

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת מקץ תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קורן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

אמר ליה אי תניא תניא. הא דפליגי רבי ורבנן בסוף כל המנחות באות מצה (מנחות סב.) גבי תנופת זבחי שלמי צבור דילפינן מזהו שלמי יחיד וקאמר רב פפא דבולי עלמא דון מינה ומינה הויא מקמי דשמעה לברייתא דרבא דמפקין גבי מתנבדן שמן דפליגי בדון מינה ומינה ויש לתמוה בדברך המנחות דנסכים (שם קד-) תנא אמר רבי טרפון מה מציעו בין שהוא בא חובה בא בגדבה אף שמן שהוא בא חובה בא נדבה למעל לא מה מציעו כיון דילף הכא

מקרא מדכתיב קרבן.
המוריד ויחל מלע המזבח ויכבה חיוב. וא"ת אמאי חיוב הא איתעבידא לה מצותה דהא תנן לה בפרק המזבח מקדש (לעיל פו.) וכן גזלת שפקעה מעל גבי המזבח לא יחזיר ושמא יש חילוק בין המזבח לפקעה הדואר דתנן במסכת תמיד (דף לג.) תנפור ממנה כקב גזלים מבכדין לאמה נחא בלא הכי משום דאיתניק למצותה כדאמר בשלח טרף בקלפי (ויצא מהו) **הא** רבי יהודה דהא רבי שמעון וא"ת הא שמענין ליה לר"ע דסבר ליה כ"ר שמעון בהגות ברתא (ב"ק קיג.) דקאמר רבי שמעון משום ר' עקיבא לובש אדם " כלאים זה על גב זה כדי להעביר בו ויש לומר דרתי תנאי ואילבא דר"ע.
אבל

וירא, קשיא סיפא. בשלמא לרבי וירא, וירא בשירי, סיפא בקומין. אלא לאבוי, קשיא. תנא וירא, אמו סיפא. בשלמא סיפא, תני משום רישא. אלא, וירא משום סיפא, מי תני. אין. אמר במערבא, תנא וירא משום סיפא: תא שמע, ויין, דבדבר רבי עקיבא, לספלים. שמן, דבדבר רבי טרפון, לאישים. מאי לאו, מדיין בולא לספלים, שמן בולא לאישים. מדי אוריא, הא דאיתא, והא דאיתא. אמר רב פפא, כתנא. שמן, לא יפחות מלוג. רבי אומר, שלשת לוגין. במאי קמיפלגי. אמר רבנן קמיה דרב פפא, 'דון מ'נה ומ'נה', 'דון מ'נה ואוקי באתרה', איכא בינייהו. דרבנן סברי, מה מ'נה מתנבדן, אף שמן מתנבדן. [ומינה, מה מ'נה לוג שמן, אף כאן לוג שמן. ומה מ'נה, קומצה ושיירה נאכלין. אף שמן, קומצו וישריו נאכלין. ואידך, מ'נה. מה מ'נה מתנבדן, אף שמן מתנבדן. 'ואוקי באתרה', בנסכים. מה נסכים, שלשת לוגין, [אף שמן, שלש לוגין. ומה נסכים, כולן לספלין], אף שמן, כולן לאישים. אמר ליה רב פפא לאבוי, אי מ'נה, מ'יתי לה [רבי], דכולי עלמא 'דון מ'נה ומ'נה'. אלא רבי, מ'אורח' גמר לה. אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא, מי מצית אמרת הכי. והתניא, קרבן מ'נה, מלמד שמתנבדן שמן. וקמה, שלשה לוגין. ומאן שמעת ליה, דאמר שלשה לוגין, רבי היא, וקא מ'יתי לה מ'קרבן'. אמר ליה, אי תניא, תניא. אמר שמואל, המתנבדן ויין, מביא ומזלף על גבי האישים. מאי טעמא, אמר קרא ויין תקריב לנסך חצי ההין, אשה ריח ניחוח לה'. והא קא מכבי, כיפוי במקצת, לא שמייה כיפוי. איני, והאמר רב נתן אמר רבה בר אבבה, המוריד גזלת מעל גבי המזבח, וכיבה, חיוב. דליכא אלא האי. איפיעית אימא, כיפוי מצוה שאני. תא שמע, דתנא רבי אליעזר בן יעקב, כלפי שנתנה תורה לתרום, וכול יכבה ויתרום. אמרת, 'לא יכבה'. שאני התם, אפשר דרתיב ונמר. תא שמע, ויין, דבדבר רבי עקיבא לספלים שמן, דבדבר רבי טרפון, לאישים. ועוד, תניא, ויין נסך, לאישים. או אינו לאישים. אמרת, לא יכבה. לא קשיא, הא רבי יהודה, הא רבי שמעון. למימרא, בשמנון פרי בשמנון סבירא ליה. והאמר שמואל, כוכבין נחלת של מכתב ברישות תרבים, בשביל שלא יזוקו בה רבים, אבל

גמ' אמר שמואל המתנבדן שמן לרבי רבי טרפון קומצו. ומקטיר הקומץ וישריו נאכלים: קרבן מנחה. דמצי למכתב כי תקריב וכתב קרבן יתירא לדרשא: אף אן נמי תנינא. ונאכל ולא מקטיר ליה כולו: אף אתה צריך לשאול. אם של אלו הוא או של נדבה הוא ויחיד טעמא למילתיה שאין מתנבדן שמן: דמאן דאמר מתנבדן, איכא לספקי

בגדבה אלאא שמן נדבה מתחלק. בשלמא לר' וירא. דמתיר למתני' בשמואל רישא דמשמע מתחלק (ובשירי) וסיפ' דמשמע נדבה לאישים דאיתא באוקמי' בקומץ: תנא וירא משום סיפא. רישא דתני גבי שמן המתחלק אי אתה צריך לישאל מהו כדי נסכה דאי נמי מתנבדן שמן אינו מתחלק אלא משום דבעי למיתני סיפא אם ראת שמן ניתן על גבי תהשים אי אתה צריך לספקא בגדבה שאין מתנבדן שמן דרוקא אשענין דאילו למאן דאמר מתנבדן נתון תנא רישא נמי אמ ראת שמן מתחלק: ויין דבדבר רבי עקיבא. דאמר במסכת מנחות (דף קד.) מתנבדן ויין ואין מתנבדן שמן אותו ויין לספלים הוא נתון לנסך ולא לזוף על האשים הוא הדין לרבי טרפון כיון דאם משום דאיצטריך שמן למיתני (ובדבריו) רבי טרפון דלא ליתני לא סתמא דרבי לר' עקיבא אין מתנבדן שמן תנא נמי ויין דבדבר רבי עקיבא: שמן של נדבה דבדבר רבי טרפון. דאמר אף מתנבדן שמן לאישים הוא נתון: הא ביראתיה והא ביראתיה. ויין כולו לספלים ודקתני בשמן לאישים אקומץ קאי: ח"ג כתנאי שמן לא יפחות מן הלוג רבי אומר שלשת לוגין: ביון מינה בל. כל דבר שאתה למד מחבירי ג"ש או בהקישו לא למד ממנו כל דבריה: ויין מינה ואוקי באתרה. מה שהדבר צריך ללמוד מחבירי שאין יכול ללמוד מגופו ללמוד מחבירי ולשאר דברים שיכול ללמוד מגופו העמידנו על מקומו: מה פתח מתנבדן בו. דעיקר דבתא מן מרבין מנחה בפקא לן וסתם מנחה צריכה לוג שמן דכתיב (ויקרא יד) למנחה ולוג שמן: ומה פתח קומצה בו. כלומר וכיון דאית ליה לתנא קמא דון מינה ומינה לענין הקטרה נמי דיינן ומינה מה מנחה קומצה דהיינו. בנסכים. דאם שולש של נדבה לא קרב אלא בפני עצמו כיון הכא בפני עצמו הלכך לנסכים דמי ובין פטטא לן דשלשת לוגין ניתנו בדנפקא לן במנחות (דף עג.) אורח מנחה מתנבדן ויין: ומה נסכים כולן לספלים. כלומר כיון דרבי אוקי באתרה אית ליה לתא נמי אוקי באתרה ומה ויין כולו לספלים אף שמן דלאו רב פסלים כולו לאישים ובין פטטא לן דכולו לספלים ואינו מתחלק לנסכים דהא מאורח איתריב דכתיב בנסכים כל האורח יעשה ככה (במדבר טו) ומנחת נסכים כולה כליה: רבי פאורא גמר לה. לנדבת שמן ונמי דיינת מינה ומינה לשולש לוגין לא שהוא פחות שבנסכים דנסכים של כשר רביעית הדין ויין כתיב בהו (שם): ופי' מצית אמרת הכי. דרבי

מאורח גמר לה: אשה ריח ניחוח. אלאא יש ויין שהוא לאישים ואיזה זה ויין הכא בפני עצמו דאילו הבא בגלל זבח כתיב הסך נסך שכר (שם כח) לשון שביעה לשון שכרות שיהא נראה על גבי המזבח כשפוקקין את השתיין כדאמרנן במסכת סוכה (דף מט:): לא שמייה כיפוי. דלא קפיד קרא אלא אשח תמיד תוקע על המזבח (ויקרא יז) בלף. כלומר הואיל לתרום. את הדשן: יכול יכבה. אם מנאן כולן לחשות שאינן מאוכלות: אמרת לא יכבה. אלאא כידי דמצה אסירי ונפר. וממתין: או אינו אלא לאישים. דהא כתיב אשה ביון: הא רבי יהודה. דאמר (שבת דף קב:) (דבר שאין מתכוין אסור הוי לא תכבה אפילו בלא מתכוין הלכך עקר ליה למשמעותיה דאשה למורשהיה נתן רוח הוא לפני באישים ודכיי מסיק לה לברייתא בספרי: הא רבי שמעון. שמואל כרבי שמעון דכיון דאין מתכוין לכבות אין לא תכבה ראייה עליו לאסור למיעקר משמעותא דאשה משום קריא דלא תכבה ואם תאמר פסק רישא ולא ימות הוא אפשר דמוליק ליה בטיפין דקות מאד הלכך אי נמי מכבה בטיפין גסות דרב שאין מתכוין הוא: נחלת של מכתב. לאו בת כיבוי דלא ואיסורא דהוא רב

דאיכא ובמקום הידק רבים לא גזור רבנן.

וקרן ואצבע וחורה. תימנא אי חומרי קחשיב הא לאו דור אליבא דדור תנא דמנא דאית ליה חודה לית ליה קרן בדמובא לעיל בפרק איחור מקומן (דף גג.) דפליגי רבי ור"א בר"ש ויש למור דרבי אמר קרן למנא דאית ליה חודה למנא דאית ליה וכן צריך לפרש לעיל בפ"ק (דף ק) ואיתא **חורה** **א** הכי אחד הנאכלות ואחד הפנימיות אחד הפנימיות ואחד הנאכלות מיביעי ליה. שהפשוט יותר יש לו

להוכיח תחילה ובפ"ק דסוכה (דף ג.) גריס רש"י במשנה אחת קטנה ואחת גדולה ופריך בגמרא אחת גדולה ואחת קטנה מיביעי ליה דרבי משמע היא הית גדולה ואחת היא הקטנה כלומר כמותה היא ואינה חלוקה לדין שני וכן דרך הנאנים בכל מקום דהדיא דפשיטא ליה תני ברישא ואורו השני כשבא להשמינו ששוע לו שונה אדורי כדאמר בריה" (דף כט) אחד יבנה ואחד כל מקום שיש שם ב"ד ובב"ק (דף ג.) אחד החופר בור ואחד החופר שיה ומערה ובמסכת סוטה (דף מג.) אחד הבונה ואחד הלוקח ואחד הירוש וטובא ביה נתם גבי מערכי המלחמה הכי וקשה מהדיא דפ' ב' דתבות (דף כ) דאחד חדשות ואחד ישנות וישנות פשוט לטומאה יותר מחדשות ובפ' החולץ (יבמות כ"ב) אחד בתולות ואחד בעולות אדלמא דנקט שאינו פשוט תחילה ויש לחלק דהייבא דקאי אקרא או בפלוגתא דלעיל הנהם הוא דרנלי למתני הפשוט תחילה והא דתנן (סנהדרין דף לב.) אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרשה ובחזקתא אע"ג דקאי אקרא אידי דאירי בפרקא דלעיל דיני ממונות נקט נמי דיני ממונות ברישא ודיר שמעון הקשה מהדיא דמנחות פרק כ' ושמעלא (מנחות סג.) דקתני וחכ"א אחד חול ואחד שבת משלש היה וא' חול למיתני שבת ברישאלטו ובספרא וחכ"א אחד שבת וא' חול בשלש קפות ובשלש מגולות חול למינקט חול ברישא.

מ

וקרן ואצבע וחורה ואישים. אדרבה, הפטת העוף, הוה ליה לרבויי. שכן חוץ כמותה, ואכלה כמותה. הנד נפישין. רב יוסף אמר, אמר קרא 'ואכלה', לזו ולא לאחרת. בנאכלות, מיטע הכתוב. ואלא, 'ואת' למה ל'. אי לאו 'ואת', הוה אמיןא, 'ואכלה' אורחיה דקרא. קא משמע לן. רבה אמר, אמר קרא, 'אשר ידה', בהציאות הכתוב מדרבא. (והתנן,) אף על פי שאין הכתוב מדרבא אלא בנאכלות, לענין מריקה ושטיפה. אבל לענין פיבוס, 'אשר ידה' פתיב. אי הכי, 'ואחד הנאכלות ואחד הפנימיות'. אחד הפנימיות ואחד הנאכלות, מיבצי ליה. תני, אחד הפנימיות ואחד הנאכלות. אי הכי, הפטת העוף נמי. מיטע רחמנא 'ואת'. אי הכי, חיצונה נמי לא. ריבה רחמנא 'תורת'. וזה ראיית. מסתברא, הפטת בהמה הוה ליה לרבויי. שכן בהמה, שחיטת צפון וקבלת פלי וקרן ואצבע וחורה ואישים. אדרבה, הפטת העוף הוה ליה לרבויי, שכן הואה כמותה. הנד נפישין. בעי רבי אבין, הפטת העוף שהכניס דמה בצוארה, בפניס, מהו. צוארה ככלי שרת דמי, ומיפסיל. או דלמא, צואר בהמה. מדרמה' אמר רחמנא, ולא בשורה. תא שמע, פירכסה ונכנסה לפניס וחורה, כשירה. הא הכניסה, פסולה. ולשטימיה, גבי קרשי קרשים דקתני, פירכסה ויצאה לדרום וחורה, קשרה. הא וציצת לחוץ, איצטריבא ליה. הקא נמי, 'ציצתה לחוץ', איצטריבא ליה. בעי רבי אבין, נשפך על הרצפה ואספה, מהו. אצוריה הוא דלא אצריה רחמנא, פלי שרת. והלכך, אוספו וכשר. או דלמא, מיפסל פסל ביה רחמנא, פלי שרת. והלכך, אוספו ופסלו. אמר רבא, תא שמע, יכול יהא דם הפטת העוף טעון פיבוס, תלמוד לומר 'ואת'. ואי סלקא דעתך, מיפסל פסיל ביה רחמנא, תיפוק ל', דהא אפסיל לה באויר פלי. אמר רב הונא בריה דרב יהושע, במדריק פלי בצוארה. בעא מיניה לוי, ניתו מפגד לבגד, מהו. מפגד קמא, אודחי ליה לכיבוס. או דלמא, לא. אמר ליה, זו שאילה. טעון פיבוס, ממה נפשך. אי אוספו וכשר, תא פשר. ואי אוספו ופסלו, אגא פריבי עקיבא סבירא לי. דאמר, היתה לו שעת הפושר ונפסלה, דמה טעון פיבוס.

בעא

יאכלנה לזו ולא לאחרת. יאכלנה חדא משמע לומר באחת מן הנאכלות כתבתי לו הענין הזה ולא בכל הנאכלות נתמעטה חטאת העוף שהוא נאכלת מדברים האמורים בענין ומה אמור בענין כיבוס מריקה ושטיפה: אורחיה דקרא. שכל הענין בלשון זה נאמר תשטח החטאת בבשרה דמדה: רבה אמר. האי פירכסה דפסולת לזמנא פנימיות נתמעטה מיעוטא דואת עיקר כיבוס בפנימיות כתיב דאשר יזה בניאות הכתוב מדבר דחינו בפנימיות כתיב ביהן חזא על הפרכת אבל בחיצונית אין כתיב חזא והציצות ודא יאיתרבו מתורת: ותא תני דמתנ' א"ע שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות קאמר. אלמא עיקר קרא בחיצונית הוא דרביי ופנימיות מתורת איתרבו: ח"ק על פי שיש דברים בענין שאינו מדבר אלא בנאכלות ומאי ניהו מריקה ושטיפה דהדיא דוקא בנאכלות דסמך ליה על זכר בכניהם יאכל אותה מיה לענין כיבוס אחד הנאכלות ואחד הפנימיות ודפנימיות עיקר דאשר יזה כתיב ביה וחיצונית מזה תורת החטאת: אי הכי. דעיקר בפנימיות כתיב אמאי תנא אחד הנאכלות ואחד הפנימיות דמשמע האמורה בנאכלות נודתא ביה בפנימיות דכתיב יהוה אחד הנאכלות ואחד ח"ק החיצונית בפנימיות אלמא נאכלות במשמעותא אתו ופנימיות מרוביאי: אי הכי הפטת העוף נמי. יתני ממשמעותא שהרי אף היא מן הציאות דכתיב יהוה אחד (וחטאת וגו' (ויקרא ד.) הפטת העוף שהכניס דמה בצוארה בפניס. בין מליקה להווייה מיהו שתיפסל משום וכל חטאת אשר יבוא: בכלי שרת דמי. שהרי לא הוזקקה בקבלת כלי ודור כלייה ומיפסל בהכנסה דהם חטאת השפסל בכלי להדיא או דלמא כו'. ובהמה שהכניסה לפניס משמטתה וחוציאה וקיבל דמה לא מיפסל דמדה דמיה רחמנא ולא שהכניסו עם בשרה: פירכסה ונכנסה לפניס. בחטאת חטאת קתני לה כשרה וקס"ד משום דמאליה נכנסה ולא הכניסה הוא ע"מ לכפר וקרא כתיב לכפר בקדש: ויצתה לדרום. וחורה. דלא דוקא נקט וחורה אלא משום דקתני בה בחזיתא פרכסה ויצתה לחוץ וחורה פסולה דהדיא נקט לאשמעון ברבוא דא"ג דחורה פסולה נקט נמי גבי כשרה וחורה. הא וציצתה הוא פסולה. בתמיא כו' יש מציצה בצפס ויכנסה וצוץ ביצא אלא את דתני פרכסה ויצתה לחוץ איצטריבא ליה דקתני בה בחזיתא פרכסה ויצתה לחוץ חוץ לעורה וחורה פסולה ואפילו פרכסה יצתה מאליה דפסלה ביצא בעי ופי' (לעיל כו.) מיתיר לה בגמרא: ח"ג דקתני פרכסה גבי עוף משום הדיא נקט לה בלשון פרכסה דקתני בה נמי פרכסה ויצתה לחוץ וחורה פסולה:

נשפך על הרצפה. מוצא העוף אצוריה הוא דלא אצריה רחמנא כלי שרת. וצואר דיהיה הוא במקום כלי שרת והלכך לאוספו כלי שרת על הכלי על הרצפה ואספו וכשר. או דלמא מיפסל פסיל ביה רחמנא כלי שרת. דרוקא שירי ולא כתב ביה קבלה משום דבעי לחוותו מן העוף עצמו למחוב וביש דרצפה פסולה: תיפוק ל'. דלא בעי כיבוס בלאו מיעוטא דואת איפסיל ליה דם מבי מטא לאורי הבגד ואנן ראי להואה בענין ואורי כלי בכלי דמי: במדריק כלי בצוארה. דלא היה על אויר עד שנגע בו להאי איצטריך ואת למעוטי: ניתו מפגד לבגד. בדם בהמה קמריי: אידי ליה לכיבוס. וגרע ליה מנשפך מן כלי על הרצפה ואספו ואחר כך ניתו על הבגד דהתם כיון דכשר לזריקה ראו להואה קרינא ביה אבל על הבגד דאיזוקא איזוקא לכיבוס אדניו מתורת חזאה ולא קרינא ביה ראו להואה ולא בעי כיבוס האי אתרוץ: זו שאלה. ביהותא יפה שאלא ואשכר עליה אוספו וכשר. ואע"ג דאיזוקא לכיבוס לא בטל מתורת דם כל מן שלא כיבוס ודיל כנשפך מן הכלי על הרצפה: הא כשי. וטעון לחזקתא כיבוס: ואת תיפצי' לומר שאל אוספו מן הראשון פסול. דקא ס"ד משום דהווקא לכיבוס בטיל ליה מתורת דם: אמא בר"ע ס"ל. דאמר לקמן (דף צג.) היתה לה שעת הכושר לזריקה ותפסלה דמה טעון כיבוס והאי הרי מתחילתו בכלי נתקבל ויהיה לו שעת הכושר ואח"כ נפסל בנפילתו על בגד ראשון:

נִתְּנוּ עַל בְּגֵד מָטֵא. וְנִטְמָא בְּנִיגְתוֹ בּוּ מִהוּ דִם פְּסוּל כְּאִילוּ נִטְמָא קוֹדֵם לְכֹן וְלֹא בְּעֵי כִּיבּוּס אִין דְּלִמָּא כִּיִן דְּרֵבִיעִיתָא דְּנָפַל עֲלֵיהּ אַבְתִּי כִּשְׁר הוּא וְהוּי פְּסוּל דִם וְטַעֲמִית כִּיבּוּס לְבַגְד בַּאֲן כְּאֹדָר כְּדִמְפְּרֵשׁ וְאוֹיֵל לֹה רַב הוּאָּ בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻעַ. מִרְקָא מִיבְעִי לִיה הָבִי. מְכַלל דְּפִשְׁטֵא לִיה נִטְמָא קוֹדֵם לְכֹן דְּלֹא בְּעֵי כִּיבּוּס וְאִעִי'ג דְּהִיתָה לוֹ שַׁעַת הַבּוּשֵׁר שׁוֹמֵר קִסְבֵּר בִּי וּמִיּוֹד הִיאָב דְּפִסּוּל דִם וְטְבִילַת בְּגֵד בַּאֲן כְּאֹדָר מִיבְעִי לִיה הָבִי מִי אֲמַרְיִין הִימָּ דְּפִסּוּלָהּ אִין דְּמָה טַעוֹן כִּיבּוּס. בּוּחַ אַחֵר וְהוּ. שְׁנַפְשֵׁל וְאֹחֲזִיכַי נִיתוּ; וּבְרַקָא מִתְרִין אַבְי. לְמִילַיתָה דְּרַבָּה דְּפִרְשֵׁי פְּלוּגְתִּיהוּ דִּר' אֱלֵעֶזֶר וּרְבֵנָּה. אַתְּ אֲדָרַם מְטוּמָא מֵת כְּאִילוּ לֹא נִטְמָא; שְׁחָרִי גֵרָה. שְׁנַטְמָא בְּמַת מוֹזִן עֲלֵיהּ לִפְנֵי טְבִילַת גִּדְתָּה וְטוּבְלַת לִשְׁתִּי הִטְוּמָאוֹת טְבִילָה אַחַת

שלא מצינו בתורה שהזקקה לטבול לנדרתה תחלה ולקבל הזוהא וטורח בשתטבול ושי מיכן ראייה למי חטאת ששנמא קודם. וזאת כדמפרש רבא ואייל: ואמר ר' אלעזר שמביא ראייה מהזאת נדה שאינו דומה לזו דאיילו נדה הזאת וטומאת המים באין כאחד ואין זו ראייה לנטמאו קודם חייה: אלא שאמרה בשמעת רבי עקיבא רב. ואמר ר' אלעזר: אלו מטמאין מי חטאת העוברין על איורו הלכך נטמאו המים משעברו על אור הנדה והזאת לא הואי עד שנגעו המים בבשרה: חוץ לתנור. שזיה התנור סמוך לכוהל וחלק בכוהל ובו גלו האדם עומד חוץ לתנור כלומר להלן מן התנור שנתנור מפסיק בינו לבין הכותל: חקברת בלי של מי חטאת: והעבירו ע"פ חתנור. על אור פיו שכל הנדרים פיהם למעלה: ונפול את הלחין, של מי חטאת ובמסכת פרה תנינן לה ומעלה היא למי חטאת: ואיתבייה אביי גרסין: מודה ר' עקיבא. אע"פ שנחלק בלגין של מי חטאת מודה הוא בהזאת שהעבירה כן: שהיה מזה על התנור ותנור טמא מפסיקו ועברה ההזאת על פי חתנור: [למעלה כלמשה. באותה כבנגיעה: ה"ג ושאר כל המאחילים לאיתווי אבן המנוגעת. אלמא בהזאת נדה ליכא למימר לרבי עקיבא משבחה למעלה באיור על הנדה נטמאת: אלא אמר אביי דכ"ע אפילו כמי חטאת לאו כמותה דמי. אלא לענין לגין דגזר רבי עקיבא גזירה שזאת ניעה נדה הזאת דרך העברת אורה: באהזאת שאינו מעביר אלא זורקה מודה הוא דטהור דכיון דנפק מיזו נפק לגמרי ואין בידו להכניסה לתנור: ורבי אלעזר. דמיתיי ראייה למילתיה מהזאת נדה ורבנן דאמרי אינא ראייה: בדנין שומאה קדומה. חזן מי חטאת ששנמא לפני הזאתן מטומאה שבאותה שעה כגון הזאת נדה שטומאת המים והזאת באין כאחד קמפלגי: רבי אלעזר סבר דנין ורבנן סברי אין דנין. ולגבי ניתו דם חטאת על בגד טמא דאיבעיא לן לעיל גמי פלוגתא דרבי אלעזר ורבנן הוא ולרבי אלעזר אין טעון כיבוס דטומאה בשבעת נפחיה כטומאה שלפני פילה ולרבנן לא דא מהדרי

ואמר רבה, רבי אלעזר, בשמעת רבי עקיבא רבא, אמרה. דאמר, העברת כלי על גבי מקום טמא, כמנוח דמי. דתנן, היה עומד חוץ לתנור, ושרץ בתנור, והושט ידו לחלוץ, ונטל את הלחין, והעבירו על פי תנור, רבי עקיבא מטמא, והכמים מטהרין. ובהא פליגי. דרבי עקיבא סבר, כמנוח דמי. ורבנן סברי, לאו כמנוח דמי. ואיתבייה אביי, מודה רבי עקיבא, בהזאת שהעבירה על גבי כלי חרס טמא, על גבי משקב ומושב טמא, שהיא מטהרה. שאין לה דבר שמשמא למעלה כלמשה, אלא פניה מן המות, ואשר כל המאחילין. לאיתווי, אבן המנוגעת. אלא אמר אביי, דכולי עלמא, לאו כמנוח דמי. והכא, בהא קמפלגי. דרבי עקיבא סבר, גזרינן שזא ניתו. ורבנן סברי, לא גזרינן. ומודה רבי עקיבא בהזאת, כיון דנפק נפק. ורבי אלעזר ורבנן, במאי קמפלגי. אמר אביי, דדנין שומאה קדומה מטומאה שזבאותה שעה, קמפלגי. מר סבר, דנין. ומר סבר, אין דנין. רבא אמר, דכולי עלמא, אין דנין. והכא, בהא קמפלגי. דרבי אלעזר סבר, הזאת צריכה שיעור, ומצטרפין להזאות. ורבנן סברי, הזאת אין צריכה שיעור: חטאת פסולה כו': תנו רבנן, 'מדמה', מדם פְּשִׁירָה, ולא מדם פְּסוּלָה. רבי עקיבא אומר, היתה לה שעת הכושר ונפסקה, דמה טעון כיבוס. לא היתה לה שעת הכושר ונפסקה, אין דמה טעון כיבוס. ורבי שמעון אומר, אחר זה ואחר זה, אין דמה טעון כיבוס. מאי טעמא דרבי שמעון, כתיב 'אותה', וכתוב 'מדמה', חד, להיבא דהיתה לו שעת הכושר. וחד, ללא היתה לו שעת הכושר. ורבי עקיבא, 'אותה' פֶּרַט לתרומה. ורבי שמעון לטעמיה, דאמר, קדשים קלים אין טעונין מריקה ושמירה, וכל ששן תרומה: משנה ניתו מן הצואר על הפגד, אינו טעון כיבוס. מן הפרך ומן היסוד, אינו טעון כיבוס. נשפך על הרצפה ואספו, אין טעון כיבוס. אין טעון כיבוס, אלא דם שנתקבל בפלי וראוי להזאה: גמרא תנו רבנן, יכול ניתו מן הצואר על הפגד, והא טעון כיבוס. תלמוד לומר 'אשר יזה', לא אמרתיו לך אלא בראוי להזאה. תניא אידך, יכול ניתו מן הפרך ומן היסוד, והא טעון כיבוס, תלמוד לומר 'אשר יזה', פֶּרַט לזה ששכר הזוה: נשפך על הרצפה כו':

הוא דאקדמינן פילה ודברפרש אביי ולא אמרינן אליבא דאביי (ואע"ג) דהא דרבה ליתיה משום דאביי תלמידו היה ולא נחלק עליו אלא דן לפניו ותירגם הדבר לפניו והודה לו: רבוי עלמא אין דנין. ורבי אלעזר טומאה קדומה מטומאה קדומה וליף דרבי אלעזר סבר הזאת צריכה שיעור ומצטרפין להזאות וכי נפלה הזאת קמיתא עלה אבתי לאו הזאת היא לטהרה ואע"ג שנטמאת הזוהא הראשונה כשנגעה בה חזרת ומצטרפת עם השניה להשלים הישעור אלמא מי חטאת ששנמאו לפני הזאת מטהרין: ורבנן סברי אין הזאת צריך שיעור. ומזוהא קמיתא אסתלקא לו הזאת וליבא למילף מינה טומאה קדומה דרך דרבי נדה טומאה שבאותה שעה היא: פרמה. מיעוטא היא דמה של זו ולא דמה של אחרת: רבי עקיבא רבי שמעון פליגי בהא פסולה ומיעט קרא ולפרושי קאתו: כתיב אותה. בתריה דקרא ריבוסו ומריקה ושטיפה כתיב כל זכר בבזונים יאכל אותה (ויקרא ו): אותה פרט לתרומה. ואמריקה ושטיפה קאי בדאמרינן לקמן בפירקין (דף צז:) ורבי שמעון לפעמייהו. לקמן במתניתין (דף צז:) **מתני'** ניתו מן הצואר על הבגד כו'. כדמפרש טעמא בגמרא: מן הפרך. של מבוה ומן היסוד של שירים ובפרק בית שמאי (לעיל לט.) הריגמנא דמן הפרך מן הפרך ממש ומן היסוד מן הראוי ליסוד דמשנינן מתן דמה אין שירים טעונין כיבוס וטעמא מפרש בגמרא: הכי גרסינן במתניתין. נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כיבוס ואין טעון כיבוס אלא חדם שנתקבל בכלי כו' ובגמרא פריך הא חו למה לי נשפך על הרצפה. מצואר בהמה:

גמ' בראי והזאת. שנתקבל בכלי

הא

הא

הא

הא

הא

הא

הא

הא

הא

הא

הא

הא

הא

וכל מיני בגדים. השירים והכלך וסריקין: כול שאני מרבה עור משהופשם. גרסין ברבי אלעזר משהופשט מיד בלא שום תיקון. מה בגד המקביל שומאה. דרבי אלעזר גמר בגד הדבא במגד האמור בשריצים (ויקרא יא) שהוא מקביל טומאה ואינה מחוסר מחשבה: פאי בינייהו. במאי פליגי הדין כמעט בזה הדין קבל טומאה ואינה מקבלה וילף ר' יהודה מנייה: דאי [בעין] חשיב עלה. לתקן חלוקה: רבא אמר. בגד גדול נמי משכחת לה דראוי לקבל ואינו מקביל כגון שחישב עליו לצטור במעשה רוקם דכל כמה דלא ציירי א ציירי אבדו למחשבתו לאו כלי הוא: דאי בעי מפשל ליה למחשבתו. הא קיימאן לן מחשבה אינה מוציאה מיד מחשבה לענין הוציאו מתורת טומאה תנן לה (סוף פרק הבא חשב) ב' דמשידרו לטומאתן במחשבה אין מחשבה חודרת ומוציאתן אבל להורידן לטומאה קי"ל (שם) כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה: עוצבא. שטיח לאכול עליו לא לשכב עליו ורובן מן העור ויש שערשין מן הבגד וקי"ל שאם חישב עליו לערצבא אין צריך קיצוע דדיינימ"ד בלע"ז לפימהו דבלאו קיצוע חזי לערצבא בב"ק מייית לה בפ' מרובה (דף סו:) חזי להבא חשבב חישב עלה לקצעה אינה מקבלת טומאה עד שיקצעה כדאמרין לקמן או יבטל מחשבתו הילכך בגד שעומד לערצבא וחישב עליה לקצעה הרי ראוי לקבל טומאה דאי בעי מבטל למחשבתו לאינו מקבל עד"ן ובדא פליגי ר' רבי יהודה כל בגד במשמע ויש בגד שאינו מקבל טומאה אלא ראוי לטומאה ור' אלעזר כבגד האמור בשריצים בעיני: והתניא. בביתו: עד שיקצעה. או יבטל מחשבתו וקי"ל (שם) כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה: דבר גרידה הוא. דאין מבכסין (ואותו) אלא גורד: חיתה עליו לשלש. במס' שבת תנן לה דהתה על הרב של בגד בעיטל של וקו לא של צואה מקנחו בסמרטוט בשבת ואינו נותן עליה מים לכלותה להעבירה מפני שהוא מבכס ויכביסו את מלאכה הוא חיינו מלבן או חיתה ושלשט ו על כר של עור נותן עליה מים עד שתכלה בשטיפת מים ומידו שפשופי בידים לא ומדקתני נותן עליה מים ש"מ אין כיבוס בעור. מכבסו. גבי דם חטאת קאי: מסאניה. בשבת: קריא. גבי נגעים דבתאי (ויקרא יז) כיבוס בעור: ומתני'. דבגד דקתני חזרו טעון כיבוס: ברבי'. דרבי הכל וכי פליגי אחרים ורבנן בקשין: לאו מילתא דאמר. לאו קאומן קרא רבינן דהא קרא חטאת תביט לא שוין ורל שאנ שנת קרא דמי לא טסקמן קראא אפילו אבסלגיא קאמר דקשין חן אבסלגיא עור שלוק וקשה ופשואי ליה ר'. והלכך קרא דרצעת אפילו בקשין ומתניתין ברכין ופלוטא בקשין: כרים

משום דשרייתו זהו כיבוס והא דאמר בפ"ק דביצה (דף יח) נדה מערמת וטובלת בבגדיה אמר ר"ת דלא חשיב כיבוס משום דהוי דרך ללכלך ויותר מתלכלכים בגדים כשנכנסה בגדיה לבושה ממה שמחכבסין וכן תיכי חלילתא דבריש במה אשה (שבת דף נו.) לא אסרינן אלא שמא תטלם ותעבדים ארבע אמות בשבת ברשות

כיבוס דהא אינו ראוי וכל שכן יא גרסין עד שלא הופשט שיש הוכחה שלאחר הפשט מקבל טומאה בלא שום מעשה עד כאן הגדירה ותימה בפ' במה שומגין (שבת דף מט:) משמע דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד דתניא עורות אין עובדים בין שאינן עובדים מותר לטלטלן בשבת ולא אמור עובדים אלא לענין טומאה בלבד ופי' שם בקונטרס דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד ושמו י ש לפרש דאחר עיבוד אפילו מחשבה לא בעי אבל קודם עיבוד עיני מחשבה ודרי חיים מפרש בשם ריב"א דהחם מיירי באותם שעורותיהם כבשרם דתנן בפ' העור הדרגטס (וחילין דף קכב.) וכולן שיעיבין או שהלך בהן כדי עבודה טהורין ודיק' לא אמרו שדרי חילוק בין עברין ולאין עברין אלא לענין טומאה ובאותם שעורותיהן כבשרם קדוקם עיבוד מלאין בבית כדון בשר הבת ונבלה ודשרץ כבשדשה ולאחר עיבוד טהורין עד שראו בן נחשת עד המשה כדון עור וא"ת דמשמע הבא דעור משהופשט אפילו לא מקבל טומאה במחשבה דהא דומיא דעור של הופשט מקרבי דהם ין ומדחשיב מנא במחשבה לענין טומאה דאין כן מותר לטלטלן בשבת כדאשכחן בפרק כל הכלים (שבת דף קגב.) במחש אשניה קטובה בגלמי כדון דוימנין דמימלך עלה ומשוי לה מנא שרי לטלטל וקשה מכאן דאין דמפרש שטלמין (שם) דם דף מט.) גבי טומגין בשלחין ומטלטלין אותן מימירי ביבשין אבל לחץ לא מושה דקשיא ליה ההיא דכל תבאי הקדש (שם דף קטז) גבי ממששין דכל הפסח עד תהוזה דלמא עלה אפילו לטלטל עד אנב בשר אבל בשר לא וכן בפ"ק דביצה (דף יא:) גבי עור לפני הוורסין דהחירו סופן משום תחילתן קאמר מהו דתניא טעמא דב"ה משום דהוי למנא עלה אפילו בעיט קמיל ור"ל דאע"ג דמקבל טומאה במחשבה כאן (ללא שברור) שייחודה לישיבה בעד שהוא לא אסור לטלטל וכן צ"ל גבי מחט שדמא וחרדה או קוצה דאסורין לטלטלה אע"ג דלא איתקא למתור מנאה כדנתן במס' כלים (פרק יג מ"ה) ובקונטרס פי' בפ' כל כתיב הקדש (שבת דף קב.) דההיא דבמה שומגין דעור חטאת גסה ולפירושו צריך לאוקומה נמי ההיא דביצה דבמה דהוי למנא עלה והיא דכל תבאי דגבי פסח וטעמא דעור בחמה דקה לא חזיא למנא כולי האי ואי נתנן בפרק כל תבאי (שם) פורסין שם גדי כר צריך להעמידה וכן שייחודו לישיבה אי נמי בלדיקה התיירו טפי כדאמר חתם ולפרתי אתי שפיר דמימירי ביבשין כי דהיא דבמה שומגין (שבת דף מט.) מאי בינייהו. פירוש תרבי יהודה עד כרחין איירי קרא בבגד דאין מקבל טומאה אלא דראוי קרא ולרבי אלעזר איירי קרא בבגד דמקבל טומאה אבל בבגד דראוי ואינו מקבל לא בעי כיבוס והשתא איך בגד הוא זה הדין ואינו מקבל ואיכא בינייהו לרבי יהודה בעי כיבוס ולרבי אלעזר לא בעי כיבוס: לשלשת פירש בערוך צאת חרגולין: מקצתה בסמרטוט. אבל ליתן מים אסור

מילתא היא דאמרי. גיקו, גימא ליה לקרא, דכי פתיבו, פרינן פתיבו. מי לא עסקינו, בכל אבסלגיא הבאים ממודינת הים, וקאמר רבמנא גיפעי פיבוס. אלא אמר רבא, צרעת, פיון דמגופיה קא פרחת, מוחלחלא ליה, ומשוי לה רד. אמר רבא, אי קשאי לי, הא קשאי לי. כרים

זבחים. פרק אחד עשר – דם חטאת דף צה עמוד א – מותר מהדורות "אבן ישראל" – (שטיינזלץ)
רש"י
חוספות

ומתחברות שורש של שם עליו וגבי כלל חסר איבא

1 לְמִימַר דְּנִקְבוּ דַּמְתִּינִן בְּמוֹצֵי מִשְׁקוֹ לִסְדֵּר
 2 וְעֵדִינִן כִּלְיָ הוּא לִקְבֹּל זֵיוִים בִּמְסִי' בְּכַר
 3 הַמּוֹצֵעַ (דַּחַה): מִפְּעִיל. שֶׁל בְּגֵד כְּבוֹדָה שְׂבוּתוֹ
 4 עָלֵיו דַּח חֲסִית וְרֵצָא רֵצָא קִלְקֵלֵי עֲגֻמָּא מִנֵּיהּ
 5 מְקוֹם הָדֵם לַפְּנִים: בְּחֹתָם מִשְׁלֵשׁ עַל שֵׁשׁ.
 6 אֲשֵׁאנִי מִכְּבוֹשׁ שִׁיעוּר בְּגֵד מִשְׁמֵה לְעוֹרָה לְפִי שֶׁאִי
 7 יִאֲפֹר לְקִרְעוֹ וְלִהְבִּישׁוֹ בְּשֵׁם אֲנָמֹר. לֵאמֹר
 8 אֲרוּן: אֵין כְּהֵן מִשְׁוֹם שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ. לֵאמֹר
 9 לְבַלְבִּישֵׁי חֻזּוֹ וְלֵאמֹר לֵאמֹר חֻלּוֹק אֲלֵא לֵאמֹר
 10 עָלֵיו וְרָצִיץ שִׁלְשֵׁה עַל שִׁלְשֵׁה מוֹעֵל עַל הָאֵר
 11 בְּדִקְרִיל בְּסֹדֵר יוֹמָא (דָּף עַכּ): חוֹטֵן כְּפֹל שְׁנִים
 12 עֶשֶׂר וָאֶפֶס שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ כְּבוֹשׁ: אֲבָב אֲבָחוּן.
 13 אֲבָחוּן אֲבָחוּן אֲבָחוּן אֲבָחוּן אֲבָחוּן אֲבָחוּן

בני. דם חטאת שבעה סממנים השנויים במס' נדה (דף סא:) לענן כתמים רוק תפל ומי רגלים ונתר ובורית ואהל וקמטויא ואשלג ודיכוי מעיילינן מי רגלים לעזרה ואמתיא קפריץ. **ומראות נגיעים.** שהזיקה הכתוב נגעיו בגדים לכיבוס דכתיב וכבסו את אשר בו הנגע: **ותניא.** בפיתוס הקטרת (כריתות ו.) שאין מכניסין מי רגלים למקדש:

דְּבַר

טוטאס מדרגן בדמקסגן האב וואו זיניה מ'ש לעדען טומאה אל מ'קרב בגן מן החרה אג'ר' (ג'קובסן כ"ר) [דפדריק] כל אמר רחמנא וואי לאו כל וואו זמשני דנקיב ליה בכדי שורש קטן ש'שירי ב' דבי מפרטור שלע הבדלי קיידיען על פני כולו ולאטו כללי בניקוב בעמשה קטן ש'חמאט כיון דאין מחסור מעשה אלא ארעסן בעלמא וואו דאקאמור בסמוך גבי כלי נחשת שורש קטן [דפד'ק רשבת (דף טו)] פ' שיתקן הפוחיתא שבוכו עליי בקורטוס ומחברו ודוח שם כלי עליו דא' אינו ראשון ורצין ליה היינו שהופך צד פנים לצד חוץ וצד חוץ לצד פנים ונעשה תוכו כגל פארוו שיעור וואו לעגן הכשר ורשעו שיעור המצניע (שבת דף צ"ה) אהו הכלי מידא לאוכלי פשרה דשורש קטן איבא למיד' שורש שיעור קיבויל וליבא דא אפסר לומר כן דא פלומתא דפדליגן לעגן הכשר ורעיס לעדען טומאה משנה היא במסכת כלים (פ' א') דעשו לאוכלין דלבהשירי וואו שורש קטן ומפרש ר'ת לעדען מידא פחיל פליגי לחשב פחם בסתם כל פלומתא במשלין ב' חמאט ויהי ב' מרק ולבן שיעור משנה קטן ואין עללי אל תורת כלל העשוי למשך ממשלין אורח לחומרא כויתיה היינו שבעה שבמדרש ב' משקל א' מנחה ב' אוכלין וכשנמנה הכא בקדירה שמבשלין בה בשר העשוי לחשתמש אוכלין ומשקל על ידי תערובת וואו דא שחאמו ממידא חמורא שלע יצא לכך שיערה בשורש קטן וואי דלא אקמור סמוך המצניע (נ' מיימוה קשה בדבריא' תנן במס' כלים (ב' פ' ג' מ"א) האילפס הקדירה שיעורן כויתיה אה וואו אה

מעיר
שנטאמאכניסו בפרחות משלש על שלש ומכבסו. בסוף כירה (שבת דרוז). גבי גבג
הזא דהנן (כלים פרק ב' מ"ב) שלש על שלש לעזאמא מ"ז היינו דוקא בעינים אבל עב
לחמה וזא לאקשוי' מהזחיה וזא בגד בחונה בגדי עשירים הם דאין עניות במקום דוקא
ת"ל והגבר וזחמא לא מפליג בין עשירים לא בקרא לא שבתא ואומרו ר' זעורי' ור' לעני'
שלש' לעשירים היינו עומדים ביניהן תלמיא מלוגת ואן דרך עשיר לייחוד למדרס
דמפליג בין עניים לעשירים דבמס' כלים (פרק ב' מ"ב) תנן דבגרי מטמא משום שלשה על של
(בכ"מ ח"א) בגרי עניים א"פ שאין בהם שלשה על שלשה טמאין מדרס ושי משניות כ"ש בן
דאמרו בהן על הפסולין (לעיל דף ב"א) ביאא במקצת שמה בגדי בגד הואיל ויחיד לא
לדמיא ליה לאחא וזא ר' לרש"י לקוש דוקא ר' דאריי' בגדי בגד בחונה בחיובא אבל
יכול לבבסו ע"י צפון משום דאמרינן במסכת דרוז (דף ס"ב). אפילו צבעא מ"ז מערי היינו
יכול לבבסו ע"י צפון משום דאמרינן במסכת דרוז (דף ס"ב). אפילו צבעא מ"ז מערי היינו

מ"מ י"ל דטלית ובגד דשמעתין שאני שהם כלי ושם כלי עליהן ובשנקרע כיון דאזיל שם כלי מינייהו טהור לגמרי אבל בבהמה המקשה (חולין דף עב:) מיירי בחתיכת בגד דעלמא ואין שם כלי עליו ולא טהר ממגע מדרס אע"פ שטהור מן המדרס ובפ' העור והרוטב (שם דף קכג:) פ' בקנטרס דהדיא דאבל טמא מגע מדרס כשהיה בו ב' טומאות מדרס החמורה

ומגע זא ואנזי דחלוקה לבטל המדרס דהו לא חזר
ליה ופשא אליה טומאת חרדיא לשלש
אבעתע בלא בעהו הורטט (שם) מייירי דרליבא
אלא חרדיא טומאה או מגע זא בלא דחברדא או מגע
שרי ונבלח דחזי שמוה ויהי ובלח טומאה דרשלה
על שלשה חזי דקורעה חמינא לטבולו! שמה מנה
ותו לא פש עלה מדיד ואין זו שום סברא לחלק בין
טומאה אחת לשתי טומאות דכין שגשאר טבילת
שלש על שלש שדור טומאת חרדיא היאך
דחזי טורח ובהחלתה שיעורא פ"י שם בקונטרס
טלית שחתחת בה לקורעה ולבעלה מתורת טלית
אחרז שאין ראוי למלאכה באשריין חז"ל שמה
עליה מיתרחת אע"פ שיש בדרשנים שלש על שלש
ועדיין ראוין לקבל טומאה טורח מטומאת

שבריו מקבלין טומאה כדאמר באלו טריפות (שם דף נד:ו) הן וקרקריתין ואין (זו) נראה להם מיירי כשייחוד שברים א"כ אבל בלא ייחוד לא כדפרש"ש שם ונראה לפרש בקריעה דבגד וט"י מיירי תרתייהו כשקורע חציה הרבה ואין בכל אחד קריעה שלשה ולהכי בקריעה טהרה לבגדי א"ע שעינין כל קריעות מחוברין בסופן לאחד והרבה הן כיון שרק ורקע שקרע עד רובה של טלית (בכחות משלשה על שלשה) הוי כאילו גמר כל אחד אחד עד סופן ובגן שלא שיר בטלית באותו מיעוט שלא נקרע כדי מעפרת דאם שיר הוי זה בה מעפרת ולבג חצאת מקרע בגד וכמו כן קשה בסמוך בגי' כלי חרס שניטמו וכו' א"כ לא כלי הוא שמיטה מיהטו טומאתו ונראה לפרש כיון שמועיל לו לא ייחוד לאותו בגד כלי מיהו לחיטוי וא לרימוה הוי מקבל טומאה מכאן ולתבאר חשבי א"כ בלי ייחוד לענין זה אמר רחמנא והאי לא כלי הוא ומשני דרציף ליה מרציף אין לפרש כמו רצפינהו מרציף נמי לעיננו הכי שחור ותפר ליתר שקרעו חציה א"כ הוי חשבי בגד חדש וכל חדש וכלי הוא ובמיהו בגד כבשורטא וקצת תימה מה שייך באותו שיעור דשורש קטן לענין טהרת כל העור והמיהו בגד כבשורטא לא הוי מיהו לחיטוי שיעורו בכונס מים וקבוצתו וקבוצתו ור"א הוא בסוף המצניע (שם דף צה:) דבדי שורש קטן וכדי מרציף רימון ופי' שם בקבוצתו כויתים ומשקן בכונס משקה ומיהו גם לאותו פי' קשה דהמני' דהי' בגמ' עוקצין (פ"ב מ"י) לא לענין טומאה לא פליגי ויש לפרש דהא לא הוי חרס עשוי לאובליכן ומלשקשן שכן לא תורת כל העשוי לאובליכן לא הוי חרס דגרסי' בגמ' (פ"ג מ"א) העשוי כלכל וכלכל אין מניחין בו משקין אלא שומנין דהו' אובליכן בפני עצמו ומשקן בפני עצמו אבל נראה בכונס משקה משום דאכתי ראו לבלש בה שיכול לחצי' בשר כנגד תנבך וגם דמק (פה:) שם מדות בלי חרס משום דמיהו זו של שורש קטן קחשיב (זה) לענין חכמי ורע"ס שיעורו וזיתים דרעין מדרבנן הוה נראה כדקאמר בגי' בגד אלא מדאורייתא אם ניקב בשורש

ל בעיים משמע מתוך פירוש הקונטרס בשלש על שלש ביד עשרי ולא מקבל טומאה כלל
בעי שלשה על שלשה וקשה לר"ת מרן דנעיל דפריך עלה רב ארא מחזיאי דעבין הריבין
שיתרון בשלשה על שלשה עשרי אלא ב' במה מרדליקין (שבת קכ"ו:) שלש על שלש מניין
מאז מה ושו"ץ אף חילוק בין ענין לעשרים אלא לענין מדרס איידי חורא דבעי משלש
משלשה על שלשה ואפילו יחד בעלה דערו ופרי אר"ת אלא דהבטמא מדרס הוא
מדרס משום שלש על שלש לטמא מת ובעל כרחין בעשירים איידי דאי' בעינים הא תנן בפ'
שאין ברוך שלש על שלש ודומה שזאת טעות סופר: **מכניס** פחות משלש. אפילו למאן
דא' חשיב כאילו נכנס כולם: **והא** ענין שבעה סמננין. פי' כחן ארבעתניתין קא' וקשה
איכא לאוקומה בבגדי הורא שיוכל להחזיר ולבסס ע"י צופן אבל מעיל דבגדי גדול אלא
א' דרבה ר' אבהו פותח דקמאר דהו' חטאת ומזבחת נעני' ירציק' לו סמננין [כ"ו] והו' מני

עירה

בישל במקצת כלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי או אינו טעון. חימה מאי קמבעיא ליה ומאי סיד דרב יצחק אי כשמוקצת כלי על האש שמוכשל בו (וחם) ושאר הכלי צונן קמבעיא ליה אם כן מאי קאמר ביטול מפעפע הוא לא מפעפע בבוליה כלי ואי בשכל הכלי חם פשיטא דמפעפע בבוליה ובעי מריקה ושטיפה ואי קמבעיא ליה אי מפעפע בבוליה כלי או לא אם כן בשאר איסורים נמי תיבעי ליה:

- חומר** במריקה ושטיפה כו'. חימה אמאי לא
קאמר שהמריקה ושטיפה היא לאחר
זריקה מה שאין כן בהזאה וי"ל דלא חשיב חומר
אלא מה שלפני זריקה קודם כפרה שתלוי
בעבודת הדם:
מדאיצטריך אותה למעוטי תרומה כו'.
מדקדש קדשים הדוח
ממעטינא קדשים קלים וכל שכן תרומה הלכך
דרשינן אותה למעוטי תרומה דוקא ודאי דאין
מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות: **לא** צריכא
מדאמר מר מריקה ושטיפה בצונן אחר הגעלה
הא אפי' בחמין פירוש תרומה סגי בהגעלה ולא
בעיא מריקה ושטיפה בצונן ופר"ך הניחא למאן
דאמר מריקה ושטיפה בצונן פירוש אחר הגעלה
אלא למי' מריקה בחמין ושטיפה בצונן דמריקה
היינו הגעלה מאי איכא למימר ומשני שטיפה
יתירתא דצריך לעשות בקדשים שטיפה יתירתא
אחר הגעלה משא"כ בתרומה ויש ללמוד מכאן
בדלים להאסור כששמעילין אין צריך לשטוף
בצונן אחריו כן אף על פי שנזהגין עתה לעשות כן:
השפוד

ואפילו רבי יוסי יהודה, לא קאמר אלא דעין.
אכל דהרס, לא. רב יצחק בר יהודה, הוה רגיל
קמיה דרמי בר חמא, שבקיה ואויל לרב ששת.
וימא חד, פגע ביה. אמר ליה, אלקפמא נקטון,
ריחא אחי לה ליה, משום דאולת לך לקמיה דרב
ששת, הוית לך פי רב ששת. אמר ליה, לאו משום
הכי, מר, פי בעינא מילתא, פשיט לי מספריא. פי
משפחא מותניתא, פרכא רב ששת. פי בעינא
מילתא מוניה, פשיט לי ממותניתא. דכי נמי משפחא
מותניתא ופרכא, מותניתא ומותניתא היא. אמר ליה,
בעי מינאי מילתא, דאפשיט לך פי מותניתא. בעא
מוניה, בישל במקצת פלי, טעון מריקה ושטיפה, או
אין טעון. אמר ליה, אינו טעון, מיד דהוה אהזאה.
והא, לא תנא הכי. אמר ליה, מסתברא כנגד. מה
נגד, אינו טעון כיפוס אלא מקום הדם. אף פלי,
אינו טעון מריקה ושטיפה אלא במקום ביטול. אמר
ליה, מו דמי. דם לא מפעפע, ביטול מפעפע. ועוד,
תנאי, חומר בהזאה מריקה ושטיפה, וחומר במריקה ושטיפה מבחזאה. חומר בהזאה,
שהזאה ישנה בחטאות החיצונות ובחטאות הפנימיות, וישנה לפני זריקה. מה שאין פן
במריקה ושטיפה. חומר במריקה ושטיפה, שהמריקה ושטיפה נזהגת בין בקדשי קדשים, בין
בקדשים קלים. בישל במקצת הפלי, טעון מריקה ושטיפה כל הפלי. מה שאין פן בהזאה.
אמר ליה, אי תנאי, תנאי. ומעמא מאי. אמר קרא ואם בכלי נחשת בושלה, ואפילו במקצת
פלי: אחר קדשי קדשים וכו': תנו רבנן, 'חטאת', אין לי אלא חטאת. כל הקדשים, מנזן.
תלמוד לומר 'קדש קדשים היא'. וכול, שאני מרבה את התרומה. תלמוד לומר, 'אותה'
פרט לתרומה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר, קדשי קדשים, טעונין מריקה ושטיפה.
קדשים קלים, אינן טעונין מריקה ושטיפה, דכתיב 'קדש קדשים'. קדשי קדשים, אין. קדשים
קלים, לא. מאי טעמא דרבי יהודה, מדאיצטריך 'אותה' למעוטי תרומה, מפלל דקדשים
קלים טעונין מריקה ושטיפה. ורבי שמעון אמר לך, 'אותה', בראמרין. ותרומה, לא בעינא
שטיפה ומריקה. והתנאי, קדרה שבישל בה בשר, לא יבשל בה חלב. ואם בישל, גוהתן
מעם. תרומה, לא יבשל בה חולין. ואם בישל, גוהתן מעם. אמר אביי, לא צריכא אלא
לדאמר מר, בישל במקצת פלי, טעון מריקה ושטיפה כל הפלי. לא תרומה, לא צריך אלא
מקום ביטול. רבא אמר, לא צריכא אלא לדאמר מר, 'בפים', ולא ביין. 'בפים', ולא במוזג.
הא, אפילו ביין ואפילו במוזג. רבא בר עולא אמר, לא צריכא אלא לדאמר מר, מריקה
ושטיפה, בצונן. הא, אפילו בחמין. הניחא למאן דאמר, מריקה ושטיפה בצונן. אלא למאן
דאמר, מריקה בחמין ושטיפה בצונן, מאי איכא למימר. שטיפה יתירתא. משנה רבי מרפון
אומר, בישל מתחילת הרגל, יבשל בו כל הרגל. והכמים אומרים, עד זמן אכילה. 'מריקה
ושטיפה, 'מריקה' במריקת הכוס, ו'שטיפה' כשטיפת הכוס. מריקה [בחמין], ושטיפה בצונן.
השפוד

ואפי' רבי יוסי כו'. במסכת סוכה בפרק החלילי (דף ג:) אבל דהרס לא. בדאמרין התם
מאי מיעט מיעט חרס: פגע ביה. רמי בר חמא ברב יצחק אמר ליה. רמי לרב יצחק:
אלקפנין נקטון ריח אחי לה ליד משום דאולת לך קמיה דרב ששת הוית לך פי רב ששת.
משל הוא על גסי הרוח משתדלין לעמוד במקום גדולים (ואמר) הרוכס אחוזי בידי וריח
הבולוכה נקלט לתוך ידי אלקפנט דוכוס
במסכת שבעות (דף ר:) א"ל. לאי. לא לנאנה
נבחונתי: משכחנא מתניתא. דלא אמרה הכי
פרבא לה למילתיה דמר דשבעתא דאמרי
במקום מתניתא ליתא: פשיט מסתניא.
שמשנתיה סדורות בפני בדאמרין בעירובין (דף
טו.) רב חסדא מרחשן שפוחתיה ממתנית' דרב
ששת וכו' נמי מבשכחנא כו'. דאפשיט ליה
מתניתא. מסברא איפשט לך וכו' תדוק
במתניתא תשכח כותחא: מרי דהוה הוהא. דם
טתא שניתו על הבגר דנתן במתניתין אין טעון
כיכוס חומר מקום הדם: והא לא תנאי חכי. הא
לא אשכחן מתניתא דקאי כותחן ואת אמרת
דמפשיט כי מתני: (א"ל) מסתברא כי כגד.
דמתניתין היא: מפעפע. מתפשט בכל הכלי
חומר בהזאה מבחזאה כו'. ברם טתא שניתו
על הבגר: מריקה ושטיפה אינה בפנימיות ואינה
לפני זריקה. שאין הכתוב מדבר אלא בבאבולת
דסמך ליה (ויקרא ו) כל זכר בבחינה יאכל
אותה: הכי נרש' הגעלה בעי להקדשים חזאי
קדש קדשים הוא וסמך ליה כל זכר בבחינה
יאכל אותה: קדש קדשים חזאי. ולקמן מפרש
דקדש קדשים לאו דוקא מדאיצטריך אותה
למעוטי תרומה דאי קדש קדשים דוקא אותה
למעוטי מאי אתא לאו לקדשים קלים איצטריך
וכי' לתרומה: אותה. יאכל אותה בחר מריקה
ושטיפה כתיב: אותה בדאמרין. אותה כפרה ולא
פסולה דאפקיה' ב' משנן תליל (דף גז.) וכו' וכו'
שזיהת לה שעת הכושר ונפסלה: ואם בישל
בז"ט. נאסרין החולין לזרים אלמנו בעי הגעלה
פלול איסור הנבלע בכלי שלא יאסר: אמר
אביי. מדרגין הגעלה בעי שלא תצרכא אתא
דאימעיט מותרת מריקה ושטיפה: אלא מקום
ביטול. הא דאמרין בקדשים צריך מריקה כל
הכלי גזירת הכתוב היא בדת מריקה ושטיפה:
אלא לכדאמר מר. בתורת כהנים ומורק ושטוף
במים במים לא ביין כו'. במוזג. מים ויין כאחד
שני חלקי מים ואחד יין. הא. תרומה אפי' ביין
ומוזג ולא קפרינן אלא אנגעלאל איסור הנבלע
בו: הכי רסנין לא תצרכא אתא לכדאמר מר
מריקה ושטיפה בצונן את אפילו בחמין דתנא
למאן דאמר מריקה ושטיפה בצונן אלא למאן
דאמר מריקה בחמין ושטיפה בצונן מאי איכא
למימר שטיפה יתירתא: הא לא תצרכא אלא
לכדאמר מר. (דף קז.) מריקה ושטיפה
בצונן. בר מהגעלת חמין הא דתרומה דאימעיט
מותרת מריקה ושטיפה סגי לה בהגעלת חמין
לחודיהו: אלא למי' מריקה בחמין. והיא
הגעלה שלחן מוחשאת ממאי אימעיט תרומה:
ומשני שטיפה יתירתא. בצונן איכא בקדשים בחר מריקה דהוה הגעלת חמין ולבסוף הרגל למורק ושטוף
וטעמא מפרש בגמרא: זמן אכילה כו'. מפרש בגמרא מאי קאמר: מריקה במריקת הכוס. מבכנים בכוס של ברכה בדאמרין בברכות (דף נא.) שטעון הרוח הפנים ושטיפה מבורין:

האפכלא. גרדילי' ורולין עליו צלי ובגמ' דמסכת ע"ז פריך הא ליבון בעי **גמ'** ופנית בבקר. על כרחך בקר של חול קאמר וקרי ליה בקר ראשון אין פיגול ברנל. אם שחט ע"מ לאכול למחר אינו פיגול; ואין נותר ברנל. אם הותר ברש חטאת למחר אינו נותר דחד יומא הוא לר"י. אלא זו בלבד. לענין מריקה ושטיפה לחודא ולא לענין פיגול ונותר ואי

טעמיה מהאי קרא הוא אפילו לענין פיגול ונותר

נמי; נקשה ניגול לחבירו. מתוך שהשולמים מצויין ברגל אין בלוע שלה נעשה נותר שדרי זמן שלמים לב' ימים וכן מבשל ביה שלמים האידנא דהר מבשל ביה שלמים למחר ובוולע משלמים שנשחטו ביום המחרת ופולט מה שבלע אתמול ובלוע מה האחרונים נמצא שאינו בא לידו נותר ואם בא בלעל חטאת דהר בלעל אחריו שלמים בו ביום ופולט את החטאת ובוולע את השלמים; הא כיצד. כלומר למה סמכין הכתוב למור שמותין [עד] זמן אכילה בו? מירי דהוה אביתין יוני. דהיינו בענין בצוען; ורבי. אמר כ' (לא) כל דבר אשר יבא באש: א"ב. דתרייהו דחדא היא ומריקה לא היינו הגעילה לכבות קרא לשון שזה בשניהם: ח"י ומאי מורק ושחט ש"מ מריקה בחמין שטיפה בצונן; ורבי. אמר כ' מריקה כמריקה הכוס ושטיפה כשטיפה הכוס לכך שניה בלשון שזה מבהיר וזה מבטלים: **מתני'** הרי הקלים נאכלין בחמורין. לפניהן מן הקלועין חור וולתה ואין טעונין מריקה ושטיפה. לסוף זמן אכילת חמורין אלא לסוף זמן אכילת קלים ובגמ' פריך מאי קאמר דירי ש' בהן בנותן טעם ואמר הרי הקלין נאכלין בחמורין; ואין פוסלין כמגע. אם נפסלו הקלין ונגע בהן בשר ובלע מזון אין נפסלין ובגמ' מפרש לה קריק. פסול שהגיע ברקיק בשר ובלע ממנה **גמ'** וטעונין מריקה ושטיפה. כידן החמורין; ופוסלין כמגע. אם היו החמורין פסולין והקלים כשרין נעשו הקלים בחמורין לפסול את הנוגעין בהן כדכתיב (ויקרא ו') כל אשר יגע בבשרה קדש ואומר לקמן להיות כמזוה שם פסולת הפסל: (ואם לא הקלין בו?) ואין טעונין מריקה. לקמיה פריך ליתעון מריקה בשר קלן לסוף זמן אכילתו; ואין פוסלין כמגע. אם היה החמור שנבשל עם הקלין פסול הואיל ומועט ואין בו בנותן טעם בבליין לא נעשו הקלים כמזוה לפסול את החמורין בשר שדור אף הם לא נפסלו ואידיד רתנא ורשא פוסלין נקט סיפא אין פוסלין; ורי קדשי קדשים לא בעי. כלומר הוי דלא בעי מריקה לסוף זמן אכילת חמורין דאן מועטין ובעי נביעי מרידא משום קלים לסוף זמן אכילתו; היינו רתנא או קדשי קדשים וקדשים קלים. אשמועינן דסתם לך כרבי שמעון דאמר קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה: אלא לאביי. דאמר מאי אין טעונין דקאמר כד' חמורין תרתי למה לי למיתגיה כיון דרתנא קדשים וחולין ואשמועינן דבשל במעטעו מה לי חני מיה לי הני.

עד

השפור והאסכלא מנגעלן בחמין. אית דלא גרסי בחמין משום דבעי רבה למימר בסוף ע"ז (דף עו.) מאי הגעילה דקתני מריקה ושטיפה א"ל אביי מן דמי מריקה ושטיפה בצונן הגעילה בחמין ואי גרסינן במשנה גופה בחמין היכי טעי רבה ונראה דשפיר גרסינן ליה וקסרי רבה מריקה בחמין ודא דקטב נקט ושטיפה אחר דוקא והכי

קאמר מאי הגעילה בחמין דקאמר היינו מריקה דאיירי בה לעיל דאביתא למיד בגמ' דמריקה בחמין:

ופנית בבקר. פי' בקורטוס על כרחך בקר של חול קאמר וקרי ליה בקר ראשון וקשה דלמא ביית ובגון שחוללו בתוך דהחכם ואפי' תימא למור דבעי ראיית פנים ביום ראשון שמביא קרבנו מימ' יל למחרתו שרואה חיה"מ ו' מנא ליה ונראה לפרש דמשמע ליה כוללו בקר אחד משום דכולהו ד' השולמין דראשון דהנהיג יש לה השולמין כד' ומכאן קשה לטושן אחר שפירש בקורטוס בפסחים ופסקין שם שזוהי טעמא (ד' חזא) גבי פסח ראשון טעון לינה פסח שני אין טעון לינה דראשון טעון יום אחד והבא מוכח דבעי לינה וכן בסוכה בפרק זולב וערבה (דף מז.) דקתני כשם שרבעה ימי חזת בשמחת קרבן שיר וברכה ולינה כל כך שמיני טעון קרבן שיר וברכה ולינה מאי לאו זמן לא ברכת המזון ותפלה ה"נ מסתברא דאי ד' זמן לא ב' ד' מ' איבא משמע דקרבן לינה נידא זמן לא דהוה זמן ו' ששמינ' ידן לא דהוה זמן כל למיפרך מלינה וליתעמך ולשניאיה דהתם אתי הכל שפיר דמשני דומן כל ד' משכחת לה אי לא בריך ביומא קמא בריך באידך יומא וכן גמי מצי למימר מלינה דעולת ראיהי יש לה השולמין כל ד' ויום הבאת קרבנו טעון לינה ולא יותר (הגיה) ודך דשמעתין גמי מעיקרא סיד דהוי כל ד' משמעא דפרישית אבל לאו הכי ובספרי מוכח דלא ותי אלא יל אי אחד דקתני אין לינה מוכח מנין לרבות המנחות והעופות כד' ולפנית בבקר כל פינות שאתה פונה לא דיו אלא כאלו משמע דלא לינה אלא יום אחד דומיא דקדשים ש' כל' לא השנה וקשאי יל אי חתה ברנל אינו רק אם' אבאי' פסח שני אין טעון לינה מ' גרע ממביא עוף או מנחה בחול דטעון לינה יום אחד אבל אי רגל טעון לינה ד' אתי שפיר דקמיל דפסח שני אין טעון לינה רק יום אחד. בריך:

מתני' לום כל זמן אכילתו דהר עביד מריקה ושטיפה. אין לפרש דמריקה ושטיפה קודם שעשה נותר כדי שלא יבואו קדשים לבית הפסול דהא משמע כד' דלאחר זמן אכילת עביד מריקה ושטיפה ומירו' יש ספרים דגריס ממתין לרו עד זמן אכילת ועוד יש קצת דלקדק מהקדמא לעיל לרבי טרפח כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו ואם קודם שעשה נותר עביד מריקה ושטיפה ה"נ ליעביד דכי בשל רבה שלמים אתמול כשבאן היום והחזק למריקה ושטיפה אי בשיל ביה שלמים דהאידנא קודם מריקה ושטיפה ליתסור אלא ודאי לא חיבי הכתוב עד אחר שעשה נותר:

דאמר קדשים קלים, אין טעונין מריקה ושטיפה. בשלמא לרבא, היינו דקתני 'או קדשי קדשים וקדשים קלים'. אלא לאביי, תרתי למה לי. צריכי, דאי תנא קדשים וחולין, הוה אמינא, חולין הוא דמכפלי קדשים, דלאו מניניהו. אבל קדשי קדשים וקדשים קלים, אימא לא. וְאי תנא קדשי קדשים וקדשים קלים, הוה אמינא, קדשים הוא דאלימין, לכמולי קדשים. אבל חולין, אימא לא. צריכא: ריקן (שהגיע) [שנגע] ברקיק כו': תנו רבנן, 'כל אשר יגע', יכול, אפילו שלא בלע, תלמוד לומר 'בבשרה', עד

נִיטִי' עשה ולידדי את לא תעשה. לאו תאכלב כחומר שבה פריך שתיאכל בלילה ולמחר בשלמים דהאידיג דליל נותר ואין עשה דוחה את ל"ת שיש בו כרת (ויבמות ה.) אלא אאם פסולה היא תיפסל קאי דרתי עשה דאבילות קדשים ולידדי לאו דכל שבקדשים פסול בא הכתוב לית' לית' אבילותו ורקאין (אי) נמי שאר פסולין דליבא כרת כגון דנשחטה בלילה ולן דמה חוץ למקומו (חוץ) (למנו) ואי' ומאי קרשיא דלמא מירת הכתוב הוא דאמר קרא

- 1 יקדש להיות כמות שיש לו מומר דאמר איבא
- 2 לאוקומי בבשרה שתיאכל כחומר שבה עד
- 3 הלילה ומיהו קשה דכי הוי לילה נתי עשה ונדרחה
- 4 ונראה דקרא איבא לאוקומי בבישול קדשים
- 5 וחולין כי מתני' ועוד דאם אייתא דהבא לא דדי
- 6 מאי חותי דילפת מכללית בציצית דעצם דוחה
- 7 את לא תעשה אדרבה נילף מהבא דלא דחי:
- 8 **ואחד** עצם שאין בו מוח ואמאי ניתי עשה כו.
- 9 בסוף כיצד צולין (פסחים פה.) דריש מדכתיב
- 10 ועצם לא ישרבו בו בפסח שני שאין ת"ל שדרי
- 11 כבר נאמר בכל חוקת הפסח יעשו אותו אבל אי'
- 12 לאו קרא דפסח שני ה"א ואכלו את הבשר בלילה
- 13 הזה בבשר שבתוך העצם מהו אני מקיים ועצם
- 14 לא תשרבו בו בעצם שאין בו מוח בלא דעצם שיש
- 15 בו מוח שובר ואוכל דיבא עשה וידחה לא תעשה
- 16 וזה דפריך הבא ואמאי ניתי עשה כו' הכי פריך
- 17 כלומר מהבא נגמר דאין עשה דוחה לא תעשה
- 18 בעלמא לאו דהא ודאי במקדש שאני וגיל
- 19 דהכי פריך ניתי עשה כו' כמו בחולין ונוקי קרא
- 20 דיקדש אם כשרה תיחבא כחומר שבה דשיך בה
- 21 כרת אם היא נותר וקמ"ל דהיתר מצטרף לאיסור
- 22 כדאייתא פרק אלו עוברין (שם מה.) ובפרק ג' מינין
- 23 (מיד לז:) ולא נוקים קרא לאם פסולה תיפסל
- 24 דליבא אלא דלאו ומשני גלי קרא גבי קדשים
- 25 בעצם שיש בו מוח דלא דחי ולכן נילף קדשים
- 26 מקדשים ולא נילף קדשים בדרין. ואי' שאני הבא משום דאפשר לקיים שניהם דמנח

גומרתא עילויה ושקיל ליה מוח וי"ל דרבא הבא לטעמיה דמפרש בסוף כיצד צולין (פסחים פה:) בני אין נימנן על מוח שבקולית דלא אשפר בגומרתא משום פסידא דקדשים א"כ לא מקיים עשה דואכלו את הבשר כולהו דהא דא"א שלא ישרוף הגומרתא מעט מן המוח שבפנים ואפי' אביי שמפרש חתם משום פקע לאו משום דס"ל דגומרתא אפשר בלא שריפת מוח אלא קסבר דמשום הפסד קדשים מיעוט בלו לא חיישינן מיהא אכתי קשה היכי אתי האי עשה ודחי לא תעשה הא בעינא דמתעקר לאו דשבידת עצם לאו מקיים עשה דאבילות: **והתם** עולה הוא דכתיבי ויעללו לעולה תחת בנו. ותימה דהאי קרא דרשי' ליה לענין חולין בפ"ק דחולין (דף טו.) דאמרנין מנין לשחיטה שהיא תכלוש שנאמר ויקח את המאכלת ואומר ד"ת דגמרי' נמי חולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט את העולה אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקדשים כשאר עבודתו דבעו כלי שרת ומדכתיב ויקח דמשמע דבר תלוש ולא כתיב סכין דרשינן תלוש בחולין ובלי בקדשים מדחזירי מאכלת דהוה מצי למכתב ויקח ומתוך ואע"ג דהתם בחולין (ג' ע"ש) דחי רבי חיאי ורזוחיה דאברהם קמ"ל הבא לא שייך לדחויי הכי דלענין מה שהביא דבר תלוש לאו סמך על מה שימנא צור וקנה מחובר שייך למימר דכתב קרא לאשמעונין ורזוחיה אבל לענין מאכלת שהוכיז למה לי למכתב אי לאו לאשמעונין דעולה טעונה כלי: **מה** מנחה אינה תכלוש אלא לזכיר כהונה. ופריך בחטאת ואשם נמי כתיב כל זכר אלא שלשמי ציבור פירש בקונטרס הא דלא ילפינן זכרי כהונה מחטאת ואשם בדילפינן ממנחה משום דכתיב בתרייהו גבי אבילות זכרים הוא קדש קדשים הוא דמשמע מיעוט הוא ולא אחר וקשה דבפרק אזהרו מקומן (לעיל דף נה.) איבא תנא דיליף מהקישא דחטאת מקרא דכתיב ועשיתם שעיר עזים (ואחד) לחטאת ושני בכשים בני שנה לזבח שלמים מה חטאת לזכר כהונה אף שלמי ציבור לזכר כהונה הא לא קשיא מידי דהחייא דיקישא לא איצטריך למילתא אחריתי ועוד נראה לפרש דהיינו טעמא הוא דהיקישא דחטאת ואשם איבא לאוקומי למילתא אחריתי בדמפרש הבא לא מוקמינן לא דאבילות זכרים דכיון דאינו שוה בכל הנדו דכתיבי בקרא אבל מנחה על כרחיך לא תיחא ולא משכחת למילתא אחריתי: **אף** שלמי ציבור אין נאכלין אלא לזכר כהונה. ושלמים דהאי קרא בכבשי עצרת קאי דקדש קדשים נתינו כל הכתובין במקרא זה ונראה דעל כרחיך איירי נמי בשלמי נדבה דהא בפ"ק (לעיל דף דה) נפקא לן מהאי קרא שלא לשמו ועוד בבבולוה קרבנות דשעונין כלי מהבא נפקא לן:

בְּקֹדֶשׁ

עד שיבשל. כגון המדחק שזמן חטאת וסך ממנו צלי של שלמים ובלעו בו ומכאן אנו למידים (פסחים מה.) היתר מצטרף לאיסור בקדשים ואין ללמוד מכאן טעם בעיקר שאין זה טעם אלא ממש: **תאכל** כחומר שבה. שדורי יש בה עכשיו שני מינין וכחומר שבשניהם תאכל: **אמאי**. תיפסל משום האי פורתא: ניתי עשה. ודאכלו אותם דכשדית ולידדי לא תעשה. דלא תאכל דפסולה ואע"ג דאיבא לא

תעשה באבילות פסולין כדאמרנין בפסחים בכל שעה (דף כד.) כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אבילותה: ניתי עשה ולידדי. ניתי עשה דאבילות מוח דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הוזה: **ואת** התורה. חוקשו כולן על לזה ללמוד זה על זה לכן חוקשו כולן לעולה דמה עולה טעונה כו': אי **נימא** מורה. לקבלת לא ויליף מעולת סיני דכתיב וישלח את נערי בני ישראל וכתבי עולה תהם: **וישם** באנגות. וכיון דהדורו איתקוש כולוהו לשלמים דכתיב ביה בהאי קרא וילפינן מינה לקמן בשמעתיה (דף צח.)

מה

דוחה לא תעשה ש'במקדש. רב **אשי אמר**, 'קדש' עשה הוא, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה. **אשכחן חטאת, דמתקדש בקלוע, שאר קדשים, מנול, אמר שמואל משום רבי אליעזר, 'ואת התורה, לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים'.** [**לעולה**], כי עולה. מה עולה טעונה כלי, אף כל טעונה כלי. מאי כלי. **אילימא מורה, בשלמי ציבור נמי, כתיב בהו 'ויקח משה חצי הקדש וישם באנגות' אלא דסבין, ועולה גופה, מנול. דכתיב 'וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת' והתם, עולה הוא, דכתיב 'וישלחו לעולה תחת בנו'.** **מנחה**, מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכיר כהונה, אף כל אינם נאכלין אלא לזכיר כהונה. מאי היא. אי חטאת ואשם, בהדיא כתיב בהו, **כל זכר בפניהם יאכלנו' ואי שלמי ציבור, מריבוייא דקרא אתי, 'בקדש הקדשים תאכלנו, כל זכר יאכל אותו', לימוד על שלמי ציבור, שאינן נאכלין אלא לזכיר כהונה. תנאי היא.**

איבא

גומרתא עילויה ושקיל ליה מוח וי"ל דרבא הבא לטעמיה דמפרש בסוף כיצד צולין (פסחים פה:) בני אין נימנן על מוח שבקולית דלא אשפר בגומרתא משום פסידא דקדשים א"כ לא מקיים עשה דואכלו את הבשר כולהו דהא דא"א שלא ישרוף הגומרתא מעט מן המוח שבפנים ואפי' אביי שמפרש חתם משום פקע לאו משום דס"ל דגומרתא אפשר בלא שריפת מוח אלא קסבר דמשום הפסד קדשים מיעוט בלו לא חיישינן מיהא אכתי קשה היכי אתי האי עשה ודחי לא תעשה הא בעינא דמתעקר לאו דשבידת עצם לאו מקיים עשה דאבילות: **והתם** עולה הוא דכתיבי ויעללו לעולה תחת בנו. ותימה דהאי קרא דרשי' ליה לענין חולין בפ"ק דחולין (דף טו.) דאמרנין מנין לשחיטה שהיא תכלוש שנאמר ויקח את המאכלת ואומר ד"ת דגמרי' נמי חולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט את העולה אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקדשים כשאר עבודתו דבעו כלי שרת ומדכתיב ויקח דמשמע דבר תלוש ולא כתיב סכין דרשינן תלוש בחולין ובלי בקדשים מדחזירי מאכלת דהוה מצי למכתב ויקח ומתוך ואע"ג דהתם בחולין (ג' ע"ש) דחי רבי חיאי ורזוחיה דאברהם קמ"ל הבא לא שייך לדחויי הכי דלענין מה שהביא דבר תלוש לאו סמך על מה שימנא צור וקנה מחובר שייך למימר דכתב קרא לאשמעונין ורזוחיה אבל לענין מאכלת שהוכיז למה לי למכתב אי לאו לאשמעונין דעולה טעונה כלי: **מה** מנחה אינה תכלוש אלא לזכיר כהונה. ופריך בחטאת ואשם נמי כתיב כל זכר אלא שלשמי ציבור פירש בקונטרס הא דלא ילפינן זכרי כהונה מחטאת ואשם בדילפינן ממנחה משום דכתיב בתרייהו גבי אבילות זכרים הוא קדש קדשים הוא דמשמע מיעוט הוא ולא אחר וקשה דבפרק אזהרו מקומן (לעיל דף נה.) איבא תנא דיליף מהקישא דחטאת מקרא דכתיב ועשיתם שעיר עזים (ואחד) לחטאת ושני בכשים בני שנה לזבח שלמים מה חטאת לזכר כהונה אף שלמי ציבור לזכר כהונה הא לא קשיא מידי דהחייא דיקישא לא איצטריך למילתא אחריתי ועוד נראה לפרש דהיינו טעמא הוא דהיקישא דחטאת ואשם איבא לאוקומי למילתא אחריתי בדמפרש הבא לא מוקמינן לא דאבילות זכרים דכיון דאינו שוה בכל הנדו דכתיבי בקרא אבל מנחה על כרחיך לא תיחא ולא משכחת למילתא אחריתי: **אף** שלמי ציבור אין נאכלין אלא לזכר כהונה. ושלמים דהאי קרא בכבשי עצרת קאי דקדש קדשים נתינו כל הכתובין במקרא זה ונראה דעל כרחיך איירי נמי בשלמי נדבה דהא בפ"ק (לעיל דף דה) נפקא לן מהאי קרא שלא לשמו ועוד בבבולוה קרבנות דשעונין כלי מהבא נפקא לן:

הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו וגו' לימוד על זבחי שלמי ציבור כו'. האי קרא בפרשת קרח כתיב ואף על גב דזבחי שלמי ציבור לא כתיב תהם כיון דכתיבי בהאי קרא קדש ידחק לך וגבי כבשי עצרת כתיב בפרשת אמור אל הכהנים קודש ידיו לה לכתן מסתברא דברידיו מיירי וכן פירש בקונטרס ועוד ילפינן משום דאיקור קדש קדשים בדילפינן לעיל בפרק אזהרו מקומן (דף נה.) ובפרק שני דערבי (דף יא.) מדכתיב על עולתיכם ועל זבחי שלמיכם מה עולה קדש קדשים אף זבחי שלמי ציבור קדשי קדשים:

איבא

ולא נזיר שניטמא, אין שביעי שלו עולה לו מן המניין, שהוא זקוק להביא קרבן טומאה! וכא, הואיל והוא זקוק להביא קרבן (טומאה) – אין השביעי שלו עולה מן המניין.

שמעון בר אבא בשם רבי יוחנן: ניטמא בנזירות בנו, והתרו בו משום נזירותו – לוקה. הפריש קרבנותיו – קדשו, לא חשין להדא דתני רבי חייה: (במדבר ו) קרבנו לה' על נזרו – שיקדוש נזרו לקרבנו, לא שיקדוש קרבנו לנזרו.

רבי יודה בעא קומי רבי יוסי: ותקדם נזירותו לנזירות בנו! לא בן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן: "הרי זה עולה לאחר שלשים יום". מכרה בתוך שלשים יום – מכרה. והקדישה – קדשה! אמר: לא, באומר: "הרי זו", דילמא באומר: "הרי עלי"? והאומר: "הרי אני", באומר: "הרי עלי".

תני רבי חייה: נזיר לאחר כ' יום, נזיר מעכשיו למאה יום – הרי זה מונה עשרים יום ומפסיק, וחוזר ומונה עוד שלשים יום, וחוזר ומונה עוד שמונים כדי להשלים נזירותו הראשונה.

הלכה י' מתני' "הריני נזיר פשיהא לי בן, ונזיר מאה יום"; נולד לו עד שבועים יום – לא יפסיד כלום. לאחר שבועים – סותר שבועים, שאין תגלחת פחות משלשים יום.

גמרא פשיטא, שבסוף היום עולה לו ככולו. תחילת היום מהו שיעלה לו ככולו? ולא מתניתא

[דף י' ע"א]

היא? לאחר שבועים, סותר שבועים! לא, אפילו מקצת, הדא אמרה: שתחילת היום עולה לו ככולו. נולד ביום שמונים – סותר עשרה. נולד ביום תשעים – סותר עשרים. השלים נזירותו וכא להשלים נזירות בנו; ניטמא בתוך עשרה ימים הראשונים – סותר הכל. בתוך כ' ימים האחרונים; רבי בא בשם רב ורבי יוחנן, תריהון אמרין: סותר ל', רבי שמואל אמר: אינו סותר אלא שבע.

שמואל בר בא בעא קומי רבי יסא: מיסבר סבר רבי יוחנן, סתירת תער בסתירת ממש? אמר רבי זעירא:

[דף י' ע"ב]

אין יסבור רבי יוחנן סתירת תער בסתירת ממש, למה לי למימר סותר לשלשים יום, ויסתור הכל! אמר רבי אבין בר חייא קומי רבי זעירא: תיפתר: שנוולד ביום שאינו ראוי להביא קרבן. הנע עצמו, שנוולד בליקח הרי אינו ראוי להביא קרבן! ראוי הוא, לילך הוא שגורם. הנע עצמו, הרי שנוולד בשבת

הרי אינו ראוי להביא קרבן! ראוי, שבת היא שנגרמה. השלים נזירותו ולא הספיק לגלח עד שנולד בשבת, הרי אינו ראוי להביא קרבן? ראוי, שבת היא שנגרמה.

השלים נזירותו ולא הספיק לגלח עד שנולד הבן – מגלח תגלחת אחת לשתיקה. הפריש קרבנותיו ולא הספיק לגלח עד שנולד הבן; תפון אמרין: מגלח תגלחת אחת על שתיקה. רבי יוחנן אומר: מגלח וחוור ומגלח.

מתניתא פליגא על רבי יוחנן! שאלו את רבי שמעון בן יוחי: הרי שהיה נזיר ומצורע, מהו שיגלח תגלחת אחת ותעלה לו לנזירותו ולצרעתו? אומר להן: אילו זה מגלח להעברת שיער, יפה הייתם אומרים. אלא, שהנזיר מגלח להעביר שיער, ומצורע מגלח לגידול שיער. אמרו לו:

[דף י"א ע"א]

לא תעלה לו ימי גמרו, לא תעלה לו ימי ספירו? שניהן מגלחין להעברת שיער! אמרו לו: אילו זה מגלח לפני זריקת דמים, וזה מגלח לפני זריקת דמים, יפה היית אומר. אלא, שהנזיר מגלח לאחר זריקת דמים, ומצורע מגלח לפני זריקת דמים. אמרו לו: לא תעלה לו ימי גמרו, לא תעלה לו ימי ספירו? שניהן מגלחין לפני זריקת דמים! אומר להן: אילו זה מגלח לפני ביאת הפנים וזה מגלח לפני ביאת הפנים, יפה היית אומר. אלא, שהנזיר מגלח לאחר ביאת הפנים, ומצורע מגלח לפני ביאת הפנים. אמרו לו: תקן הדבר! לא תעלה לו ימי גמרו, לא תעלה לו ימי ספירו, לא תעלה לו לטהר, לא תעלה לו לטמא.

הרי שהיה נזיר ומצורע. אבל אם היה נזיר ונזיר – מגלח תגלחת אחת על שתיקה! מה עבד לה רבי יוחנן? פתר לה: תלוקים הן על רבי שמעון בן יוחי.

הדרן עלון הריני נזיר

פרק ג

הלכה א' מתני' מי שאמר: "הריני נזיר" – מגלח יום שלשים ואחד. ואם גילח יום שלשים – יצא. "הריני נזיר שלשים יום", אם גילח יום שלשים – לא יצא.

גמרא הֲדא מְסִייע לְכַר קַפְרָא, אִם גִּילַח יוֹם שְׁלֹשִׁים לֹא יֵצֵא. הֲדא מְסִייע לְרַבִּי יוֹנָתָן, אִם גִּילַח יוֹם שְׁלֹשִׁים יֵצֵא! הָא תַּרְתִּי! לִית הִיא אֵלָא הֲדא. זו עדות, יודעין היו שהוא אסור לגלח, אלא שהן סבורין, אִם גִּילַח יוֹם שְׁלֹשִׁים – לֹא יֵצֵא, אִם בָּא לְהַעֲדָה, אִם גִּלַּח יוֹם שְׁלֹשִׁים – יֵצֵא.

רבי אימי תוה ליה עובדא, וגילח יום שלשים. ותוה ליה עובדא, וגילח ליום ל"א. אמר רבי זריקא: מן מתניתא גליף לה רבי אימי, דתנינן תמן: מי שגזר שתי נזירות – מגלח את הראשונה יום שלשים ואחד,

[דף י"א ע"ב]

והשנייה יום שלשים ואחד. אמר רבי יוסי: תמן לשעבר. וכו' לכתחילה!

רבי ירמיה הורי לרבי יצחק עטושיא, ואית דאמרי לרבי חייה בר רב יצחק עטושיא: לגלח יום שלשים. מן מתניתא: שמונה ימים, בטלו ממונו גזירת שלשים. היא שמינית היא יום שלשים. אמר רבי יוסי: שנייא היא תמן, שמפני כבוד הרגל התירו. תדע לך, דמר רבי חלבז בר הונא בשם רבי יוחנן: חל יום שמונה שלו להיות בשבת – מגלח ערב שבת. אין תימר שלא מפני כבוד הרגל התירו, מעתה אפילו חל יום ל' שלו להיות בשבת מגלח בערב שבת! ועוד מן הדיא דאמר רבי יוחנן: על כל הפתים בולן – שולל לאחר שבועה, ומאחה לאחר ל'. וישלול יום שבועה, ומאחה יום ל'? אמר רבי חגי: די הוא שמועתא בן ושמועתא בן.

הלכה ב' מתני' מי שגזר שתי נזירות – מגלח את הראשונה יום שלשים ואחד, ואת השנייה יום שלשים ואחד. שאם גילח את הראשונה יום שלשים – מגלח את השנייה יום שלשים. ואם גילח יום שלשים חסר אחד – יצא. זו עדות העיד רבי פפייס על מי שגזר שתי נזירות: שאם גילח את הראשונה יום שלשים – מגלח את השנייה יום שלשים. ואם גילח יום שלשים חסר אחד – יצא, שיום שלשים עולה לו מן המניין.

גמרא השלים נזירותו הראשונה, וכו' להישען על השנייה, לא מצאו פתח לראשונה, עד שפוצאו פתח לשנייה, עלת לו שנייה ראשונה

[דף י"ב ע"א]

מה נן קיימין? אם באומר: "הריני נזיר שתיים" – נדר שבטל מחציתו בטל כולו! אם באומר: "הריני נזיר שלשים יום אילו, שלשים יום אילו", לא בדא עלת לו שנייה ראשונה! אלא בי נן קיימין, באומר:

הריני נזיר ונזיר. באומר: "אילו לנזירות". אבל אם אומר: "אילו לנזירותי, ואילו לנזירות אחרת", לא בדא עלת לו שנייה ראשונה. אומר רבי לעזר: השלים נזירותו לראשונה, מפיון שהביא קרבן וגילח – עלת לו ראשונה שנייה.

רבי יעקב בר אחא פקיד לחברייא: אין שמעתון מילה מרבי אלעזר, הוון ידעין דרבי יוחנן פליג. עד שיביא כל קרבנותיו, ברבנין. ברם, ברבי שמעון אפילו לא הביא אלא קרבן אחד.

הפריש שתיקון באחת – אין בידו אלא אחת. הפרישה זו בפני עצמה וזו בפני עצמה, והביא של זו בזו ושל זו בזו – לא יצא. הוא לקדש קדשה. לא בן תני רבי חיה: קרבנו לח' על גזרו – שיקדום גזרו לקרבנו, ולא שיקדום קרבנו לגזרו! שנייא היא, שעומד בנזירותו.

ניחא שנייה ראשונה. ראשונה שנייה? אומר רבי יודה: והדא מסייע לרבי אלעזר, לא בן רבי יעקב בר אחא מפקד לחברייא: אין שמעתון מילה מרבי אלעזר, הוון ידעין דרבי יוחנן פליג עד שיביא כל קרבנותיו. וסברין מימר ברבנין, וכו', ברבי שמעון אנו קיימין.

רבי חנינא בשם רבי פינחס: תיפתר: בנזירותו ובנזירותו של בנו. בדא עלת לו שנייה

[דף י"ב ע"ב]

ראשונה? אומר רבי יוסי בי רבי בון: לא בן סברנן מימר באומר: "הריני נזיר", בדין הוה, שלא יהא נזיר אלא אחת! אתה הוא שהחמרתה עליו שיהא נזיר שתיים, לא דייק שהחמרת עליו שיהא נזיר שתיים, אלא שאת אומר: אין בידו כלום?

הלכה ג' מתני' מי שאמר: "הריני נזיר"; נטמא יום שלשים – סותר את הכל. ורבי אליעזר אומר:
לא סותר אלא שבועה. "הריני נזיר שלשים יום"; נטמא יום שלשים – סותר את הכל.

גמרא רבי אבהו בשם רבי יוחנן: ממוצרך למד רבי אליעזר, שכן מצינו בין תגלחת לתגלחת, שבועה. ולמה לא יליף לה מנזיר טמא? מוצרך – מגלח וחוזר ומגלח. נזיר טמא – אינו מגלח וחוזר ומגלח. רבנין דקיסרין אמרין: בפירוש פליגין. רבי יוחנן אומר: ממוצרך למד רבי אליעזר, רבי אליעזר אומר: מנזיר טמא למד רבי לעזר.

והא רבי אליעזר, מה שנה בין נזיר שנזר סתם לנזיר שפירש? בשעה שנזר סתם, מירט – אינו סותר, והשביעי שלו עולה לו מן המנזין. ובשעה שפירש, אם היה מירט – סותר, ואין השביעי שלו עולה לו מן המנזין.

[דף י"ג ע"א]

הלכה ד' מתני' "הריני נזיר מאה יום"; ניטמא יום מאה – סתר את חבל. ורבי אליעזר אומר: לא סתר אלא שלשים. ניטמא יום מאה ואחד – סתר שלשים. רבי אליעזר אומר: לא סתר אלא שבועה.

גמרא רבי זעירא בשם רבי שמעון בן לקיש, טעמא דרבי אליעזר (במדבר ו) זאת תורת הנזיר ביום מלאה – המטמא ביום מלאה, נותנין לו תורת נזיר. שמואל בר בא בעא קומי רבי זעירא: ניטמא באותן הימים

[דף י"ג ע"ב]

מה הן? ניתן לתורת נזיר? אמר רבי שמיי: מכיון דתימר ניתקו לתורתו של נזיר, כמטמא ביום מלאה, והמטמא ביום מלאה – אין שביעי עולה לו מן המניין. רבי מנא בעא: אם מטמא בתוך מלאה למה לי סותר שלשים יום לא יסתור אלא שבועה! אלא כמטמא לאחר מלאה, שביעי שלו עולה לו מן המניין.

הלכה ה' מתני' מי שגזר והוא בבית הקברות, אפילו הוא שם שלשים יום – אין עולין לו מן המניין, ואינו מביא קרבן טומאה. יצא ונכנס – עולין לו מן המניין, ומביא קרבן טומאה. רבי אליעזר אומר: לא בו ביום, שנאמר (במדבר ו) ותימים הראשונים ופלו – עד שיהיו לו ימים ראשונים.

גמרא גזר והוא בין הקברות; רבי יוחנן אומר: מתרין בו על תנין ועל התגלחת. רבי שמעון בן לקיש אומר: מאחר שאין מתרין בו על הטומאה, אין מתרין בו על תנין ועל התגלחת.

מחלפה שיטתיה דרבי יוחנן! תמן הוא אומר: מתרין בו על תנין ועל הטומאה ועל התגלחת. וכא הוא אומר אכנו! רבנן דקיסרין: על כולה פליגי, דרבי יוחנן אומר: מתרין בו על תנין ועל התגלחת. רבי שמעון בן לקיש אומר: מאחר שאין מתרין בו על הטומאה, אין מתרין בו לא על תנין ולא על התגלחת.

[דף י"ד ע"א]

עדינו שם; רבי יוחנן אומר: מתרין על חבל, כדי פרישה ופרישה, והוא לזקה. רבי לעזר אומר: אינו מקבל עד שיפרוש ויחזור. אמר רבי בא: כך היה משיב רבי יוחנן את רבי לעזר: והא כתיב (במדבר ו) לא יבא ולא יטמא! אומר לו: שאם התרו בו משום ולא יבא – לזקה. משום לא יטמא – אינו לזקה. אמר רבי הילא: מהשתחויה למד רבי יוחנן, דתנינן תמן: השתחוה, או ששחה כדי השתחויה. אמר

רבי מתנ"י: הוינן סב"רין מימר: מה פליגין, במכות. הא קרבן, לא. מן מה דמר רבי הילא: מהשתתתיה למד רבי יוחנן, הדיא אמרה: היא במכות היא בקרבן.

מתנ"י פליגא על רבי יוחנן. נזיר שהיה שותה וין כל היום – אינו חייב אלא אחת! פתר לה: שאין בית הבליעה פנוי.

מתניתא פליגא על רבי יוחנן. ה"ה מטמא למת כל היום – אינו חייב אלא אחת! פתר לה: בשוהא, על כל פרישה ופרישה, והוא לזקה.

מתניתא פליגא על רבי יוחנן. בהן שעומד בבית הקברות והושיטו לו מת אחר, יכול יקבל? תלמוד לומר (ויקרא כא) לא יטמא בעל בעפיו. הרי שקיבל, יכול יהא חייב? תלמוד לומר להחלו – את שהוא מוסף חילול על חילול, יצא זה שאינו מוסף חילול על חילול! אמר רבי זעירא אמר רבי יוחנן: להחלו – יצא זה שאינו מוסף חילול על חילול. שלא יאמר: הואיל וניטמאתי על אבא, אלקוט עצמות פלוני בדי.

להחלו – בשעת מיתה. רבי אומר: אף במוותן. רבי שמעון בן לקיש אומר: מחלוקת ביניהן. ואת"י דרבי שמעון בר ווא ברבי שמעון בן לקיש. שמעון בר ווא מי דמך: ה"ה אומר: הא נפיקא מיבא והא נפיקא מיבא.

יצא ונכנס; רבי טרפון הוטר, ורבי עקיבה מחייב. אמר לו רבי טרפון: וכי מה הוסיף זה חילול על חילול? אמר רבי עקיבה: בשעה שהיה שם – טמא טומאת שבעה. פירש – טמא טומאת ערב. חזר ונכנס – טמא טומאת שבעה. אמר לו רבי טרפון: עקיבה, כל הפורש מן הפורש מחייו! רב אומר: יצא – מונה לנזירות בטוהרה.

[דף י"ד ע"ב]

נכנס בשביעי שלו; מביא קרבן טומאה בו ביום. רבי לעזר אומר: לא בו ביום.

בהנא בעא קומי רב: ואין טעון תזויה שלישי ושביעי? א"ל תורה קראת לפורש מן הקבר – טהור (יחזקאל מד) אחרי טהרתו שבעת ימים יספרו לו.

שמואל אומר: יצא והזהר, שנה וטבל, נכנס בו פיוס – מביא טומאה בו פיוס. רבי אליעזר אומר: לא בו פיוס. עולא בר ישמעאל אומר: מה צריכה ליה בנזיר טמא. אבל בנזיר טהור אף רבי אליעזר מודי, אפילו אין לו מהיכן להפיל.

שמואל בר אבא בעי: יום אחד לנזירותו ויום אחד לנזירות בנו, מהו שיצטרפו? מה נן קיימין? אם בשנולד בנו היום, ומהר נכנס, הרי יש לנזירות בנו שני ימים! ואם בשנולד בנו למחר, ונכנס למחר, הרי יש לו לנזירותו שני ימים? אמר רבי מנא: תיפתר: בין השמשות. אמר רבי אבין: אפילו תימר בחצי היום. לא בן סבירנן מימר: תחילת היום – עולא לו, סוף היום – לבנו. אמר רבי יוסי: מה צריכה ליה – בנזיר טהור, אבל בנזיר טמא – פשיטא ליה שהן מצטרפין. אמר רבי מנא קומי רבי יוסי: לא כל שכן הוא? ומה ימים שאין עולין לא בנזירותו ולא בנזירות בנו, את אומר: מצטרפין, ימים שהן עולין בנזירותו ובנזירות בנו, אינו דין שיצטרפו! אמר רבי יוסי,

[דף ט"ז ע"א]

תמן – שאינו ראוי לקבל התרייה, ברם הכא – ראוי לקבל התרייה.

רבי בון בר חייה בעא: כמה דתימר תמן על דרבי אליעזר בתחילה, והוא שיהא לו מהיכן להפיל. ובסוף, אף על פי שאין לו מהיכן להפיל?

אמר רבי זעירא קומי רבי מנא: ולא מתניתא היא? גיטמא יום אחד ומאה – סותר שלשים. ורבי אליעזר אומר: לא סותר אלא שבעה! אמר ליה: שמענו שהוא סותר, שמענו שמביא קרבן טומאה?

[דף ט"ז ע"ב]

הלכה ו' מתני' מי שנזר נזירות מרובה, השלים את נזירותו ואחר כך בא לארץ – בית שמאי אומרים: נזיר שלשים יום; ובית הלל אומרים: נזיר בתחלה.

מעשה בתילני הפלכה, שהלך בנה למלחמה, ואמר: "אם יבא בני מן המלחמה, אהא נזירה שבע שנים". ובא בנה מן המלחמה, והיתה נזירה שבע שנים. ובסוף שבע שנים עלת לארץ, והוריה בית הלל, שתהא נזירה עוד שבע שנים אחרות. ובסוף שבע שנים גיטמא. נמצאת נזירה עשרים ואחת שנה. אמר רבי יהודה: לא היתה נזירה אלא ארבע עשרה שנה.

גמרא רבי יוסי בי רבי בון אמר: איתפלגון רבי חייה בר יוסף ורבי יוחנן, חד אמר: רבי יהודה – כבית שמואי, וחרנה אמר: סבר רבי יודה שלא נטמאה כל עיקר.

אין תימר רבי יודה כבית שמואי, ותני שלשים יום וי"ד שנה? לא תנינן מתני חדשים גבי שנים.

הלכה ז' מתני' מי שהיו שתי כיתי עדים מעידות אותו, אלו מעידין שגזר שמים, ואלו מעידין שגזר חמש – בית שמואי אומרים: נחלקה העדות, ואין כאן נזירות. ובית הלל אומרים: יש בכלל חמש שמים, ושיהא נזיר שמים.

גמרא רב אמר: בכלל נחלקו. אבל בפירט – כל עמא מודיי, יש בכלל ה' וחמש שמים, ושיהא נזיר שמים.

רבי יוחנן אמר: במונה נחלקו, אבל בכלל – כל עמא מודיי, נחלקה העדות, אין כאן נזירות.

חיי דינו בולל, חיי דינו מונה? בולל, אהן אמר: תרתיי, ואהן דמר: חמש. מונה, אהן אמר: חדא תרתיי, ואהן אמר: תלת ד' [ארבע] חמש.

רב אמר: הקחש עדות בתוך עדות – לא בטלה עדות. ורבי יוחנן אמר: הקחש עדות בתוך עדות – בטלה עדות. דברי הכל, מכחש עדות לאחר עדות – לא בטלה.

אמר רבי יוחנן בדיעתייה. דמר רבי בא רבי חייה בשם רבי יוחנן: הוחזק ממונה, זה אומר: מן הכים מונה, וזה אומר: מן הצרור מונה. הקחש עדות בתוך עדות, אוף רב מודה שבטלה העדות!

[דף ט"ז ע"א]

מה פליגינן? בשחיו שני כיתי עדים, אילו אומרים: מן הכים מונה, ואילו אומרים: מן הצרור מונה – הקחש עדות בתוך עדות, בטלה העדות. וכרב, לא בטלה העדות.

זה אומר: במקל הרגו, וזה אומר: בסיף הרגו, הקחש עדות בתוך עדות, אוף רב מודה שבטלה עדות. מה פליגינן? בשחיו שתי כיתות עדים, אילו אומרים: במקל הרגו, ואילו אומרים: בסיף הרגו, הקחש עדות בתוך עדות – בטלה העדות, וכרב לא בטלה העדות.

אילו אומרים: לדרום פנה, ואילו אומרים: לצפון פנה, כל עמא מודו הקחש עדות בתוך עדות – לא בטלה עדות.

תנייליה דרב מן הדא, רבי יודה ורבי שמעון אומר: הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים – הרי אילו ינשאו. ולא שמיע דמר רבי לעזר: מודה רבי לעזר בעדים, מה בין עדים מה בין צרה? צרה לא עשו דבר צרה אצל חבירתה בלום!

מתניתא פליגא על רב. אחד חקירות ואחד בדיקות, בזמן שהן מכחישות זו את זו – עדותן בטילה! אמר רבי מנא: פתר לה רב: עד בעד. אמר רבי אבין: אפילו תימא פת בכת, שנייא היא דיני נפשות דכתיב (דברים טז) צדק צדק תרדף.

תני רבי ישמעאל בר רבי יוחנן בן ברוקה: לא נחלקו על מי שהיו שתי כיתי עדים מעידות אותו – שיהא נזיר בכל שבהן. ועל מה נחלקו, על שני עדים, שבית שמאי אומרים: נחלקה העדות ואין נזירות. ובית הלל אומרים: יש בכלל חמש שתיים שיהא נזיר שתיים.

הדרן עלך מי שאמר הריני נזיר

פרק ד

הלכה א' מתני' מי שאמר: "הריני נזיר", ושמע חבירו, ואמר: "ואני", "ואני" – כולן נזירין. הותר הראשון – הותרו כולן. הותר האחרון – האחרון מותר וכולן אסורין.

"הריני נזיר", ושמע חבירו, ואמר: "פי בפיו", "ושערי כשערו" – הרי זה נזיר.

"הריני נזיר", ושמעה אשתו, ואמרה: "ואני" – מפר את שפלה, ושלז קיים.

"הריני נזיר", ושמע בעלה, ואמר: "ואני" – אינו יכול להפר.

גמרא בן היא מתניתא, ואני ואני. מאן תנא וויס? רבי יודה! ברם ברבי מאיר, אני אני.

מתניתא, שהיו כולחם בתוך

[דף ט"ז ע"ב]

כדי דיבורו של ראשון.

תני: הותר האמצעי – מפניו ולמפניו מותר. מפניו ולמפניו אסור? מתניתא, אפילו אין כולחם בתוך כדי דיבורו של ראשון, אלא בתוך כדי דיבורו של זה, וזה בתוך כדי דיבורו של זה.

במה הוא כְּדִי דִּיבּוּרוֹ? רַבִּי סִימּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: כְּדִי שְׂאִילת שְׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבִירוֹ . אָבָא בַר בַּר חֲנָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדִי שְׂאִילת שְׁלוֹם בֵּין הָרֹב לַתְּלָמִיד, וַיֹּאמֶר לוֹ: שְׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי .

אֶחָד שָׁאָמַר: "הֲרִינִי נָזִיר מֵאַה יוֹם", וְשָׁמַע חֲבִירוֹ וַאֲמַר: "וְאַנִּי מֵאַה יוֹם", וְחֹזֵר וַאֲמַר: "וְאַנִּי" – נַעֲשֶׂה עִיקָר טַפִּילָה.

אֶחָד שָׁאָמַר: "הֲרִינִי נָזִיר", וַאֲמַר: "וְאַנִּי" בְּתוֹךְ דִּיבּוּרוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן. וְשָׁמַע חֲבִירוֹ וַאֲמַר: "וְאַנִּי" בְּתוֹךְ כְּדִי דִּיבּוּרוֹ שֶׁל שֵׁנִי. הוֹתֵר הָרֵאשׁוֹן – הוֹתֵר הַשֵּׁנִי. הוֹתֵר הַשֵּׁנִי – לֹא הוֹתֵר הַשְּׁלִישִׁי.

אֶחָד שָׁאָמַר: "הֲרִינִי נָזִיר שְׁתַּיִם", וְשָׁמַע שְׁנַיִם וַאֲמַרוּ: "וְאַנּוּ", נָזִירִין שְׁתַּיִם, אִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד שְׁתַּיִם? הוּא הוֹתֵר – הוֹתֵרוֹ הֵן. הוֹתֵרוֹ הֵן – לֹא הוֹתֵר הוּא.

שְׁנַיִם שָׁאָמְרוּ: "הֲרִי אֲנִי נָזִירִין", וְשָׁמַע אֶחָד וַאֲמַר: "וְאַנִּי", תַּחַת שְׁנֵיהֶן נָזִיר, אִם תַּחַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד נָזִיר? הוֹתֵרוֹ הֵן – הוֹתֵר הוּא. הוֹתֵר הוּא – לֹא הוֹתֵרוֹ הֵן.

פִּי מִן חַיִּין. רֵאשִׁי מִן הַתְּגַלְחָת. יָדִי מִן הַטּוּמְאָה. רִגְלִי מִן הַטּוּמְאָה.

רֵאשִׁי נָזִיר, כְּכִידִי נָזִירָה – נָזִיר. הִילוכֵי נָזִיר, דִּיבּוּרֵי נָזִיר – לֹא אָמַר כָּלוּם. לָמָּה? שֶׁהַתְּפִיס אֶת הַנָּדָר בְּדָבָר שֶׁהַנִּשְׁמָה תִּלְוֶיהָ בּוֹ. נָדָר נָדָר . מִה נָדָר שֶׁנֶּאֱמַר לְהֵלֵן – דָּבָר שֶׁהַנִּשְׁמָה תִּלְוֶיהָ בּוֹ, אִם נָדָר שֶׁנֶּאֱמַר כָּאֵן – דָּבָר שֶׁהַנִּשְׁמָה תִּלְוֶיהָ בּוֹ.

הוֹתֵר הוּא – הִיא הוֹתֵרָה. הוֹתֵרָה הִיא – הוּא לֹא הוֹתֵר.

מִה הֵן "וְאַנִּי"? מִה אֶת עֶבֶד לֵה, בְּאֶמֶן וְקַיִם לָךְ, אִם יָפָה עֲשִׂיתָ? דְּרַבִּי חֵייה רוּבִּה וְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה רוּבִּה. תִּנִּי: הָאִשָּׁה שֶׁנִּזְרָה בְּנָזִיר, וְשָׁמַע בַּעֲלָהּ וַאֲמַר לָהּ: מִה רֵאִית שְׁתּוּזָרִי? מִדּוּעַ עֲשִׂית שֶׁנִּזְרָתָ? וְלֹא חֵייתִי רוּצָה שְׁתּוּזָרִי! אֵין כָּאֵן נָדָר! אֵין כָּאֵן שְׁבוּעָה! – לֹא אָמַר כָּלוּם. אָבָל אִם אָמַר: יָפָה עֲשִׂית שֶׁנִּזְרָתָ! וְכָךְ חֵייתִי רוּצָה שְׁתּוּזָרִי? וְאֵילוֹ לֹא נִזְרָת חֵייתִי מִזִּירָה! תִּנִּי רַבִּי חֵייה: בּוֹלָהֶם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפֵּר. תִּנִּי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: בּוֹלָהֶם יָכוֹל לְהַפֵּר, עַד שִׁיאֲמַר בְּאֶמֶן, וְקַיִם לֶךְ – עוֹד אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפֵּר.

הַלָּכָה ב' מִתַּנִּי "הֲרִינִי נָזִיר, וְאֶתִּי" וְאֶמְרָה: "אֶמֶן" – מִיפָּר אֶת שְׁלָה וְשָׁלוֹ קַיִם. "הֲרִינִי נָזִירָה; וְאֶתִּי" שָׁמַע בַּעֲלָהּ, וַאֲמַר: "אֶמֶן" – אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפֵּר.

[דף י"ז ע"א]

גְּמָרָא הוֹתֵרָה הִיא – הוֹתֵר הוּא. הוֹתֵר הוּא – לֹא הוֹתֵרָה הִיא.

מסכת טהרות פרק שישי

א. הנבלות ושחוטות בעיר - הולכין אחר הרב. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אפלו נבלה אחת בעיר - כל הבשר הנמצא בעיר הרי הוא של נבלה, מפני שהנבלות מצויות. דמים טהורים וטמאים בתוך הבית - הולכין אחר הרב. מעשה שנמצאו דמים על גבי כפרות של תרומה, ובא מעשה לפני חכמים, וטהרם, שאינם אלא דם השרצים החיים:

ב. תשעה שרצים וצפרדע אחד ברשות הרבים, ונגע באחד מהן ואינו יודע באיזה מהן נגע - ספקו טהור. ובנמצא - הלך אחר הרב. תשעה צפרדעים ושרץ אחד ברשות היחיד, ונגע באחד מהן ואין יודע באיזה מהן נגע - ספקו טמא. פרש אחד מהן לרשות היחיד - ספקו טמא. לרשות הרבים - ספקו טהור. ובנמצא - הלך אחר הרב. כפר טמא שנתערב בתשע כפרות טהורין, ואכלו חמשה חמשה ראשונים, ואחר כך אכלו חמשה חמשה אחרונים, ונטמא אחד מהן, ואינו יודע איזה מהם הראשונים - טמאין שאין להן במה יתלו. והאחרונים - טהורין. זה הכלל: אדם באדם, טהרות בטהרות, אדם בטהרות, וטהרות באדם - הרי אלו מוכיחות, נאכלו ראשונות, נטמאו או שאבדו, עד שלא נעשו שניות - טהורות. משנעשו שניות - שניות תלויות:

ג. שני שבילים אחד טמא ואחד טהור, והלך באחד מהן ועשה טהרות - טהורות. בשני ועשה טהרות - ישרפו. בראשון ולא עשה, בשני ועשה - ישרפו. בראשון ועשה ובשני ועשה - אלו ואלו מנחות, ראשונות - טהורות, ושניות - ישרפו:

ד. שני שבילים, אחד טמא ואחד טהור, והלך באחד מהן ועשה טהרות, ובא חברו והלך בשני ועשה טהרות - אלו ואלו מנחות. הרי אלו מוכיחות. נאכלו ראשונות או נטמאו או שאבדו, עד שלא נעשו שניות

- טהורות. משנעשו שניות - שניהם תלויות. עשו שניהן טהרה אחת - הרי זו טמאה. עשו שניהן שתי טהרות, זה בא ונשאל בפני עצמו - אומרים לו טהור. נשאלו שניהן כאחד - אומרים להם טמאין; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אם אמרו: שנים היינו, ובשני שבילים הלכנו, ושתי טהרות עשינו - אומרים להם טמאין, שאפלו טמאה אחת שנתערבה במאה טהרות - כלן טמאות.

ה. שני שבילים, אחד טמא ואחד טהור, והלך באחד מהם ונכנס למקדש - פטור. בשני ונכנס למקדש - חייב. בראשון ונכנס והזה ושנה וטבל בשני ונכנס - חייב. רבי שמעון פוטר בזה. ורבי שמעון בן יהודה פוטר בכלן משם רבי שמעון. מעשה במסכן אחד, שהיו מוליכים אותו מגדפר לחמתא, והיו הכתות מתחלפות עליו, ובאחרונה נמצא מת בידן, ובא מעשה לפני חכמים, ולא טמאו אלא כת אחרונה בלבד:

ו. נגע באחד בלילה ואין יודע אם חי אם מת, ולשחר בא ומצאו מת, רבי מאיר מטהר, שספק רשות הרבים טהור. וחכמים מטמאים, שכל הטמאות כשעת מציאתן. ומודים חכמים לרבי מאיר שאם ראהו חי מבערב, אף על פי שהוא בא שחרית ומצאו מת - טהור, מפני שזה ספק רשות הרבים. יושב על גבי אבן ברשות הרבים, ולשחר עמד ומצא עליה שרץ או רק, רבי מאיר מטהר, מפני שספק רשות הרבים טהור. וחכמים מטמאים, שכל הטמאות כשעת מציאתן. ומודים חכמים לרבי מאיר, שאם ראוה נקיה מבערב, אף על פי שהוא בא שחרית ומצא עליה שרץ או רק - שהוא טהור, מפני שזה ספק רשות הרבים:

ז. שוטה אחת בעיר, כל הרוקין שבעיר - טמאין; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אם היתה רגילה לכנס בתוך מבוי אחד, אותו מבוי - בחזקת טמאה, וכל המבואות

- בחזקת טהרה. ורבי שמעון אומר: כל המבואות בחזקת טמאה, חוץ מן חצר המשתמרת. ורבי אלעזר ברבי צדוק אומר: אף חצר המשתמרת בחזקת טמאה, עד שיאמר: 'ברי לי שלא באתה לכאן':

ח. הנדחק ברחים שהעובד כוכבים בתוכה ושהנדה בתוכה - בגדיו טמאין מדרס. ואי זו הוא הרחים? כל שעוקרין אותה ודוחפין אותה ממקומה. רקק ודרס על בגדיו, על רקו - שורפין עליו את התרומה. ועל בגדיו - הולכין אחר הרב. מי שדרסה אשה על בגדיו - בגדיו טמאין מדרס. רבי דוסתאי בר יהודה אומר: אם רקקה ושפה את רוקה בשפה שהיא רקקה - בגדיו טמאים מדרס, שכן דרך בנות ישראל שפות את רוקן בשפה שהן נדות. לא שפה את רוקה - בגדיו טהורין. שנים אומרים לו: נטמאת, והוא אומר: לא נטמאתי - טהור. ואין אומרים לו: עסק בטהרות, אלא יעשה לעצמו:

ט. מביא אדם קרבן על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העברים. ואם היה מכחישו - נאמן על ידי עצמו. כיצד? אמרו לו: נדרת, והוא אומר: תנאי היה בלבי - שומעין לו. אמרו לו: נדרת, והוא אומר: לא נדרתי, משהגיעוהו, אומר: תנאי היה בלבי - אין שומעין לו. אמרו לו: אשתך נדרה, והוא אומר: בלבו היה להפר - שומעין לו. אמרו לו: אשתך נדרה, והוא אומר: לא נדרתי, משהגיעוהו, אמר, בלבי היה להפר לה - אין שומעין לו. נאמן אדם לומר: בני זה בן תשע שנים ויום אחד. בתי זו בת שלש שנים ויום אחד. לחיב עליהן קרבן. אבל למכות ולענשין - הרי זה אינו נאמן:

י. היו חמוריו ופועליו טעונין טהרות ועוברין לפניו, והפליגו, אפלו יותר ממיל - הרי אלו טהורין, מפני שהוא בחזקת המשתמר. ואם אמר להם: צאו ואני אבא אחריכם, כיון שנכסו מעיניו - הרי אלו

טמאים. שנים אומרים נטמא, ושנים אומרים לא נטמא, ברשות היחיד - ספקו טמא, ברשות הרבים - ספקו טהור. שאילו את בן זומא: מפני מה ספק רשות היחיד טמא? אמר להם: סוטה מה היא לבעלה, ודאי או ספק? אמרו לו: ספק. אמר להן: מצינו שהיא אסורה לבעלה. מכאן אתה דן לשרץ, מה כאן רשות היחיד, אף כאן רשות היחיד. ומה כאן יש בו דעת לשאול, אף כאן יש בו דעת לשאול. ומפני מה ספק רשות הרבים טהור? אמר להם: מצינו שהצבור עושין את הפסח בטמאה בזמן שרב צבור טמאין, ואם טמאה ודאית התרה לצבור, קל וחמר לספק טמאה. ומכאן אמרו: דבר שיש בו דעת לשאול, ברשות היחיד - ספקו טמא, ברשות הרבים - ספקו טהור. דבר שאין בו דעת לשאול, בין ברשות הרבים בין ברשות היחיד - ספקו טהור. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מפני מה ספק רשות היחיד טמא וספק רשות הרבים טהור? מפני שאפשר לשאול ליחיד, ואי אפשר לשאול לרבים:

מסכת טהרות פקק שביעי

א. המסכן הנתון בחנות - החנות טמא. הוציאנהו והכניסוהו לסטיו - טהור. הוציאנהו מסטיו והחזירוהו לחנות שניה - טמא. ורבי שמעון מטהר את הראשונה, שהיה רבי שמעון אומר: רשות הרבים מפסקת למפרע, שאינו יכול לומר מת היה ברשות היחיד וחייה ברשות הרבים:

ב. יש דברים ברשות הרבים ועשאם ברשות היחיד. קפה ברשות הרבים גבוהה עשרה טפחים וטמאה בתוכה, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טהור. הכניס ידו לתוכה, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טמא. אם היתה כפישה על כתפו וכבר של תרומה כרוף בסיב או בניר ונתון בתוכה, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טהור. הכניס ידו לתוכה, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טמא. חמור ברשות הרבים גבוה עשרה

רבי אליעזר אומר: בזמן שהן מפלשין - רשות הרבים לכה ולכה, ואם אינן מפלשין - רשות היחיד לשבת, ורשות הרבים לטמאה. מבואות היודרין לים או לנהר, אף על פי שגודדיו מכאן ומכאן, ורבים מטפסים ועולים בהן - רשות היחיד לשבת, ורשות הרבים לטמאה:

טפחים וטמאה נתונה על גביו, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טהור. פשט ידו על גביו, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טמא. סלע ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים וטמאה נתונה על גביו, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טהור. עלה לראשו, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טמא:

ה. גנות העיר שדרך הרבים מהלכת עליהן - רשות היחיד לשבת, ורשות הרבים לטמאה. דמוסיאות ומרחצאות - רשות היחיד לשבת, ורשות הרבים לטמאה. גנה בזמן שהיא משתמרת - רשות היחיד, אם אינה משתמרת - רשות הרבים. בסילקי שפותחין אותה בימים ונועלין אותה בלילות, בזמן שהיא פתוחה - רשות הרבים, נעולה - רשות היחיד. נמצאת אומר: ביום - טהורה, ובלילה - טמאה. בסילקי שיש לה שני פתחים זה כנגד זה, וכן סטיו שהוא גדור מכאן ומכאן ורוח בין העמודים - רבי יהודה אומר: אם עומד בצד זה ורואה את הנכנסין ואת היוצאין בצד הלז - רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטמאה. ואם לאו - רשות היחיד לכאן ולכאן:

ג. היה זה רכוב על חמורו וזה רכוב על חמורו, אחד טמא ואחד טהור, ספק נגעו זה בזה, ספק לא נגעו - רבי עקיבא מטמא, ורבי יוסי מטהר. בנו של זה מרכב על כתפו, ובנו של זה מרכב על כתפו, אחד טמא ואחד טהור, ספק נגעו זה בזה, ספק לא נגעו - רבי עקיבא מטמא, ורבי יוסי מטהר. היתה חבילה על כתפו והרוק מדבק בפתל למעלה מעשרה טפחים, ספק הסיט, ספק לא הסיט - רבי עקיבא מטמא, ורבי יוסי מטהר. כלים שטוחים ברשות הרבים למעלה מעשרה טפחים, והטמא עובר, ספק הסיט ספק לא הסיט - רבי עקיבא מטמא, ורבי יוסי מטהר, שהיה רבי עקיבא אומר: כל שהוא ברשות הרבים למעלה מעשרה טפחים - הרי הוא כרשות היחיד. ורבי יוסי אומר: כל שדרך הלוכו ברשות הרבים - טהור:

ו. בסילקי שיש לה שני פתחים מכוננין זה כנגד זה, האמצעי שלה - רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטמאה, והצדדין - רשות היחיד לכאן ולכאן; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אחד הצדדין ואחד האמצע - רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטמאה. ומודה רבי מאיר לחכמים, בבסילקי שאין שני פתחיה מכוננין זה כנגד זה, כגון חצר בית גדי וחמתה, שאחד האמצע ואחד הצדדין - רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטמאה. ומודים חכמים לרבי מאיר בחצר יחידי שדרך הרבים מפסקתה, כגון חצר בית גדר וחמתה, שהאמצע - רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטמאה, והצדדין - רשות היחיד לכאן ולכאן:

ד. נכנס לבקעה בימות הגשמים, וטמאה בשדה פלוגית. ואמר: הלכתי למקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי לאותו השדה ואם לא נכנסתי - רבי אליעזר מטהר, וחכמים מטמאים. אמרו לפני רבי אליעזר: הרי היא של יחידי. פרש רבי מרינוס משמו: כל שיש לה שם בפני עצמה. ואלו הן ימות החמה, משתעקר תבואה מתוכה. ואלו הן ימות הגשמים, משתרד רביעה שניה. היו שם שדות הרבה, אם עומד זה בצד זה ורואה את הנכנסים והיוצאין בצד הלז - רשות היחיד לשבת, ורשות הרבים לטמאה. ואם לאו - רשות היחיד לכאן ולכאן. השבילים המפלשין לבורות, לשיחין, ולמערות, ולגתות, ולגרנות - רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטמאה.

מִסְכַּת טְהוּרוֹת פָּרָק שְׁמִינִי

א. רבי שמעון אומר: המוסר מפתח לעם הארץ, הבית - טמא. מסר לו החיצון ולא מסר לו הפנימי, החיצון - טמא, והפנימי - אינו טמא אלא עד מקום שהוא יכול לפשט את ידו וליגע. היה שם זיזין ויצאין גבוהין עשרה טפחים, או חדין גבוהין עשרה טפחים - אינו טמא אלא עד מקום שהוא יכול לפשט את ידו וליגע. היה החיצון של אחד והפנימי של אחד, אף על פי שהטהרות נתונות בצד מפתחו של פנימי - הרי אלו טהורות. הנכנס שלא ברשות, אפלו עומד בצד הטהרות - טהורות. וכן בעובד כוכבים, אינו חושש משום זין נסוף:

ב. חבר שהיה ישן בביתו של עם הארץ, וכליו מקפלין ומנחין תחת ראשו, סגדליו וחביתו לפניו - הרי אלו טהורין מפני שהן בחזקת המשתמר. חבר שאמר לעם הארץ: 'לך וישן בתוך הבית' - כל הבית ברשותו. 'צא ואישן על מטה פלונית' - אינו טמא אלא אותה מטה, ועד מקום שהוא יכול לפשט את ידו וליגע מאותה המטה. אמר לו: 'שמור לי פרה זו שלא תכנס לתוך הבית'. 'שמור לי פרה זו שלא תשבר את הכלים' - הרי אלו טהורין, שלא מסר לו אלא שמירת הפרה. אבל אם אמר לו: 'שמור לי הבית הזה שלא תכנס בו הפרה'. 'שמור לי כלים הללו שלא תשברם הפרה' - הרי אלו טמאין. רבי אומר: אמנין שירדו ללקט צרורות וחרסין בתוך הבית - כל הבית ברשותן:

ג. אשתו של עם הארץ טוחנת עם אשתו של חבר בזמן שהיא טמאה, אבל לא בזמן שהיא טהורה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בזמן שהיא טמאה לא תטחן, שאף על פי שאינה אוכלת, שחברתה נותנת לה ואוכלת:

ד. הגבאין שנכנסו לתוך הבית, אם אמרו נכנסנו אבל לא נגענו - הרי אלו נאמנין,

שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. אם היו אחרים מעידין עליהם שנכנסו - אין נאמנין לומר לא נגענו, ובזמן שהמשכון בידם אף על פי שאין אחרים מעידין עליהן - אינם נאמנין מפני שהמשכון מעידים. ואם היה עובד כוכבים עמהן, אף על פי שהמשכון בידן, ואף על פי שאחרים מעידין בהן שנכנסו - הרי אלו נאמנין מפני שאימת עובד כוכבים עליהן:

ה. הגנבים שנכנסו לתוך הבית - כל הבית כלו טמא. וחכמים אומרים: אינו טמא אלא עד מקום שהן יכולין לפשט [את] ידיהן וליגע. נמצא מקום הגנבה, רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל הבית כלו טהור, עד פי מקום הגנבה. רבי אומר: אינו טמא אלא ממקום הגנבה עד מקום שיכולין לפשט את ידיהן וליגע ממקום הגנבה. מודה רבי מאיר לחכמים בחרורין והדויתין, שאין בהם מקום רגלי הגנבין - שאינו טמא אלא עד מקום שהן יכולין לפשט את ידיהן וליגע:

ו. אמר רבי יהודה: מודה רבי אלעזר בן עזריה לחכמים בחלונות של אוליארין שהם נפתחין זו לתוך זו, שאם היו כלים נשמטין מאחוריהן - שהן טמאין. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך - טמאין. המניח כליו בחלונות של אוליארין, נעל וחתם, אף על פי שבא ומצאו מפתח פתוח וחותר מרקלקל - טהור. חותרם שאמרו, אפלו טיט אפלו קיסם. נפרש כליו מחלונות של אוליארין - הרי אלו טמאים, מפני שהעובד כוכבים נשען עליהן. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אפלו נימא אחת יוצאת מהן - טמאין, מפני שהמדרס מביא טמאה לעצמו בכל שהוא:

ז. הלוקח כלים מאומני עובדי כוכבים, והמוסר כלים לאומני עובדי כוכבים - טמאין מדרס וטמאים טמא מת. הלוקח כלים מאומני עם הארץ, ואמר לו: 'שמור לי את אלו' - טמאין מדרס וטהורין מטמא

רבי אלעזר בן פילא: מפני מה רבי עקיבא מטמא? מפני שהנשים גרגרניות הן, אשה מגלה את הקדירה לידע מה חברתה מבשלת.

מסכת טהרות פרק תשיעי

א. חבר ועם הארץ שהיו שרויין בחצר, ושכחו כלים בחצר, הראוי ליטמא מדרס – טמא מדרס, והראוי ליטמא טמא מת – טמא מת. לזה סכה בפני עצמו ולזה סכה בפני עצמו, לזה מחיצה בפני פתחו ולזה מחיצה בפני פתחו, זה מניח כליו בתוך סכתו וזה מניח כליו בתוך סכתו, זה מניח כליו על גבי מחצתו – הכל טהורין. ורבי שמעון אומר: אף על פי שאין שם לא סכה ולא מחיצה – טהורין, שזה מניח לפני פתחו וזה מניח לפני פתחו. לזה מחיצה או סכה לפני פתחו של חברו ולזה מחיצה או סכה לפני פתחו של חברו – הרי אלו טמאין, שלזה רשות לכנס ולזה רשות לכנס:

ב. חבר שהניח אוכלין ומשקין על גבי מעין וירד לשתות – טמאים, מפני שאחרים ממשמשין בהן. חבר שהיה מוכר אוכלין ומשקין על פתח חנותו, הניחין ונכנס – הרי אלו טמאים מפני שאחרים ממשמשין בהן:

ג. נאמנים עמי הארץ על טבילת טמא מת, ואין נאמנים על טבילת מדף. חבר שמת והניח פרות – הולכים אחר רוב מכנסי, אם רב מכנסי תרומה – תרומה. הניח טהרות – הרי אלו טהורות. הניח כלים – הרי אלו טמאין, שאני אומר: הזו ולא שנו, או שנו ולא טבלו, או שמא לא הזו כל עקר. חבר שמת והניח פרות, אפלו אותן היום כנסן – הרי אלו בחזקת מתקנן:

ד. עם הארץ שקבל עליו והיו לו טהרות, ואמר: 'ברי לי שלא נטמאו', בזמן שהן עשויות על גבי אחרים – אסורות לו ואסורות לכל אדם. על גבי עצמו – מתרות

מת. הניחן על כתפו – טמאין אף מטמא מת. אמר רבי דוסתאי ברבי ינאי: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המוסר ליחיד שהן טמאין, ועל המניח בפני רבים שהן טהורין. על מה נחלקו? על המוסר לרבים ועל המניח ליחיד, שבית שמאי מטמאין, ובית הלל מטהרין. מעשה באחד ששכח כלים בבית הכנסת, ובא מעשה לפני חכמים, וטהרו, שאינה רשות עם הארץ:

ח. הניח כליו בבית המרחץ, ובא ומצאן כמות שהן – הרי אלו טהורין, ומלמדין אותו שלא יעשה כן (בטהרות). הניח גתו ובורו ונכנס לעיר, אף על פי שבא ומצא עם הארץ עומד בצדן – טהורין. וכן בעובד כוכבים, אינו חושש משום יין נסך. עם הארץ שבא להזות – אין מזין עליו ועל כליו אלא לאחר שלשה ימים. אבל חבר שבא להזות – מזין עליו ועל כליו מיד. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? שהיה בחזקת אוכלי תרומה. לא היה בחזקת אוכלי תרומה, מזין עליו – מיד, ועל כליו – משישתמר:

ט. היה לבוש חלוק ועטוף בטלית, והיה בלבו על החלוק, ואין בלבו על הטלית – החלוק טהור והטלית טמאה. היה סל על כתפו והמגרפה בתוכה, והיה בלבו על הסל, ואין בלבו על המגרפה – הסל טהור והמגרפה טמאה:

י. היה משתמש מן החבית בחזקת של חלין, ואחר כך נמצאת של תרומה – הרי זו טהורה ואסורה באכילה, מפני שספק טבול יום. אמרו לו על התלויה: 'טהורה היא' – הרי זו טהורה. ואם אמר: 'הריני מניחה עד שאשאל עליה' – הרי זו טמאה:

יא. משקין טמאין וטהורין בתוך הבית – הולכין אחר הרב. ומעשה באשה אחת שסגנה משקין תלויין בתוך הבית, ונפל כפר של תרומה, ובא מעשה לפני חכמים וטמאוהו מפני שהסיחה דעתה מהם. אמר

פי שחשב עליהן לאוכלין - אין מטמאין טמאת אוכלין. פנסן לאוכלין - אין מטמאין טמאת אוכלין. גללין אף על פי שכנסן למשקין - בטלה דעתו. גזול שנפל לתוך הבור של גת, חשב עליו לעובד כוכבים - טמא, לכלב - טהור; דברי רבי עקיבא. ורבי יוחנן בן נורי מטמא. מעשה היה ונמנו עליו חמשה זקנים בלוד, וטמאוהו:

ח. ערכה שהיא טמאה ממשקה - אין לשיין בה קמח של חלין, ואין עורכין בה בצק של תרומה. אבל אם רוצה, מביא קמח של חלין ועורך לתוכה בצק של תרומה, ובלבד שלא יהא בצק של תרומה נוגע בערכה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: המזחלה שהיא שותתת ויורדת משקין, וכא טמא והפסיקו, העליונים - טמאין מפני שהן גוררין על גבי ידי, והתחתונים - טהורין. (מקל שהיא מלאה משקין טופח - טמאין. ורבי יהודה אומר משם רבי יהושע: כיון שהשיקה למקנה - טהורה):

מִסְכַּת טְהוֹרוֹת פָּרָק עֲשִׂירִי

א. רבן גמליאל אומר: משתגמר מלאכתו. הגומר את זיתיו בני יומן - חזרנו לדברי בית שמאי ולדברי בית הלל. רבי יעקב אומר: מוחל - משקה הוא. ומפני מה טהרו מוחל היוצא מן הזיתים עד שלא תגמר מלאכתו? מפני שאינו רוצה בקיומו. ורבי שמעון אומר: מוחל - מי פרות הוא. ומפני מה טהרו מוחל היוצא משקת בית הבר? מפני שאי אפשר לו בלא צחצוחי שמן. המוחל היוצא מן השמן - טמא. מן המעטן - טהור. כנסו ועשאו שקת - טמא:

ב. העוטן זיתיו בשני הבדין, כיון שנגמר אחד מהן - הכשר לקבל טמאה. המוסק זיתיו בגליל העליון ועתיד להורידן לגליל התחתון, אם עד שלא מסקן חשב עליהן - טהורין. ואם משמסקן חשב עליהן - רבי מאיר מטמא, ורבן שמעון בן גמליאל

לו ואסורות לכל אדם. רבי עקיבא אומר: אם מתרות לו - מתרות לכל אדם, ואם אסורות לכל אדם - אסורות לו. וכן עובד כוכבים שנתגרר והיה לו יין, ואמר: 'ברי לו שלא נטמא', בזמן שהוא עשוי על גבי אחרים - אסור לו ואסור לכל אדם. על גבי עצמו - מתר לו ואסור לכל אדם. רבי עקיבא אומר: אם מתר לו - מתר לכל אדם, ואם אסור לכל אדם - אסור לו:

ה. המאבד והמוצא ברשות היחיד ועבר עליהן לילה אחד - טמאין מדרס וטהורין מטמא מת. ורבי שמעון מטהר, שהיה רבי שמעון אומר: אבד מחט ומצא מחט - טהור, שאני אומר: מחט שאבד הוא מחט שמצא. ומודים חכמים לרבי שמעון במניח ושכח ברשות הרבים שאף על פי שעבר עליהן לילה אחת - אין טמאין מדרס, ובמניח ושכח ברשות היחיד ועבר עליהן לילה אחד - טמאין מדרס וטהורין טמא מת. המאבד והמוצא בתוך הבית - הרי זה טהור, מפני שהן בחזקת המשתמר:

ו. כלים שטוחין ברשות היחיד למעלה מעשרה טפחים - טהורין; דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר: אפלו למעלה ממאה אמות - טמאים. גגו של חבר למעלה בצד גגו של עם הארץ, חבר שוטח שם כלים ומניח שם טהרות. אף על פי שעם הארץ יכול לפשט את ידו וליגע שם - הרי אלו טהורות. וכן בעובד כוכבים, אינו חושש משום יין נסוף. רבן שמעון בן גמליאל אומר: גגו של חבר למעלה מגגו של עם הארץ, חבר שוטח שם כלים ומניח שם טהרות, ובלבד שאין עם הארץ יכול לפשט את ידו וליגע:

ז. נפל כליו בתוך בארו של עם הארץ - הרי זה טמא, וטהור בעליתו. רבי אליעזר אומר: משקה סרוח - הרי זה טהור. אמרו לו: אין המשקין יוצאין מידי הפרה ולא מידי הכלב. חטין היוצאין עם גללי הבקר, ושעורין היוצאין עם גללי בהמה, אף על

מטהר. הגומר את זיתיו ועתיד למוכרן - טהורין. לחפותן בעלין - טמאים:

ג. הלוקח מעטן של זיתים מן העובד כוכבים, אם יש מסיק על פי האדמה - יעשו בטירה, ואם לאו - יעשו טמאה. ומשל ישראל - נאמן לומר: 'לא גמרתיו'. היתה לו אום של זיתים ומבקש לעשותם בטירה, אף על פי שהוא עתיד להוסיף עליהן קב אחד או שני קבין - הרי אלו טהורין. ובלבד שלא יערים. ואם הערים - הרי אלו טמאין:

ד. העוטן זיתיו בפני עם הארץ ונעל וחתם - אינו חושש שמא יש שם מפתח אחר וחותם אחר. ואף על פי שבא ומצא מפתח פתוח וחותם מקלקל - טהור. חותם שאמרו, אפלו טיט ואפלו קיסם. היו שם חורין וסדקין - אינו חושש שמא מושיט את הקנה ומסיטן. היו שם חלונות של ארבעה טפחים - נדונין כפתחים:

ה. העוטן זיתיו בתוך ביתו - עושה להן מחיצה מן הארץ ועד הקורות. ובלבד שלא יהו ניסוטיין מחמת המחיצה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם היתה גבוהה מן הארץ עשרה טפחים, אף על פי שאינה מגעת לקורות - טהורה. והעוטן בית הבד - כעוטן בתוך ביתו:

ו. מי שגמר את זיתיו - ישיר קפה אחת ויתננה לעיני הכהן או יוליף לו המפתח; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מיד. רבי יוסי אומר: כל אותו היום. ורבי שמעון אומר: מעת לעת. יתר על כן אמר רבי שמעון: אפלו גמר את זיתיו בשש שעות בערב שבת - יוליף לו את המפתח מיד, ולמוצאי שבת בשש שעות. רבי שמעון בן יהודה אומר משם רבי שמעון: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המניח זיתים בפותש שימתונו שימלחום - שאינן מכשרין. על מה נחלקו? על שיהו נוחים לכתש, שבית שמאי אומר: מכשרין. ובית הלל אומר: אינן מכשרין:

ז. הזית שפצעו בידים טמאות - הכשר. סופתו במלח - לא הכשר. לידע אם יש בו שמן - לא הכשר. רבי יהודה אומר: הכשר. היתה לו אום של זיתים ועתיד להופכו, כיון שתקע בה את היחד אף על פי שיש בה גושין הרבה - הרי אלו אינן חבור. משהפכם נעשו אום - רבי יהודה אומר: אינן חבור. רבי יוסי אומר: חבור:

ח. גרגרין שנשרו במים, נעשו אום - רבי אליעזר אומר: אינן חבור. ורבי יוסי ברבי יהודה אומר: חבור. אם עד שלא נגמרה מלאכתן חשב עליהן ורצה לטול מהן בד אחד או שני בדין - בית שמאי אומרים: קוצה בטמאה ומחפה בטירה ומוליף בטירה לבית הבד. ובית הלל אומר: אף מחפה בטמאה. ובלבד שלא יעקר את כל האום, אלא מקום שנהגו להניח כדי בד - מניח כדי בד. כדי בדידה - מניח כדי בדידה. קתכו - מניח קתכו. ובלבד שלא יערים. ואם הערים - הרי אלו טמאים. ובלבד שלא יעקר את כל האום. ואם עקר כל האום - הרי אלו טמאין. רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו: אף על פי שעקר את כל האום - הרי אלו טהורים. והעוטן בבית הבד - כאלו עוטן בתוך ביתו:

מסכת טהרות פרק אחד עשר

א. היה קוצה מן המעטן ומעלה לראש הגג, ונמצא שרץ בגג - המעטן טהור. נמצא במעטן - הגג טמא; דברי רבי. וחכמים אומרים: נמצא בגג - אינו טמא אלא גג. במעטן - אינו טמא אלא מעטן. נמצא בגוש ובגג, בתוך שלשה ימים - המעטן טמא, לאחר שלשה ימים - המעטן טהור. הקורץ מקרצת מן העסה ונמצא שרץ במקרצת העסה - טהורה, בעסה המקרצת - טמאה; דברי רבי. וחכמים אומרים: נמצא בעסה - אינו טמא אלא עסה. במקרצת - אין טמא אלא מקרצת. נמצא בתוכה של מקרצת - הכל טמא:

בין מן העובד כוכבים - יעשה בטמאה. ורבי יוסי ברבי יהודה אומר: משטיח של עלין כמשטיח של אדמה, מישראל - יעשה בטהרה, ומעובד כוכבים - יעשה בטמאה:

ז. הלוקח משטיח של אדמה מישראל לעשותו צמוקין - הרי זה עושה בטהרה. האוכל מן הסלים ומן המשטיח של אדמה, אכל והותיר כסאה כסאתים וזרקן לגת, אף על פי שנופצין לגת והיין מנתו על גבי ענבים - טהור. וכן בעובד כוכבים, אין חושש משום יין נסך. נפל ממנו גרגר יחידי, אם יש לו חותם - טהור, ואם לאו - טמא. במה דברים אמורים? בזמן שנגע במקום חותם, לא נגע במקום חותם - טהור. רבי יוסי בן כפר אומר משום רבי אלעזר: במה דברים אמורים? בזמן שנגע במקום המשקה, לא נגע במקום המשקה - טהור. רבי יוסי אומר: אפלו נפלה הימנו ארבעה וחמשה ביצים ודרסן בלן בבת אחת, משקה היוצא מהן - טהור, שפיין שדרס עליהן - בטלה, שאין למשקין במה יטמא. מי שהיה עומד ומדבר על פי הבור ונתזה צנורה מפיו, ספק הגיע לבור ספק לא הגיע, של שמן - ספקו טמא, של יין - ספקו טהור מפני שהכל הבור קולטת:

ח. הזולף את הבור בכל אחת ואחת, נמצא השרץ בראשונה - בלן טמאות. באחרונה - היא טמאה וכלן טהורות. באמצעית, הימנה ולמטה - טמא, הימנה ולמעלה - טהור. במה דברים אמורים? בזמן שבדק ולא כסה, או כסה ולא בדק. היה בודקן ומכסן, ונמצא שרץ באחד מהן - הכל טמא:

ט. השרץ שנמצא צף על גבי שפת הבור של גת - ספקו טמא. לפועלים - ספקו טהור, מפני שזה ספק טמאה צפה. גת העליונה - רשות הרבים, והתחתונה - רשות היחיד. אימתי? בזמן שהרבים נכנסין בזה ויוצאין בזה. אבל אין שם אלא

ב. המערה מקלי לכלי ונמצא שרץ בתחתון - העליון טהור. בעליון - התחתון טמא; דברי רבי. וחכמים אומרים: נמצא שרץ בעליון - אינו טמא אלא עליון. בתחתון - אינו טמא אלא תחתון. נמצא פרוורין על גבי פרוורין, אף על פי שנגע בכביצה - אינו טמא. פרוורין שעל גבי פרוורין, אף על פי שנגע בכביצה - אינו טמא אלא מקום מגעו. כיצד הוא עושה? רבי אליעזר בן יעקב אומר משום רבי חנינא: עודהו השרץ שם - תוחב בהן קסמים:

יג. ענבים עד אימתי מטמאין טמאת אוכלין? עד שיהלכו. ומשהלכו בהן שתי וערב ונשתירו בהן גרגרין שלמים - מטמאין טמאת אוכלין. זיתים עד אימתי מטמאין טמאת אוכלין? עד שיטענו. ורבי שמעון אומר: עד שיטחנו. טחנן ונשתירו מהן גרגרין שלמים - מטמאין טמאת אוכלין. ואלו הן פריצי זיתים וענבים? היוצא מתחת הקורה. הגיפן מן הזיתים, כנסן לאוכלין - מטמאין טמאת אוכלין. והחרצנין והזגין אף על פי שכנסן לאוכלין - בטלה דעתו:

ד. השוקל ענבים בכף מאזנים אף על פי שהיין צף על גבי ידיו ואף על פי שחשב עליו - טהור. כנסן לתוך הכלי - טמא. הדורס ענבים בחביות אף על פי שהיין צף על גבי ידיו - טהור. וכן בעובד כוכבים, אינו חושש משום יין נסך:

ה. הבוצר פרמו לשוק, אם לא מצא להן שוק - מחזירן לגת. ואף על פי שמוליכין בסלים טמאים ובקופות טמאות - טהורין. זיתים לשוק, לא מצא להן שוק מחזירן לבד אף על פי שמוליכין בסלין טמאין ובקופות טמאות - טהורין. זיתים וענבים טהורין שנכנסו לרשות הגת - הכשרו לקבל טמאה:

ו. הלוקח משטיח של אדמה מישראל - יעשה בטהרה. מן העובד כוכבים - יעשה בטמאה, משטיח של עלין, בין מישראל

שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: בְּכָלִים - טְמֵאִין, וּבְקָרְקַע - טְהוֹרִין. פִּסְקוֹ הַגָּשָׁמִים, הַקְּרוֹבִין לְעִיר וּלְדֶרֶךְ - טְמֵאִין, וְהַרְחוֹקִין - טְהוֹרִין עַד שֶׁיִּהְיוּ רֹב בְּנֵי אָדָם. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּגָבָא שְׁאֵפְשָׁר לוֹ לִשְׁתּוֹת וְלֹא יִהְיֶה מְקוֹם פְּרִסוֹת רְגְלֵיו נְכֹרוֹת. אָבֵל גָּבָא שְׂאִי אֵפְשָׁר לוֹ לִשְׁתּוֹת עַד שֶׁיִּהְיֶה מְקוֹם פְּרִסַּת רְגְלֵיו נְכֹרוֹת, וּמִצָּא שֵׁם מְקוֹם פְּרִסַּת רְגְלֵי אָדָם, מְקוֹם פְּרִסַּת רְגְלֵי בְּהֵמָה גִּסָּה - טְמֵא. מְקוֹם פְּרִסַּת רְגְלֵי בְּהֵמָה דְּקָה - טְהוֹר:

ד. גָּבָא שְׂאִין בּוֹ אַרְבַּעִים סָאָה, וְנִפְּל לְתוֹכוֹ פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה לֹוגִין מִים שְׂאוּבִין - כְּשֵׁרִים לְחָלִין וְלַחְלָה וְלַתְרוּמָה, וְלִטּוֹל מִהֶן לְיָדִים, וּכְשֵׁרִין לְהַקּוֹת עֲלֵיהֶן. גָּבָא שְׂאִין בּוֹ אַרְבַּעִים סָאָה, וְנִפְּל לְתוֹכוֹ פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה לֹוגִין מִים שְׂאוּבִין טְמֵאִים - פְּסוּלִין לְחָלָה וְלַתְרוּמָה וְלִטּוֹל מִהֶן לְיָדִים, וּכְשֵׁרִים לְהַקּוֹת עֲלֵיהֶן. יָרְדוּ גִשְׁמִים, רַבּוּ וְשִׁטְפוּ כְּדָבְרֵי בֵּית שְׂמַאי. וּכְדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל: רַבּוּ אֵף עַל פִּי שְׁלֹא שִׁטְפוּ. וּכְדָבְרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן: שִׁטְפוּ אֵף עַל פִּי שְׁלֹא רַבּוּ, כְּשֵׁרִין לְחָלָה וְלַתְרוּמָה וְלִטּוֹל מִהֶן לְיָדִים וּכְשֵׁרִים לְהַקּוֹת עֲלֵיהֶן. כִּיצַד רַבּוּ אֵף עַל פִּי שְׁלֹא שִׁטְפוּ כְּדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל? מְקוֹה שֶׁהוּא מְחַזֵּק אַרְבַּעִים סָאָה, וּבִתּוֹכוֹ תִּשְׁעַ עֶשְׂרֵה סָאָה, וְנִפְּלוּ לְתוֹכוֹ פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה לֹוגִין מִים שְׂאוּבִין - טְמֵאִין, כִּיּוֹן שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכוֹ עֶשְׂרִים סָאָה שֶׁל מִימֵי גִשְׁמִים - טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁרַבּוּ. כִּיצַד שִׁטְפוּ אֵף עַל פִּי שְׁלֹא רַבּוּ כְּדָבְרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן? מְקוֹה שֶׁהוּא מְחַזֵּק עֶשְׂרִים וּבִתּוֹכוֹ עֶשְׂרִים סָאָה, וְנִפְּלוּ לְתוֹכוֹ פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה לֹוגִין מִים שְׂאוּבִין - טְמֵאִין. כִּיּוֹן שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכוֹ סָאָה אַחַת שֶׁל מִימֵי גִשְׁמִים - טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁשִׁטְפוּ. וְכַמָּה שִׁטְפוּ? כָּל שֶׁהֵן:

ה. נִפְּלוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לֹוגִין מִים שְׂאוּבִין טְמֵאִין - פְּסוּלִין לְחָלָה וְלַתְרוּמָה וְלִטּוֹל מִהֶן לְיָדִים, וּפְסוּלִין לְהַקּוֹת עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיִּצָּא מְלֹאֵו. יָרְדוּ גִשְׁמִים, רַבּוּ וְשִׁטְפוּ כְּדָבְרֵי בֵּית שְׂמַאי. וּכְדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל: רַבּוּ

פֶּתַח אֶחָד אוֹ פְּרָצָה אַחַת - זוֹ וְזוֹ רְשׁוֹת הַיָּחִיד:

י. מִי שֶׁהָיוּ גִתּוֹ וּבִדְיוֹ טְמֵאִין וּמִבְּקַשׁ לְטַהֵרָן; הַדְּפִין וְהַלּוּלְבִין וְהַעֲדָשִׁים - מְדִיחִין וְהֵן טְהוֹרִין. שֶׁל נְצָרִין וְשֶׁל בְּצֻבוּץ - צָרִיד לְנִגְבָן. שֶׁל שִׁיפָה וְשֶׁל גָּמִי - צָרִיד לִישָׁן. בְּמָה הוּא מִישָׁנָן? שְׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִגַּת לַגַּת וּמִבֶּד לְבֶד. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִם רָצָה לְטַהֵרָן מִיד - חוֹלְטֵן בְּרוֹתְחִים אוֹ מוֹלְגֵן בְּמִי זִיתִים. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוֹם רַבִּי יוֹסִי: נֹתֵנָן בְּצִינּוֹר שְׁמִימִיו מְקַלְחִין וּבְמִים שְׁמִימִיו רוֹדְפִים. כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְנַגֵּב לִיַּן נֶסֶךְ, כֹּךְ הוּא מְנַגֵּב לְטַהֲרוֹת:

מִסְכַּת מְקוֹאוֹת פָּרָק רֵאשׁוֹן

א. אָמַר רַבִּי נַחֲמִיָּה: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ 'אִם לֹא הָדִיחַ - טְהוֹר?' שְׂאִין הַמִּים שֶׁבְּגָבָא עֲלוּלִין לְקַבֵּל טְמֵאָה עַד שִׁתְּלָשׁוּ. הַגְּבִיחֵן - רַבּוּ הַטְּהוֹרִין עַל הַטְּמֵאִין. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ 'אִם הָדִיחַ - טְמֵא'? הַכְּשָׁרוֹ הַמִּים שֶׁבִּידּוֹ וְנִטְמָאוּ, וְטְמֵאוּ אֶת הַכֶּכֶר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: בֵּין שֶׁהָדִיחַ בֵּין שֶׁלֹּא הָדִיחַ - טְמֵא, שְׂאִי אוֹמֵר, שִׁטְפַּת הַמִּים טְמֵאִין נִגְזַעוֹת בְּכֶכֶר:

ב. גָּבָא שֶׁנִּפְּל לְתוֹכוֹ יֵין דְּבֶשׁ וְחֶלֶב - הוֹלְכִין אַחֵר הָרֵב. נִפְּל לְתוֹכוֹ שֶׁמֶן אֵף עַל פִּי שֶׁהִקְפָּהוּ - הָרִי זֶה טְמֵא, לְפִי שְׂאִי אֵפְשָׁר לוֹ לְצַאת יָדִי צִחְצֻחִי שֶׁמֶן. יֵין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְּל עַל גְּבִי פְרוֹת - יִדְיָחוּם וְהֵן מְתָרִים. וְכֵן שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְּל עַל גְּבִי פְרוֹת - יִדְיָחוּם וְהֵן מְתָרִין. נִפְּל עַל גְּבִי יֵין וְהִקְפָּה אוֹתָהּ - הֵיִין מְתָר. נִפְּל עַל גְּבִי הַצִּיר - יִקְפִּיאֲנוּ כְּדִי שֶׁיִּבְטֵל טַעַם שֶׁמֶן שָׁבוּ:

ג. עוֹקֶת טִיט וְגַמְמִיּוֹת שֶׁבִּפְתָּחֵי חֲנִיּוֹת שֶׁבִּרְשׁוֹת הָרֵבִים, בְּשַׁעַת הַגָּשָׁמִים - הַכֹּל טְהוֹר. פִּסְקוֹ הַגָּשָׁמִים - הָרִי הֵן כְּמִי שֶׁפִּיכּוֹת. וְשֶׁבִּשְׁוֹקִים - הוֹלְכִין אַחֵר הָרֵב. מִי שֶׁפִּיכּוֹת וּמִי גִשְׁמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בֵּין בְּכָלִי בֵּין בְּקָרְקַע - טְמֵאִים. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי

אף על פי שלא שָׁטְפוּ. וּכְדַבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן:
שָׁטְפוּ אֵף עַל פִּי שְׁלֹא רָבוּ - כְּשֶׁרִין לַחֲלָה
וּלְתִירוּמָה וּלְטוֹל מֵהֶן לְיָדִים, וּפְסוּלִין
לְהִקּוּת עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיֵּצֵא הֵימָנוּ מְלֹאוֹ
וְעוֹד. וְאִיזוֹ הוּא 'מְלֹאוֹ וְעוֹד'? מִקְּנָה
שֶׁהוּא מִחֲזִיק עֲשָׂרִים סָאָה, וּבִתּוֹכּוֹ תִּשְׁעַ
עֲשָׂרָה סָאָה, וְנִפְּלוּ לְתוֹכּוֹ שְׁלֹשָׁה לֹגִין מִים
שְׂאוּבִין טַמְאִין, יֵרְדוּ גִשְׁמִים וְנִתְמַלְאוּ -
לְעוֹלָם הוּא בְּפִסּוּלוֹ עַד שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ מְלֹאוֹ
וְעוֹד, וְעוֹד דָּבָר מוֹעֵט מִמַּעַט שְׁלֹשָׁה לֹגִין.
מִקְּנָה שֵׁשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה חֹסֶר קָרְטוּב,
וְנִפְּלוּ לְתוֹכּוֹ שְׁלֹשָׁה לֹגִין מִים שְׂאוּבִין
טַמְאִין - פְּסוּלִין לַחֲלָה וּלְתִירוּמָה וּלְטוֹל
מֵהֶן לְיָדִים, וּפְסוּלִין לְהִקּוּת עֲלֵיהֶן. פְּחוֹת
מִשְׁלֹשָׁה לֹגִין, אֲפֹלוּ בִּלָּן טַמְאִין, כִּיּוֹן
שֶׁנֶּתֶן לְתוֹכּוֹ קָרְטוּב אֶחָד שֶׁל מִימֵי גִשְׁמִים
- טְהוֹרִין. כִּשֶּׁם שֶׁטְהוֹרִין לְטַבִּילָה - כֶּף
טְהוֹרִין לְכָל דָּבָר:

ו. לְמַעֲלָה מֵהֶן, מִי תַּמְצִית שְׁלֹא פִּסְקוּ -
שִׁמְטְבִּילִין בִּהְיוֹת אֶת הַמֵּיִם, וְאִין מִטְבִּילִין
בִּהְיוֹת אָדָם וְיָדִים וְכִלִּים. זֶה הַפֶּלֶל: כָּל מְקוֹם
שֶׁאָדָם טוֹבֵל - יָדוֹת וְכִלִּים טוֹבִלִין
בּוֹ. מְקוֹם שֶׁאִין אָדָם טוֹבֵל - אִין יָדִים
וְכִלִּים טוֹבִלִין בּוֹ. וְאֵלוּ הֵן מִי תַּמְצִיין: כָּל
זְמַן שֶׁהַגִּשְׁמִים יורִידִין וְהַהָרִים בּוֹצְצִין.
פִּסְקוּ הַגִּשְׁמִים וְהַהָרִים בּוֹצְצִין - הָרִי הֵן
כְּמִי תַּמְצִית. פִּסְקוּ מַלְהוּת בּוֹצְצִין - הָרִי
אֵלוֹ כְּמִי גָבְאִין:

ז. הַחוּפֵּר בְּצַד הַיָּם, בְּצַד הַנָּהָר, בְּמְקוֹם
הַבִּיצִין - הָרִי הֵן כְּמִי תַּמְצִיּוֹת. הַחוּפֵּר בְּצַד
הַמַּעֲיָן, כָּל זְמַן שֶׁהֵן בְּאִין מַחֲמַת הַמַּעֲיָן,
אֵף עַל פִּי שְׁפוּסְקִין וְחוּזָרִים וּמוֹשְׁכִין - הָרִי
הֵן כְּמַעֲיָן. פִּסְקוּ מַלְהוּת מוֹשְׁכִין - הָרִי הֵן
כְּמִי תַּמְצִיּוֹת. מַעֲיָן שְׁמִימִיו מוֹעֲטִים וְרַבָּה
עָלָיו וְהִרְחִיבוּ - מִטְּהַר בְּאַשְׁבְּרִין וְאִינוּ
מִטְּהַר בְּזוּחֲלִין, אֲלֹא עַד מְקוֹם שֶׁיִּכּוֹל
לְהֵלֵךְ מִתַּחֲלָתוֹ. מִקְּנָה שֶׁנִּמְדָּד וְנִמְצָא חֹסֶר,
כָּל הַטְּהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גִּבְיּוֹ, בֵּין שֶׁמִּקְּנָה
זֶה בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד, בֵּין שֶׁמִּקְּנָה זֶה בְּרִשּׁוֹת
הָרַבִּים - טַמְאוֹת לְמַפְרַע. רַבִּי שִׁמְעוֹן

אוֹמֵר: בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד - תּוֹלִין, וּבְרִשּׁוֹת
הָרַבִּים - טְהוֹר:

ח. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַעֲשֶׂה בַּמְּגוּרָה אֶחָת
שֶׁל דִּיֶּסְקוֹס בִּיבְנָה שֶׁנִּמְדָּדָה וְנִמְצָאָתָה
חֹסֶרָה, וְהָיָה רַבִּי טַרְפוֹן מִטְּהַר, וְרַבִּי
עֲקִיבָא מִטַּמָּא. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: הוּאִיל
וּמִקְּנָה זֶה בְּחֻזְקַת טְהָרָה הוּא מְעוֹלָם -
לְעוֹלָם הוּא בְּטְהָרְתּוֹ, עַד שֶׁיִּוָּדַע שֶׁנִּטְמָא.
אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הוּאִיל וְטַמָּא זֶה בְּחֻזְקַת
טַמְאָה, לְעוֹלָם הוּא בְּטַמְאָתּוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע
שֶׁהוּא טְהוֹר. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: לָמָּה זֶה
דּוּמָה? לְמִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמִקְרִיב עַל גְּבִי
מִזְבֵּחַ, וְנִוָּדַע שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן
חִלּוּצָה - שֶׁעֲבֹדָתּוֹ כְּשֶׁרָה. אָמַר רַבִּי
עֲקִיבָא: לָמָּה זֶה דּוּמָה? לְמִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד
וּמִקְרִיב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וְנִוָּדַע שֶׁהוּא בֶּעַל
מוֹם - שֶׁעֲבֹדָתּוֹ פְּסוּלָה. אָמַר לוֹ רַבִּי
טַרְפוֹן: אֵתָּה מִקִּישׁוֹ לְבַעַל מוֹם וְאִנִּי
מִקִּישׁוֹ לְבֶן גְּרוּשָׁה וּלְבֶן חִלּוּצָה, נִרְאֶה לְמִי
דּוּמָה, אִם דּוּמָה לְבַעַל מוֹם - נִלְמָדְהוּ
מִבַּעַל מוֹם! אִם דּוּמָה לְבֶן גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה
- נִלְמָדְהוּ מִבֶּן גְּרוּשָׁה וּמִבֶּן חִלּוּצָה! רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִקְּנָה פְּסוּלוֹ בְּעַצְמוֹ, וּבַעַל
מוֹם פְּסוּלוֹ בְּעַצְמוֹ, וְאֵל יוֹכִיחַ בֶּן גְּרוּשָׁה
וּבֶן חִלּוּצָה שֶׁפְּסוּלוֹ מֵאַחֲרִים. מִקְּנָה פְּסוּלוֹ
בִּיחִיד, וּבַעַל מוֹם פְּסוּלוֹ בִּיחִיד, וְאֵל יוֹכִיחַ
בֶּן גְּרוּשָׁה וּבֶן חִלּוּצָה שֶׁפְּסוּלוֹ בְּבֵית דִּין.
נִמְנוּ עָלָיו וְטַמְאוּהוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן:
עֲקִיבָה! כָּל הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּךָ - כְּפוֹרֵשׁ מִן
הַחַיִּים:

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרָעָה חָלַם וַהֲגָה עִמָּד עַל־הַיָּאָר: וַהֲגָה מִסּוּף תַּרְתִּין שְׁנִין וּפְרָעָה חָלַם וְהָא קָאִים עַל נִהָרָא:

וַיְהִי מִקֵּץ – כַּתְּגוּמוֹ "מסוף", וְכָל לַשּׁוֹן "קץ" סוף הוא. עַל הַיָּאָר – כָּל שְׁאָר נְהָרוֹת אֵינָם קְרוּיִין "יְאֹרִים" חוּץ מִנִּילוֹס, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הָאָרֶץ עֲשׂוּיָה יְאֹרִים בִּידֵי אָדָם, וְנִילוֹס עוֹלָה בְּתוֹכָם וּמִשְׁקָה אוֹתָם, לְפִי שְׁאִין גְּשָׁמִים יוֹרְדִין בְּמִצְרַיִם תְּדִיר כְּשֶׁשָּׂאָר אֲרָצוֹת.

וַהֲגָה מִן־הַיָּאָר עָלְתָּ שְׁבַע פָּרוֹת יָפוֹת מִרְאָה וּבְרִיאַת בָּשָׂר וּתְרַעֲיִנָה בְּאָחוּ: וְהָא מִן נִהָרָא סִלְקוֹן שְׁבַע תוֹרָן שְׁפִירוֹן לְמַחְזִי וּפְטִימָן בָּשָׂר וְרַעֲיָן בְּאָחוּא:

יָפוֹת מִרְאָה – סִימָן הוא לימֵי שׁוֹבַע, שֶׁהַבְּרִיּוֹת נִרְאוֹת יָפוֹת זֶה לָזֶה, שְׁאִין עֵין בְּרִיָּה צָרָה בְּחִבְרָתָהּ. בְּאָחוּ – בְּאֶגֶם, מְרִישׁ"ק בְּלַע"ז, כְּמוֹ: "יִשְׁגָּא אָחוּ".

וַהֲגָה שְׁבַע פָּרוֹת אַחֲרוֹת עָלְתָּ אַחֲרִיהֶן מִן־הַיָּאָר רַעֲוֹת מִרְאָה וְדָקוֹת בָּשָׂר וְתַעֲמֻדָּנָה אֶצֶל הַפָּרוֹת עַל־שַׁפַּת הַיָּאָר: וְהָא שְׁבַע תוֹרָן אַחֲרָנִין סִלְקָא בְּתַרְיָהוֹן מִן נִהָרָא בִישׁוֹן לְמַחְזִי וְחִסְרִין בָּשָׂר וְקָמָא לְקַבְּלָהוֹן דְּתוֹרְתָא עַל כִּיף נִהָרָא:

וְדָקוֹת בָּשָׂר – טִיבִי"ש בְּלַע"ז, לַשּׁוֹן "דק".

וַתֵּאכְלָנָה הַפָּרוֹת רַעֲוֹת הַמִּרְאָה וְדָקוֹת הַבָּשָׂר אֶת שְׁבַע הַפָּרוֹת יָפֹת הַמִּרְאָה וְהַבְּרִיאַת וַיִּקְחַן פְּרָעָה: וְאֶכְלָא תוֹרְתָא דְּבִישׁוֹן לְמַחְזִי וְחִסְרִין בְּסַר יֵת שְׁבַע תוֹרְתָא דְּשְׁפִירוֹן לְמַחְזִי וּפְטִימָתָא וְאַתְעַר פְּרָעָה:

וַתֵּאכְלָנָה – סִימָן שֶׁתֵּהָא כָּל שְׁמַחַת הַשְּׁבַע נִשְׁפָּחַת בִּימֵי הָרַעַב.

וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֵם שִׁנִּית וַהֲגָה | שְׁבַע שְׁבָלִים עָלְתָּ בְּקִנְיָה אֶחָד בְּרִיאֹת וְטָבוֹת: וְדָמוֹד וַחֲלֵם תַּנְיָנוֹת וְהָא שְׁבַע שְׁבָלִין סִלְקוֹן בְּקִנְיָא חַד פְּטִימָן וְטָבוֹ:

בְּקִנְיָה אֶחָד – טוּדִי"ל בְּלַע"ז. בְּרִיאֹת – שִׁינִי"ש בְּלַע"ז.

וַהֲגָה שְׁבַע שְׁבָלִים דְּקוֹת וּשְׁדוּפָת קָדִים צִמְחוֹת אַחֲרִיהֶן: וְהָא שְׁבַע שְׁבָלִין לְקִנּוֹ וּשְׁקִיפּוֹן קָדוּם צִמְחוֹן בְּתַרְיָהוֹן:

וּשְׁדוּפָת – הַשְּׁלִידִי"ש בְּלַע"ז, "וּשְׁקִיפּוֹן קָדוּם": חֲבוּטוֹת, לַשּׁוֹן מִשְׁקוּף הַחֲבוּט תָּמִיד עַל יְדֵי הַדֵּלֶת הַמְּכָה עָלָיו. קָדִים – רוּחַ מִזְרָחִית שְׁקוּרִין בִּישׁ"א.

וַתִּבְלַעְנָה הַשְּׁבָלִים הַדְּקוֹת אֶת שְׁבַע הַשְּׁבָלִים הַבְּרִיאֹת וְהַמִּלְאֹת וַיִּקְחַן פְּרָעָה וַהֲגָה חֲלוֹם: וּבְלַעָא שְׁבָלִיָא לְקִינְתָא יֵת שְׁבַע שְׁבָלִיָא פְטִימָתָא וּמִלְיָתָא וְאַתְעַר פְּרָעָה וְהָא חֲלָמָא:

הַבְּרִיאֹת – שִׁינִי"ש | בְּלַע"ז. וַהֲגָה חֲלוֹם – וַהֲגָה נִשְׁלֵם חֲלוֹם שְׁלֵם לְפָנָיו וְהַצָּרָה לְפוֹתָרִים.

וַיְהִי בַּבֶּקֶר וַתִּפְּעֶם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֶרְשֵׁי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכַמֶּיהָ וַיִּסְפֹּר פְּרָעָה לָהֶם אֶת־חֲלָמּוֹ וְאִין־פּוֹתָר אוֹתָם לְפָרְעָה: וַהֲגָה בְּצַפְרָא וּמִטְרָפָא רוּחִיהָ וּשְׁלַח וַיִּקְרָא יֵת כָּל חֶרְשֵׁי מִצְרַיִם וַיֵּת כָּל חֲכַמֶּיהָ וְאַשְׁמַעֲי פְרָעָה לַהוֹן יֵת חֲלָמִיהָ וְלִית דְּפָשָׁר יִתְהוֹן לְפָרְעָה:

וַתִּפְּעֶם רוּחוֹ – "וּמִטְרָפָא רוּחִיהָ", מִקְשָׁקֶשֶׁת בְּתוֹכוֹ כְּפַעְמוֹן. וּבִנְבוּכַדְנֶצַּר אוֹמֵר: "וַתִּתְּפַעֵם רוּחוֹ", לְפִי שֶׁהָיוּ שָׁם שְׁתֵּי פְעִימוֹת: שְׁכַחַת הַחֲלוֹם, וְהַעֲלַמַת פְּתוּרָתוֹ. חֶרְשֵׁי – הַחֲנָתִים בְּטִימִי" מַתִּים, שְׁשׂוֹאֲלִים בְּעֶצְמוֹת. "טִימִי" הֵן עֲצָמוֹת בְּלַשּׁוֹן אֲרָמִי, וּבְמִשְׁנָה: בֵּית שֶׁהוּא "מְלֵא טִימְאָ" – מְלֵא עֲצָמוֹת. וְאִין פּוֹתָר אוֹתָם לְפָרְעָה – פּוֹתָרִים הָיוּ אוֹתָם, אָבֵל לֹא "לְפָרְעָה": שְׁלֵא הָיָה קוֹלָן נִכְנָס בְּאַזְנוֹי, וְלֹא הָיָה לוֹ קוֹרֵת רוּחַ בְּפִתְרוֹנָם, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: שְׁבַע בְּנוֹת אֶתָּה מוֹלִיד וְשְׁבַע בְּנוֹת אֶתָּה קוֹבֵר.

וַיַּדְבֵּר שָׂר הַמִּשְׁלָּמִים אֶת־פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת־חֲטָאִי אֲנִי מִזְכִּיר הַיּוֹם: וּמִלְלִיל רַב שְׁקִי עָם פְּרָעָה לְמִימַר יֵת סוּרְחָנִי אֲנָא מִדְּכַר יוֹמָא דִּין:

פְּרָעָה קָצָף עַל־עַבְדּוֹ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמַר בֵּית שָׂר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שָׂר הָאֲפִים: פְּרָעָה רָגִיז עַל עַבְדּוֹהִי וַיַּהֲב יָתִי בְּמִשְׁרַת בֵּית רַב קְטוּלִיָא יָתִי וַיֵּת רַב נְחִתוּמִי:

וְנִחַלְמָה חֲלוֹם בְּלִילָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אֵישׁ כְּפֶתֶרוֹן
חֲלָמוֹ חֲלָמְנוּ:

איש כפתרון חלומו – חלום הראוי לפתרון שגפּתּר לנו, ודומה לו.

וְשֵׁם אֲתָמּוֹ נָעַר עֲבָרִי עֶבֶד לְשַׁר הַטְּבָחִים וְנִסְפָּר־לוֹ
וַיִּפְתָּר־לָנוּ אֶת־חֲלֻמֹּתֵינוּ אֵישׁ כְּחֲלָמוֹ פֶּתֶר:

וְחֲלָמְנָא חֲלָמָא בְּלִילָיָא חַד אָנָּא וְהוּא גָּבֵר כְּפֶשְׁרוֹן
חֲלָמִיָּה חֲלָמְנָא:

וְתַמָּן עַמָּנָא עוֹלִים עֲבָרִי עֶבֶדָּא לְרַב קְטוּלָיָא
וְאַשְׁתַּעֲיֵנָּא לִיהּ וּפֶשֶׁר לָנָּא יֵת חֲלָמְנָא גָּבֵר כְּחֲלָמִיָּה
פֶּשֶׁר:

נַעַר עֲבָרִי עֶבֶד – אַרְוּרִים הִרְשָׁעִים, שָׂאִין טוֹבָתָם שְׁלָמָה: מְזַכְּרֵי בְּלִשׁוֹן בְּזִיּוֹן. נַעַר – שׁוֹטֵה וְאִין רָאוּי לְגַדְלָהּ. עֲבָרִי – אֶפְלוּ לְשׁוֹנְנוּ אִינוּ מְכִיר. עֶבֶד – וְכָתוּב בְּנִמְוֹסִי מִצָּרִים שָׂאִין עֶבֶד מוֹלָה, וְלֹא לּוֹבֵשׁ בְּגָדֵי שָׂרִים. אֵישׁ כְּחֲלוֹמוֹ – לְפִי הַחֲלוֹם וְקָרוֹב לְעִנְיָנוּ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר־לָנוּ כֵּן הָיָה אֲתִי הַשִּׁיב עַל־כַּנִּי
וְאֲתוֹ תֵּלֶה:

וְהָיָה כִּמָּא דְּפֶשֶׁר לָנָּא כֵּן הָיָה יְתִי אֲתִיב עַל שְׁמוּשִׁי
וַיְתִיָּה צָלַב:

הַשִּׁיב עַל כַּנִּי – פֶּרְעָה הַנּוֹזֵק לַמַּעֲלָה, כְּמוֹ שָׂאֵמֶר: "פֶּרְעָה קִצֵּף עַל עֲבָדָיו". הָרִי מִקְרָא קִצֵּר לְשׁוֹן, וְלֹא פֶרֶשׁ מִי הַשִּׁיב, לְפִי שָׂאִין צָרִיךְ לְפָרֵשׁ: מִי הַשִּׁיב? מִי שֶׁבִּגְדוֹ לְהַשִּׁיב, וְהוּא פֶּרְעָה. וְכֵן דִּרְךָ כָּל מִקְרָאוֹת קִצָּרִים, עַל מִי שֶׁעָלָיו לַעֲשׂוֹת הֵם סוֹתְמִים אֶת הַדָּבָר.

וַיִּשְׁלַח פֶּרְעָה וַיִּקְרָא אֶת־יוֹסֵף וַיְרִיצֵהוּ מִן־הַבּוֹר
וַיַּגְלַח וַיַּחַלֵּף שַׁמְלֹתָיו וַיָּבֵא אֶל־פֶּרְעָה:

וַיִּשְׁלַח פֶּרְעָה וַיִּקְרָא יֵת יוֹסֵף וְאַרְהֶטוּהִי מִן בֵּית אֲסִירֵי
וְסַפֵּר וְשָׁנִי כְּסוּתִיָּה וְעָאֵל לָנוֹת פֶּרְעָה:

מִן הַבּוֹר – מִן בֵּית הַסּוּהָר, שֶׁהוּא עֲשׂוּי כְּמִין גּוּמָא. וְכֵן כָּל "בּוֹר" שֶׁבְּמִקְרָא לְשׁוֹן גּוּמָא הוּא, וְאַף אִם אֵין בּוֹ מִים קְרוּי בּוֹר; פּוֹשׁ"א בְּלַע"ז. וַיַּגְלַח – מִפְּנֵי כְּבוֹד הַמַּלְכוּת.

שני

וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה אֶל־יוֹסֵף חֲלוֹם חֲלָמָתִי וּפֶתֶר אֲנִי אֲתוֹ
וְאֲנִי שִׁמְעָתִי עָלֶיךָ לֹאֲמֹר תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפֶתֶר אֲתוֹ:

וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה לְיוֹסֵף חֲלָמָא חֲלָמִית וּפֶשֶׁר לִית לִיהּ וְאָנָּא
שִׁמְעִית עָלֶיךָ לְמִימַר דְּאֵת שִׁמַּע חֲלָמָא וּמִפֶּשֶׁר לִיהּ:

תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפֶתֶר אֲתוֹ – תִּתְּנֵנִי וְתִבְיֵן חֲלוֹם לְפֶתֶר אֲתוֹ. תִּשְׁמַע – לְשׁוֹן הִכְנָה וְהַאֲזָנָה, כְּמוֹ: "שׁוֹמַע יוֹסֵף", "אֲשֶׁר לֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ"; אִינוּסִינֵדֶר"א [בְּלַע"ז.

וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת־פֶּרְעָה לֹאֲמֹר בְּלַעְדִּי אֶ־לֵּהִים יַעֲנֶה
אֶת־שְׁלוֹם פֶּרְעָה:

וְאַתִּיב יוֹסֵף יֵת פֶּרְעָה לְמִימַר לֹא מִן חֲכָמָתִי אֶ־לֵּהִין
מִן קָדָם יִי יִתְתַּב שְׁלָמָא דְּפֶרְעָה:

בְּלַעְדִּי – אֵין הַחֲכָמָה מְשֻׁלִּי, אֵלֶּא "אֶ־לֵּהִים יַעֲנֶה", יִתֵּן עֲנִיָּה בְּפִי ל"שְׁלוֹם פֶּרְעָה".

וַיַּדְבֵּר פֶּרְעָה אֶל־יוֹסֵף בְּחֲלָמֵי הַנְּגִי עֹמֵד עַל־שֹׁפֶת
הַיָּאֵר:

וּמִלִּיל פֶּרְעָה עִם יוֹסֵף בְּחֲלָמֵי הָא אָנָּא קָאִים עַל פִּיָּה
וַהֲרָא:

וְהָיָה מִן־הַיָּאֵר עֹלֵת שִׁבְעַ פְּרוֹת בְּרִיאֹת בְּשַׁר וַיִּפֹּת
תָּאֵר וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ:

וְהָא מִן וַהֲרָא סִלְקוֹן שִׁבְעַ תוֹרֵן פְּטִימֵן בְּסַר וְשִׁפִּירֵן
לְמַחְזִי וְרַעֲיוֹן בְּאַחְוָא:

וְהָיָה שִׁבְעַ־פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלֹת אַחֲרֵיהֶן דְּלוֹת
וְרַעְיוֹת תָּאֵר מְאֹד וְרַקּוֹת בְּשַׁר לֹא־רָאִיתִי כְּהָנָה
בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לָרַע:

וְהָא שִׁבְעַ תוֹרֵן אַחֲרָנִין סִלְקָא בְּתַרְיָהוֹן חִסִּיכֵן וּבִישָׁן
לְמַחְזִי לְחֻדָּא וְחִסִּירֵן בְּסַר לֹא חֲזִיתִי דְּכּוֹתָהוֹן בְּכָל
אַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְבִישׁוֹ:

דְּלוֹת – כַּחוֹשׁוֹת, כְּמוֹ: "מְדוּעַ אֲתָה כָּכָה דִּל" דְּאַמְנוֹן. וְרַקּוֹת בְּשַׁר – כָּל לְשׁוֹן "רַקּוֹת" שֶׁבְּמִקְרָא חֲסָרִי בְּשַׁר, וּבְלַע"ז בְּלוּשִׁי"ש [.

וַתֵּאכְלֶנָּה הַפְּרוֹת הָרַקּוֹת וְהָרַעְיוֹת אֶת שִׁבְעַ הַפְּרוֹת
הָרֵאשִׁיטוֹת הַבְּרִיאֹת:

וְאַכְלָא תוֹרְתָא חִסִּיכְתָּא וּבִישְׁתָּא יֵת שִׁבְעַ תוֹרְתָא
קְדַמִּיתָא פְּטִימְתָּא:

וַתִּבְאֲנֶה אֶל־קַרְפָּנָה וְלֹא נֹודַע כִּי־בָּאוּ אֶל־קַרְפָּנָה
וּמִרְאִיתָהוּ רָע כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה נֹאִיקָץ:

וְעֵלָא לְמַעֲיָהוֹן וְלֹא אַתִּידַע אַרִי עֵלָא לְמַעֲיָהוֹן
וּמַחְזִיָּהוֹן בִּישׁ כַּד בְּקַדְמִיתָא וְאַתְעֲרִית:

וַאֲרָא בַחֲלָמִי וְהִנֵּה שִׁבְעַ שְׁבָלִים עֲלֵת בְּקִנְיָה אֶחָד מִלָּאֵת וְטָבוֹת:	וַחֲזִית בַּחֲלָמִי וְהָא שִׁבְעַ שְׁבָלִין סִלְקוֹן בְּקִנְיָה חַד מִלִּין וְטָבוֹ:
וְהִנֵּה שִׁבְעַ שְׁבָלִים צִנְמוֹת דְּקוֹת שְׁדָפוֹת קָדִים צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶם:	וְהָא שִׁבְעַ שְׁבָלִין נִצְוֹ לִקְנוֹ שְׁקִיפֹן קְדוּם צִמְחוֹן בְּתַרְיָהוֹן:
צִנְמוֹת – "צוּנְמָא" בלשון ארמי "סלע", הרי הן פֻּעַץ בְּלִי לַחֲלוּם וְשִׁנְמוֹת פִּסְלֵעַ. וּמִתְרַגְמוּ "נִצְוֹ לִקְנוֹ": "נִצְוֹ" – אִין בְּהוֹן אֵלָא הַנִּצְוֹ, לִפִּי שְׁנִתְרַקְנוּ מִן הַנִּצְוֹ.	וְכַלְעָא שְׁבָלִיָּא לְקִנְיָתָא יָת שִׁבְעַ שְׁבָלִיָּא טָבְתָא נְאֻמְרִית לְחִרְשִׁיָּא וְלִית דְּמַחְוִי לִי:
וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־פֶּרְעֹה חֲלוֹם פֶּרְעֹה אֶחָד הוּא אֵת אֲשֶׁר הָא־לָהֶם עֲשֵׂה הַגִּיד לִפְרֹעָה:	וַאֲמַר יוֹסֵף לִפְרֹעָה חֲלָמָא דְּפֶרְעָה חַד הוּא יָת דִּינִי עֲתִיד לְמַעֲבַד חוּי לִפְרֹעָה:
שִׁבְעַ פָּרֹת הַטֹּבֹת שִׁבְעַ שָׁנִים הֵנָּה וְשִׁבְעַ הַשְּׁבָלִים הַטֹּבֹת שִׁבְעַ שָׁנִים הֵנָּה חֲלוֹם אֶחָד הוּא:	שִׁבְעַ תּוֹרְתָא טָבְתָא שִׁבְעַ שָׁנִיָּא אַנְיִן וְשִׁבְעַ שְׁבָלִיָּא טָבְתָא שִׁבְעַ שָׁנִיָּא אַנְיִן חֲלָמָא חַד הוּא:
שִׁבְעַ שָׁנִים וְשִׁבְעַ שָׁנִים – כָּלֹן אִינֵן אֵלָא שִׁבְעַ, וְאֲשֶׁר נִשְׁנָה הַחֲלוֹם פֻּעַמִּים לִפִּי שֶׁהַדָּבָר מִזְמָן, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ לֹו בְּסוּף: "וְעַל הַשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם..." בְּשִׁבְעַ שָׁנִים הַטֹּבוֹת נֹאמַר: "הַגִּיד לִפְרֹעָה", לִפִּי שֶׁהִיא סְמוּךְ. וּבְשִׁבְעַ שָׁנִי רָעַב נֹאמַר: "הִרְאֵה אֵת פֶּרְעָה", לִפִּי שֶׁהִיא הַדָּבָר מְפֻלֵּג וְרַחוּק נוֹפֵל בּוֹ לְשׁוֹן מִרְאֵה.	שִׁבְעַ תּוֹרְתָא חֲסִיכְתָא וּבִישְׁתָא דְּסִלְיָקָא בְּתַרְיָהוֹן שִׁבְעַ שָׁנִיָּא אַנְיִן וְשִׁבְעַ שׁוּבָלִיָּא לְקִנְיָתָא דְּשְׁקִיפֹן קְדוּם יְהִינֵן שִׁבְעַ שָׁנִי כַּפְנָא:
הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־פֶּרְעָה אֲשֶׁר הָא־לָהֶם עֲשֵׂה הִרְאֵה אֶת־פֶּרְעָה:	הוּא פִתְגָמָא דְּמִלְלִית עִם פֶּרְעָה דִּינִי עֲתִיד לְמַעֲבַד אַחֲזִי יָת פֶּרְעָה:
הֵנָּה שִׁבְעַ שָׁנִים בָּאוֹת שִׁבְעַ גָּדוֹל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:	הָא שִׁבְעַ שָׁנִיָּא אַתִּין סְבָעָא רַבָּא בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:
וְקָמוּ שִׁבְעַ שָׁנִי רָעַב אַחֲרֵיהֶן וַנִּשְׁכַּח כָּל־הַשִּׁבְעַ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְכָל־הָרָעַב אֶת־הָאָרֶץ:	וַיִּקְוִמוּן שִׁבְעַ שָׁנִי כַּפְנָא בְּתַרְיָהוֹן וַיִּתְנַשִּׁי כָּל סְבָעָא בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וַיִּשְׁיִצִי כַּפְנָא יָת עַמָּא דְּאֶרְעָא:
וַנִּשְׁכַּח כָּל הַשִּׁבְעַ – הוּא פִתְרוֹן הַבְּלִיעָה.	וְלֹא יִתְיַדַע הַשִּׁבְעַ בְּאֶרֶץ מִסְּנִי הָרָעַב הֵהוּא אַחֲרֵי־כֵן כִּי־כִבֵּד הוּא מֵאֹד:
וְלֹא יִדָּע הַשִּׁבְעַ – הוּא פִתְרוֹן "וְלֹא יִדָּע כִּי בָאוּ אֵל קִרְבָּנָה".	וְלֹא יִתְיַדַע סְבָעָא בְּאֶרְעָא מִן קָדָם כַּפְנָא הֵהוּא דִּיהִי בְּתַר כֵּן אַרִי תְקִיף הוּא לְחֻדָּא:
וְעַל הַשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם אֶל־פֶּרְעָה פֻּעַמִּים כִּי־נִכְוֹן הַדָּבָר מִעַם הָא־לָהֶם וּמִמֶּהָר הָא־לָהֶם לַעֲשֹׂתוֹ:	וְעַל דְּאַתְמִי חֲלָמָא לִפְרֹעָה תַּרְמִין זְמַנִּין אַרִי תְקִין פִּתְגָמָא מִן קָדָם יִי וּמוֹחִי יִי לְמַעֲבָדֶיהָ:
נִכְוֹן – מִזְמָן.	וְכַעַן יַחֲזִי פֶרְעָה גָבֵר סוֹכְלָתוֹן וְחַפִּים וַיִּמְצִינִיהָ עַל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:
וַעֲתִה יִרְא פֶּרְעָה אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם וַיִּשְׁתַּחֲוֶהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:	וַעֲבִיד פֶּרְעָה וַיִּמְצִי מְהִימָנִין עַל אֶרְעָא וַיִּזְרְזוּן יָת אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּשִׁבְעַ שָׁנִי סְבָעָא:
וַעֲשֵׂה פֶרְעָה וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל־הָאָרֶץ וַחֲמִשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְעַ שָׁנִי הַשִּׁבְעַ:	וְחַמֵּשׁ – פִּתְרָגוֹמוֹ: "וַיִּזְרְזוּן". וְכֵן: "וְחַמֵּשִׁים".

וַיִּקְבְּצוּ אֶת-כָּל-אָכֹל הַשָּׂנִים הַטּוֹבוֹת הַבָּאֹת הָאֵלֶּה וַיִּצְבְּרוּ-בָר תַּחַת יַד-פְּרָעָה אָכֹל בָּעָרִים וּשְׁמָרוּ:	וַיִּכְנָשׁוּן יֵת כָּל עֶבֶר שְׁנֵי טַבְתָּא דְאַתְיָן אֵלִין וַיִּיצְרוּן עֶבֶרָא תַחֲוֹת יַד מְהִימָנִי פְרָעָה עֶבֶרָא בְקֶרְנֵיָא וַיִּטְרוּן:
אֵת כָּל אָכֹל – נֶשֶׁם דְּבַר הוּא, לְפִיכָךְ טַעְמֹו בְּאֵל"ף וְנִקְוֹד בְּפִתַח קָטָן. וְ"אֹכֵל" שֶׁהוּא פּוֹעֵל, כְּגוֹן: "כִּי כָל אֹכֵל חֵלֶב" – טַעְמֹו לְמִטָּה בְּכ"ף וְנִקְוֹד קָמֶץ קָטָן. תַּחַת יַד פְּרָעָה – בְּרִשּׁוֹתֹו וּבְאוֹצְרוֹתֵיו.	
וְהָיָה הָאָכֹל לְפִקְדוֹן לְאַרְץ לְשִׁבְעַל שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר תִּהְיֶינָּה בְּאַרְץ מִצְרָיִם וְלֹא-תִכְרֹת הָאָרֶץ בְּרָעָב:	וַיְהִי עֶבֶרָא גְנִיז לְעַמָּא דְאַרְעָא לְשִׁבְעַל שְׁנֵי כַפְנָא דִּיהוֹנוֹ בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְלֹא יִשְׁתַּיְצִי עַמָּא דְאַרְעָא בְכַפְנָא:
וְהָיָה הָאָכֹל – הַצָּבוּר כְּשֶׁאֵר פִּקְדוֹן הַגְּנוּז לְקִיּוֹם הָאָרֶץ.	
וַיִּיטֵב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פְרָעָה וּבְעֵינֵי כָל-עֲבָדָיו:	וּשְׁפַר פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי פְרָעָה וּבְעֵינֵי כָל עֲבָדֵיהִי:
וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל-עֲבָדָיו הִנֵּמְצָא כְּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רִוַח אֶל-לֵהִים בּוֹ:	וַאֲמַר פְּרָעָה לְעֲבָדֵיהִי הִנְשַׁכַּח כְּדִין גָּבַר דְרוּחַ נְבוּאָה מִן קָדָם יְיָ בֵּיהָ:
הִנֵּמְצָא כְּזֶה – "הִנְשַׁכַּח כְּדִין" אִם גִּלְף וּנְבִקְשָׁנוּ הִנֵּמְצָא כְּמוֹהוּ? "הִנֵּמְצָא" לְשׁוֹן תְּמִיּהָ, וְכֵן כָּל ה"א הַמְשֻׁמָּשֶׁת בְּרֹאשׁ תִּיבָה וְנִקְוֹדָה בַּחֲט"ף פִּתַּח.	
שְׁלִישִׁי	
וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל-יֹוסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֶל-לֵהִים אוֹתָהּ אֶת-כָּל-זֹאת אֵין-נִבּוֹן וַחֲכָם כְּמוֹךָ:	וַאֲמַר פְּרָעָה לְיוֹסֵף בְּתַר דְּהוֹדַע יְיָ יְתָךְ יֵת כָּל דָּא לִית סוֹכְלָתָן וַחֲכָיִם כְּוֹתָךְ:
אֵין נִבּוֹן וַחֲכָם כְּמוֹךָ – לְבַקֵּשׁ "אִישׁ נְבוֹן וַחֲכָם" שְׁאַמְרָת, לֹא נִמְצָא כְּמוֹךָ.	
אַתָּה תִּהְיֶה עַל-בֵּיתִי וְעַל-פִּיךָ יִשָּׁק כָּל-עַמִּי רַק הַכֶּסֶף אֲגַדֵּל מִמֶּנִּי:	אַתָּה תְּהִי מַמְנָא עַל בֵּיתִי וְעַל מִימְרָךְ יִתְּנוּ כָל עַמִּי לַחֲוֹד בּוֹרְסֵי מַלְכוּתָא הַדִּין אֵיהִי יְקִיר מִנֶּךָ:
יִשָּׁק – "יִתְּנוּ", יִתְּפָרְגַס. כָּל צָרְכֵי עַמִּי יִהְיוּ נַעֲשִׂים עַל יָדְךָ, כְּמוֹ "וַיָּבֶן מִשְׁקַן בֵּיתִי", וְכְמוֹ "נִשְׁקוּ בֵּר". גְּרַנִּישׁוּ"ן ׀ בְּלַע"ז. רַק הַכֶּסֶף – שְׁיָהִיו קוֹרִין לִי מְלָךְ. כֶּסֶף – לְשׁוֹן שֵׁם הַמְּלוּכָה, כְּמוֹ: "וַיַּגְדֵּל אֶת כֶּסֶף אֲדוֹנֵי הַמְּלָךְ".	
וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל-יֹוסֵף רְאֵה נָתַתִּי אֹתָךְ עַל כָּל-אַרְצֵי מִצְרָיִם:	וַאֲמַר פְּרָעָה לְיוֹסֵף חֲזִי דְמִנִּיתִי יְתָךְ עַל כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם:
נָתַתִּי אֹתָךְ – "דְּמִנִּיתִי יְתָךְ". וְאֵף עַל כֵּן לְשׁוֹן נְתִינָה הוּא, כְּמוֹ: "וְלַתְתָּךְ עֲלִיוֹן". בֵּין לַגְּדֻלָּה בֵּין לְשִׁפְלוּת נּוֹפֵל לְשׁוֹן נְתִינָה עֲלִיו, כְּמוֹ: "נָתַתִּי אֶתְכֶם נְבִזִּים וּשְׁפִלִּים".	
וַיֹּסֶר פְּרָעָה אֶת-טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיַּתֵּן אֹתָהּ עַל-יָד יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׁ אוֹתוֹ בְּגָדֵי-שֵׁשׁ וַיַּשֶּׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל-צִוְּאָרוֹ:	וַאֲעֲדֵי פְרָעָה יֵת עֲזָקְתִּיהָ מֵעַל יָדֶיהָ וַיִּהַב יְתָה עַל יָדָא דְיוֹסֵף וְאֵלְבִישׁ יְתִיהָ לְבוּשִׁין דְּבוּץ וְשׁוּי מְנִיכָא דְדַהֲבָא עַל צִוְּרִיהָ:
וַיֹּסֶר פְּרָעָה אֶת טַבַּעְתּוֹ – נְתִינַת טַבַּעַת הֵיא אוֹת לְמִי שְׁנוֹתָנָה לוֹ, לְהִיוֹת שְׁנֵי לוֹ לַגְּדֻלָּה. בְּגָדֵי שֵׁשׁ – דְּבַר חֲשִׁיבוֹת הוּא בְּמִצְרַיִם. רֶבֶד – עֲנָק, וְעַל שֶׁהוּא רָצוּף בְּטַבַּעוֹת קְרוּי "רֶבִיד". וְכֵן: "מְרַבִּדִים רֶבֶדִית עֲרָשִׁי", רְצַפְתִּי עֲרָשִׁי מְרַצְפוֹת. בְּלִשׁוֹן מִשְׁנָה: "מִשְׁקָף רוֹבְדִין שֶׁל אֶבֶן", "עַל הַרוֹבֵד שְׂבָעֲזָרָה" וְהִיא רִצְפָּה.	
וַיַּרְכֵּב אוֹתוֹ בְּמִרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר-לוֹ וַיִּקְרָאוּ לִפְנָיו אַבְרָהָ וַנְתָּוֶן אוֹתוֹ עַל כָּל-אַרְצֵי מִצְרָיִם:	וְאַרְכִּיב יְתִיהָ בְּרִתְכָא תַנְיִיתָא דִּילִיָּה וְאַכְרִיזוּ גְדַמּוּהִי דִין אַבָּא לְמַלְכָּא וּמִנִּי יְתִיהָ עַל כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם:
בְּמִרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה – הַשְּׁנִיָּה לְמִרְכָּבָתוֹ, הַמְּהֻלָּכַת אֲצֵל שְׁלוֹ. אַבְרָהָ – כְּתַרְגוּמוֹ: "דִּין אַבָּא לְמַלְכָּא". "רַךְ" בְּלִשׁוֹן אַרְמִי "מְלָךְ" בְּ"הַשְׁתַּפִּין": "לֹא רִיכָא וְלֹא בֵּר רִיכָא". וּבְדַבְרֵי אַגְדָּה דְרַשׁ רַבִּי יְהוֹנָדָה: "אַבְרָהָ" זֶה יוֹסֵף, שֶׁהוּא "אַב" בְּחֻקְמָה וְ"רַךְ" בְּשִׁנָּיִם. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי בֶּן דּוּרְמִסְקִית: עַד מָתִי אִתָּה מַעֲנֹת עֲלִינוּ אֶת הַכְּתוּבִים? אֵין "אַבְרָהָ" אֵלָּא לְשׁוֹן בְּרַכִּים, שֶׁהִכֵּל הָיוּ נִכְנָסִין וַיּוֹצֵאִין תַּחַת יָדוֹ, כַּעֲנָנוּ שְׁנֵאמַר: "וַנְתָּוֶן אוֹתוֹ...".	

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וּבִלְעָדִיךָ לֹא־יָרִים אִישׁ אֶת־יָדוֹ וְאֶת־רִגְלוֹ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם:	וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אָנֹכָה פַּרְעֹה וְכָר מִמִּימָרְךָ לֹא יָרִים גֹּבֵר יָת יָדִיָּה לְמִיחַד זֵינ וְיָת רִגְלִיָּה לְמָרְכָב עַל סוּסִיָּה בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:
אֲנִי פַרְעֹה – שְׂיֵשׁ יִכְלֹת בְּיָדִי לְגִזּוֹר גְּזֵרָה עַל מַלְכוּתִי, וְאֲנִי גִזּוֹר שְׁלֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ "בִּלְעָדִיךָ", שְׁלֹא בְּרִשְׁוֹתֶיךָ. דְּבָר אַחֵר: "אֲנִי פַרְעֹה" – אֲנִי אֶהְיֶה מֶלֶךְ, "וּבִלְעָדִיךָ..", וְזֶהוּ דּוּגְמַת "רַק הַפֶּסֶא". אֶת יָדוֹ וְאֶת רִגְלוֹ – פֶּתְרָגוּמוֹ.	וַיִּקְרָא פַרְעֹה שְׁם־יוֹסֵף צָפְנָת פַּעֲנָח וַיִּתֵּן־לּוֹ אֶת־אֶסְנָת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע־כֹּהֵן אֵן לְאִשָּׁה וַיַּצֵּא יוֹסֵף עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם:
צָפְנָת פַּעֲנָח – מִפְּרֵשׁ הַצִּפּוֹנוֹת, וְאֵין ל"פַּעֲנָח" דְּמִיּוֹן בְּמִקְרָא. פּוֹטִי פֶרַע – הוּא פּוֹטִיפֶר, וְנִקְרָא פּוֹטִיפֶרַע עַל שְׁנִסְתָּרֻס מֵאֱלִיּוֹ, לְפִי שְׁחַמַּד אֶת יוֹסֵף לְמִשְׁכָּב זָכָר.	וַיִּוְסֵף בֶּר־תְּלָתִין שָׁנִין כַּד קָם קִזְם פַּרְעֹה מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם וַיִּפְקֵי יוֹסֵף מִן קִזְם פַּרְעֹה וַעֲבַר בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:
וַתַּעַשׂ הָאֶרֶץ בְּשָׁבַע שָׁנֵי הַשָּׁבַע לְקַמְצִים:	וַיִּוְסֵף בֶּר תְּלָתִין שָׁנִין כַּד קָם קִזְם פַּרְעֹה מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם וַיִּפְקֵי יוֹסֵף מִן קִזְם פַּרְעֹה וַעֲבַר בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:
וַתַּעַשׂ הָאֶרֶץ – פֶּתְרָגוּמוֹ, וְאֵין הַלְשׁוֹן נִעְקָר מִלְשׁוֹן עֲשִׂיָּה. לְקַמְצִים – קוֹמֵץ עַל קוֹמֵץ, יָד עַל יָד הָיוּ אוֹצְרִים.	וַיִּכְנָשׁ יָת דְּיִירִי אֶרְעָא בְּשָׁבַע שָׁנֵי סְבָעָא עֲבוּרָא לְאוּצְרִין:
וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־אֹכֶל ׀ שָׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן־אֹכֶל בְּעָרִים אֹכֶל שְׂדֵה־הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בַּתּוֹכָהּ:	וַיִּכְנָשׁ יָת כָּל עֲבוּר שָׁבַע שָׁנֵיָּא דִּהְוָאָה בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וַיִּהֲב עֲבוּרָא בְּקִרְוָיָא עֲבוּר חֲקֵל קִרְתָּא דְּבִסְתִּרְנֵהָ יָהֵב בְּגוּהָ:
אֹכֶל שְׂדֵה הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בַּתּוֹכָהּ – שְׁכַל אֶרֶץ וְאֶרֶץ מַעֲמֶדֶת פְּרוּתֶיהָ, וְנוֹתְנִין בַּתּוֹבָאָה מֵעֵפֶר הַמְּקוֹם וּמַעֲמִיד אֶת הַתּוֹבָאָה מִלְּרָקָב.	וַיַּצְבֵּר יוֹסֵף בָּר כְּחֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי־חָדַל לִסְפֹּר כִּי־אֵין מִסְפָּר:
וַיַּצְבֵּר יוֹסֵף בָּר כְּחֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי־חָדַל לִסְפֹּר כִּי־אֵין מִסְפָּר:	וַיַּכְנֵשׁ יוֹסֵף עֲבוּרָא כְּחֵלָא דִּימָא סְגִי לַחֲדָא עַד דְּפִסֵּק מִלְּמַמְנֵי אַרִי לִית מְנִין:
עַד כִּי חָדַל לִסְפּוֹר – "עַד כִּי חָדַל" לוֹ הַסּוֹפֵר "לִסְפּוֹר", וְהָרִי זֶה מִקְרָא קִצֹּר. כִּי אֵין מִסְפָּר – לְפִי שְׁאֵין מִסְפָּר, וְהָרִי "כִּי" מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן "דִּקְהָא".	וּלְיוֹסֵף אֶת־יְלִידוֹ תָרִין בְּנִין עַד לֹא עָלָת שְׁתָּא דְּכַפְנָא דִּילִידָת לִיה אֶסְנָת בַּת פּוֹטִי פֶרַע רַבָּא דְּאוֹן:
וּלְיוֹסֵף יָלַד שְׁנֵי בָנִים בְּטָרָם תְּבוּאָה שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יָלְדָה־לוֹ אֶסְנָת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע־כֹּהֵן אוֹן:	וּלְיוֹסֵף אֶת־יְלִידוֹ תָרִין בְּנִין עַד לֹא עָלָת שְׁתָּא דְּכַפְנָא דִּילִידָת לִיה אֶסְנָת בַּת פּוֹטִי פֶרַע רַבָּא דְּאוֹן:
בְּטָרָם תְּבוּאָה שְׁנַת הָרָעָב – מִפָּאן שְׁאֲדָם אֲסוֹר לְשִׁמּוּשׁ מִטָּתוֹ בְּשָׁנֵי רַעֲבוֹן.	וַיִּקְרָא יוֹסֵף יָת שׁוֹם בּוּכְרָא מְנַשֶּׁה אַרִי אֶפְשָׁנִי יִי יָת כָּל עַמְלִי וְיָת כָּל בֵּית אָבִא:
וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי־נִשְׁנֵי אֶ־לֵהִים אֶת־כָּל־עַמְלִי וְאֶת כָּל־בֵּית אָבִי:	וְיָת שׁוֹם תַּנְיָנָא קָרָא אֶפְרַיִם אֶפְרַיִם אַרִי אֶפְשָׁנִי יִי בְּאֶרְעָא שְׁעָבוּדִי:
וְאֶת שֵׁם הַשְּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם כִּי־הִפְרִנִי אֶ־לֵהִים בְּאֶרֶץ עֲנִי:	וְיָת שׁוֹם תַּנְיָנָא קָרָא אֶפְרַיִם אֶפְרַיִם אַרִי אֶפְשָׁנִי יִי בְּאֶרְעָא שְׁעָבוּדִי:
רְבִיעִי	פְּרִשְׁת הָרָעָב
וּתְכַלִּינָה שָׁבַע שָׁנֵי הַשָּׁבַע אֲשֶׁר הָיָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם:	וּשְׁלִימָא שָׁבַע שָׁנֵי סְבָעָא דִּהְוָאָה בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:
וּתְחַלִּינָה שָׁבַע שָׁנֵי הָרָעָב לְבֹוא כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וְיִהְיֶה רָעָב בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה לָהֶם:	וּשְׁרִיאָה שָׁבַע שָׁנֵי כַּפְנָא לְמִיתִי כְּמָא דְּאָמַר יוֹסֵף וְהָיָה כַּפְנָא בְּכָל אֶרְעָתָא וּבְכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם הָיָה לְחֵמָא:

ותרעב כל-ארץ מצרים ויצעק העם אל-פרעה ולקחם ויאמר פרעה לכל-מצרים לכו אל-יוסף אשר-יאמר לכם תעשו:

וכפינת כל ארעא דמצרים וצוח עמא קדם פרעה על לחמא ואמר פרעה לכל מצראי איזילו לנת יוסף דיימר לכו תעבדון:

ותרעב כל ארץ מצרים – שהרקיבה תבואתם שאצרו, חוץ משל יוסף. אשר יאמר לכם תעשו – לפי שהיה יוסף אומר להם שימולו. וכשבאו אצל פרעה ואומרים "כך הוא אומר לנו", אמר להם: "ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם ששני הרעב באים?" אמרו לו: "אספנו הרבה והרקיבה." אמר להם: "אם כן, כל אשר יאמר לכם תעשו – הרי גזר על התבואה והרקיבה, מה אם יגזור עלינו ונמות?"

והרעב היה על כל-פני הארץ ויפתח יוסף את-כל-אשר בהם וישבר למצרים ויחזק הרעב בארץ מצרים:

וכפנא הנה על כל אפי ארעא ופתח יוסף ית כל אוצריא דבהון עבורא וזבין למצראי ותקיה כפנא בארעא דמצרים:

על כל פני הארץ – מי הם "פני הארץ"? אלו העשירים. את כל אשר בהם – פתרגומו: "ית כל אוצריא דבהון עבורא". וישבר למצרים – "שבר" לשון מכר ולשון קנין הוא: כאן משמש לשון מכר, "שברו לנו מעט אכל" לשון קנין. ואל תאמר אינו כי אם בתבואה, שאף בנין וחלב מצינו "ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב".

וכל-הארץ באו מצרימה לשבר אל-יוסף כיי-חזק הרעב בכל-הארץ:

וכל דיירי ארעא אתו למצרים למזבן עבורא מן יוסף ארי תקיה כפנא בכל ארעא:

וכל הארץ באו מצרימה – אל יוסף לשבר. ואם תדרשהו כסדרו, היה צריך לכתוב: "לשבר מן יוסף".

וירא יעקב כי יש-שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו:

וחזא יעקב ארי אית עבור מזבבן במצרים ואמר יעקב לבנוהי למא תתחזון:

וירא יעקב כי יש שבר במצרים – ומהיכן ראה? והלא לא ראה אלא שמע, שנאמר: "הנה שמעתי" וגומר. ומהו וירא? ראה באספקלריא של קדש שעדין יש לו שבר במצרים; ולא היתה נבואה ממש, להודיעו בפרוש שנה יוסף. למה תתראו – למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו שבעים? כי באותה שעה עדין היה להם תבואה. ומפי אחרים שמעתי שהוא לשון כחישא: למה תהיו כחושים ברעב? ודומה לו: "ומרנה גם הוא יורא".

וילאמר הנה שמעתי כי יש-שבר במצרים רדו-שמה ושבירו-לנו משם ונחיה ולא נמות:

ואמר הא שמעית ארי אית עבור מזבבן במצרים חיותו לתמן וזבוננו לנא מתמן וניחי ולא נמות:

רדו שמה – ולא אמר 'לכו', רמז למאתים ועשר שנים שנשתעבדו למצרים, כמנין רד"ו.

וירדו אחי-יוסף עשרה לשבר בר ממצרים:

ונחתו אחי יוסף עסרא למזבן עבורא ממצרים:

וירדו אחי יוסף – ולא כתב 'בני יעקב'; מלמד שהיו מתחרטים במכירתו, ונתנו להם להתנהג עמו באהבה, ולפדותו בכל מומן שיפסקו עליהם. עשרה – מה תלמוד לומר? והלא כתיב: "ואת בנימין אחי יוסף לא שלח". אלא לענין האהבה היו חלוקין לעשרה, שלא היתה אהבת כלם ושנאת כלם שנה לו; אבל לענין "לשבר בר" כלם לב אחד להם.

ואת-בנימין אחי יוסף לא-שלח יעקב את-אחיו כי אמר פן-יקראנו אסון:

וינת בנימין אחיה דיוסף לא שלח יעקב עם אחיה ארי אמר דלמא יערעניה מותא:

פן יקראנו אסון – ובבית לא יקראנו אסון? אמר רבי אליעזר בן יעקב: מכאן שהשטן מקטרג בשעת הסכנה.

ויבאו בני ישראל לשבר בתוך הבאים כיי-היה הרעב בארץ כנען:

ובאו בני ישראל למזבן עבורא בגו עליא ארי הוה כפנא בארעא דכנען:

בתוך הבאים – מטמינין עצמן שלא יכירום, לפי שצוה להם אביהם שלא יתראו כלם בפתח אחד, אלא שיפנס כל אחד בפתחו, כדי שלא תשלט בהם עין הרע, שכלם נאים וכלם גבורים.

ויוסף הוא השליט על-הארץ הוא המשביר לכל-עם הארץ ויבאו אחי יוסף וישתחוו-לו אפים ארצה:

ויוסף הוא שליט על ארעא הוא מזבין עבורא לכל עמא דארעא ובאו אחי יוסף וסגידו ליה על אפיהון על ארעא:

וישתחו לו אפים – נשתחו לו על פניהם. וכן כל השתחואה, פשוט ידים ורגלים הוא.

וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת־אָחָיו וַיִּכְרָם וַיַּתְנַפֵּר אֲלֵיהֶם וַיַּדְבֵּר אִתָּם קִשּׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֵאֵין בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשֹׁבַר־אֶכָּל:	וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת־אָחָיו וַיִּכְרָם וַיַּתְנַפֵּר אֲלֵיהֶם וַיַּדְבֵּר אִתָּם קִשּׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֵאֵין בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשֹׁבַר־אֶכָּל:
וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם – נַעֲשֶׂה לָהֶם כְּנֻכָּרִי בְּדִבְרִים, לְדַבֵּר קִשּׁוֹת.	וַיִּכְר יוֹסֵף אֶת־אָחָיו וְהֵם לֹא הִפְרָהוּ:
וַיִּכְר יוֹסֵף וּגְוֹמֵר – לִפִּי שְׁהִנִּיחָם חֲתוּמֵי זָקֵן. וְהֵם לֹא הִפְרִיחוּ – שֶׁיֵּצֵא מֵאֲצֵלָם בְּלֹא חֲתִימַת זָקֵן, וְעַכְשָׁיו מֵצְאוּהוּ בְּחֲתִימַת זָקֵן. וּמִדְרַשׁ אַגְדָּה: וַיִּכְר יוֹסֵף אֶת אָחָיו – כְּשֶׁנִּמְסְרוּ בְּיָדוֹ, הִפִּיר שְׁהֵם אָחָיו וְרַחֵם עֲלֵיהֶם; וְהֵם לֹא הִפְרִיחוּ, כְּשֶׁנִּפְּל כְּיָדָם, לִנְהַג בּוֹ אַחֲנָה.	וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִרְגָּלִים אַתֶּם לִרְאוֹת אֶת־עֲרֹנַת הָאָרֶץ בְּאִתָּם:
וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִרְגָּלִים אַתֶּם לִרְאוֹת אֶת־עֲרֹנַת הָאָרֶץ בְּאִתָּם:	וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִרְגָּלִים אַתֶּם לִרְאוֹת אֶת־עֲרֹנַת הָאָרֶץ בְּאִתָּם:
אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם – עֲלֵיהֶם; וַיִּדַּע שְׁנִתְקַיְּמוּ, שֶׁהָרִי הִשְׁתַּחֲוּ לוֹ. עֲרֹנַת הָאָרֶץ – גִּלּוּי הָאָרֶץ, מֵהֵיכָן הִיא נּוֹחָה לְהַכְבִּישׁ; כְּמוֹ: "אֶת מִקְרָה הָעֶרְה", וְכְמוֹ: "עָרִם וְעָרִיָּה"; וְכֵן כָּל עֲרֹנָה שֶׁבְּמִקְרָא, לְשׁוֹן גִּלּוּי. וְתַרְגוּם אוֹנְקֵלוֹס: "בְּדִקָּא דְאַרְעָא", כְּמוֹ: "בְּדִקַּת הַבֵּית", רַעוּעַ הַבֵּית; אֲבָל לֹא דִקְדָּק לְפָרְשׁוֹ אַחֵר לְשׁוֹן הַמִּקְרָא.	וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֹא אֲדֹנִי וְעַבְדֶּיךָ בָּאוּ לְשֹׁבַר־אֶכָּל:
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֹא אֲדֹנִי וְעַבְדֶּיךָ בָּאוּ לְשֹׁבַר־אֶכָּל:	לֹא אֲדֹנִי – לֹא תֹאמַר כֵּן, שֶׁהָרִי "עַבְדֶּיךָ בָּאוּ לְשֹׁבַר אֶכָּל".
כֹּלְנוּ בְנֵי אִישׁ־אֶחָד נִתְּנוּ כְּנִים אֲנִתְּנוּ לֹא־הִיו עַבְדֶּיךָ מִרְגָּלִים:	כֹּלְנוּ בְנֵי אִישׁ־אֶחָד נִתְּנוּ כְּנִים אֲנִתְּנוּ לֹא־הִיו עַבְדֶּיךָ מִרְגָּלִים:
כֹּלְנוּ בְנֵי אִישׁ אֶחָד נִתְּנוּ – נִצְנָצָה בָּהֶם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּכְלָלוּהוּ עִמָּהֶם, שֶׁאֵף הוּא כֵּן אֲבִיהֶם. כְּנִים – אֲמַתִּיִּים, כְּמוֹ: "כֵּן דְּבַרְתָּ"; "כֵּן בָּנוֹת צִלְפִּנֶּדֶת דּוֹבְרוֹת"; "וְעַבְרָתוֹ לֹא כֵן בְּדִיו".	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֹא כִי־עֲרֹנַת הָאָרֶץ בְּאִתָּם לִרְאוֹת:
וַיֹּאמֶר לַהוֹן לֹא אֶ־לֵּהִיו בְּדִקָּה דְאַרְעָא אִתִּיתוֹן לְמַחְזִי:	כִּי עֲרֹנַת הָאָרֶץ בְּאִתָּם לִרְאוֹת – שֶׁהָרִי נִכְנַסְתֶּם בַּעֲשָׂרָה שְׁעָרֵי הָעִיר; לָמָּה לֹא נִכְנַסְתֶּם בְּשַׁעַר אֶחָד?.
וַיֹּאמְרוּ תְּרִי עֶסֶר עַבְדֶּךָ אֲחִינוּ אֲנַחְנָא בְּנֵי גְבְרָא חַד בְּאַרְעָא דְכְּנָעַן וְהָא זַעֲרָא עִם אַבּוּנָא יוֹמָא זֵין וְחַד לִיתוּהִי:	וַיֹּאמְרוּ שְׁנִים עֶשְׂרִי עַבְדֶּיךָ אֲחִים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ־אֶחָד בְּאַרְץ כְּנָעַן וְהִנֵּה הַקִּטָּן אֶת־אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנוּ:
וַיֹּאמְרוּ שְׁנִים עֶשְׂרִי עַבְדֶּיךָ וּגְוֹמֵר – וּבִשְׁבִיל אוֹתוֹ אֶחָד שְׁאִינָנוּ, נִתְּפַזְרְנוּ בְּעִיר לְבַקְשׁוֹ.	
וַיֹּאמֶר לַהוֹן יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דְּבַרְתִּי אֲלֵיכֶם לֵאמֹר מִרְגָּלִים אַתֶּם:	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דְּבַרְתִּי אֲלֵיכֶם לֵאמֹר מִרְגָּלִים אַתֶּם:
הוּא אֲשֶׁר דְּבַרְתִּי – הַדְּבָר אֲשֶׁר דְּבַרְתִּי, שֶׁאַתֶּם מִרְגָּלִים, הוּא הָאֲמַת וְהַנִּכְוֹן. וְהוּ לִפִּי פְשׁוּטוֹ. וּמִדְרַשׁוֹ, אָמַר לָהֶם: וְאֵלּוּ מֵצְאתֶם אוֹתוֹ, וַיִּפְסְקוּ עֲלֵיכֶם מִמּוֹן הַרְבֵּה, תִּפְדּוּהוּ? אָמְרוּ לוֹ: הֵן. אָמַר לָהֶם: וְאֵם יֹאמְרוּ לָכֶם שְׁלֹא יִחְזִירוּהוּ בְּשׁוּם מָמוֹן, מֵהַ תַּעֲשׂוּ? אָמְרוּ: לֵכָךְ בָּאנוּ, לְהַרְג אוֹ לְהַרְג. אָמַר לָהֶם: הוּא אֲשֶׁר דְּבַרְתִּי אֲלֵיכֶם; לְהַרְג בְּנֵי הָעִיר בְּאִתָּם! מִנְחָשׁ אֲנִי בִּגְבִיעַ שְׁלִי שְׁשָׁנִים מִכֶּם הִחְרִיבוּ כְּרֶךְ גְּדוֹל שֶׁל שְׁכֶם.	בְּזֹאת תִּבְחָנוּ חַי פְּרַעְה אִם־תִּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם־בְּכוֹא אֲחֵיכֶם הַקִּטָּן הִנֵּה:
בְּזֹאת תִּבְחָנוּ חַי פְּרַעְה אִם־תִּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם־בְּכוֹא אֲחֵיכֶם הַקִּטָּן הִנֵּה:	חַי פְּרַעְה – אִם יִחְזֶה פְּרַעְה. כְּשֶׁהִנֵּה נִשְׁבַּע לְשַׁקֵּר, הִנֵּה נִשְׁבַּע בְּחַי פְּרַעְה. אִם תִּצְאוּ מִזֶּה – מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה.
שְׁלַחוּ מִכֶּם אֶחָד וַיִּקַּח אֶת־אֲחֵיכֶם וְאַתֶּם הֶאֱסְרוּ וַיִּבְחָנוּ דְּבָרֵיכֶם הָאֲמַת וְאִם־לֹא חַי פְּרַעְה כִּי מִרְגָּלִים אַתֶּם:	שְׁלַחוּ מִכֶּם אֶחָד וַיִּקַּח אֶת־אֲחֵיכֶם וְאַתֶּם הֶאֱסְרוּ וַיִּבְחָנוּ דְּבָרֵיכֶם הָאֲמַת וְאִם־לֹא חַי פְּרַעְה כִּי מִרְגָּלִים אַתֶּם:
הָאֲמַת אַתְכֶם – אִם אֲמַת אַתְכֶם. לִפְיָכֶךְ הוּא נִקּוּד פֶּתַח, שֶׁהוּא כְּמוֹ בְּלִשׁוֹן תִּימָה. וְאִם לֹא תִבְיֹאוּהוּ, חַי פְּרַעְה כִּי מִרְגָּלִים אַתֶּם.	
וַיֹּאסֵף אֲתֶם אֶל־מִשְׁמֶר שְׁלֹשֶׁת יָמִים:	וַיֹּאסֵף אֲתֶם אֶל־מִשְׁמֶר שְׁלֹשֶׁת יָמִים:
מִשְׁמֶר – בֵּית הָאֲסוּרִים.	

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עָשׂוּ וַחֲוִיו אֶת־הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרָא:	וַיֹּאמֶר לְהוֹן יוֹסֵף בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה דָּא עֲבִידוּ וְאַתְקַיְימוּ מִן קָדָם יְיָ אֲנָא דְחִיל:
---	--

חמישי

אִם־כִּנְיָם אַתֶּם אַחֲיֵיכֶם אַחָד יֵאָסֵר בְּבֵית מִשְׁמָרְכֶם וְאַתֶּם לָכוּ הִבִּיאוּ שָׂבֵר רַעְבּוֹן בְּתִיכֶם:	אִם כִּינְיָ אַתּוֹן אַחֲוִיכוֹן חַד יִתְאַסֵּר בְּבֵית מִשְׁרַתְכוֹן וְאַתּוֹן אִינְזִילוּ אוֹבִילוּ עֲבוּרָא דְחַסִּיר בְּבִיתְכוֹן:
---	---

בְּבֵית מִשְׁמָרְכֶם – שְׂאֲתֶם אֲסוּרִים בּוּ עֲכָשׁוּ. וְאַתֶּם לָכוּ הִבִּיאוּ – לְבֵית אֲבִיכֶם. שָׂבֵר רַעְבּוֹן בְּתִיכֶם – מָה שְׂקִינִיתֶם לְרַעְבּוֹן אֲנָשִׁי בְּתִיכֶם.

וְאַת־אַחֲיֵיכֶם הִקְטַן תִּבְיִאוּ אֵלַי וַיֵּאֲמְנוּ דְּבָרֵיכֶם וְלֹא תַּמּוּתוּ וַיַּעֲשׂוּ־כֵן:	וְיִתְ אַחֲוִיכוֹן זַעֲיָרָא תִּתּוֹן לְנָתִי וַיִּתְהַמְּנוּ פִּתְגָמִיכוֹן וְלֹא תַמּוּתוֹן וַעֲבִדוּ כֵן:
---	---

וַיֵּאֲמְנוּ דְּבָרֵיכֶם – וַתַּאֲמַתּוּ וַיִּתְקַנְמוּ, כְּמוֹ: "אֲמֵן אֲמֵן", וְכְמוֹ: "יֵאֲמֵן גַּא דְּכֶרֶד".

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו אָבֶל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל־ אָחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בַּהֲתַחַנְנוֹ אֵלֵינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ עַל־כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת:	וַיֹּאמְרוּ גְבֵר לְאַחֻהִי בְּקוֹשְׁטָא תִּיבִין אֲנַחְנָא עַל אַחֻנָּא דְּחִזִּינָא בְּעֵקַת נַפְשִׁיהּ כִּד הִנֵּה מִתְחַנְּנֵן לָנָא וְלֹא קִבִּילְנָא מִנִּיהּ עַל כֵּן אַתְּת לָנָא עֲקָתָא הָדָא:
---	--

אָבֶל – כְּמַרְגּוּמוֹ: "בְּקוֹשְׁטָא". וְרִאִיתִי בְּבִרְאשִׁית רַבָּה: לִישָׁנָא דְּרוּמָאָה הוּא, "אָבֶל", "בְּרַם". בָּאָה אֵלֵינוּ – טַעֲמוֹ בְּפִי"ת, לְפִי שֶׁהוּא בִּלְשׁוֹן עֵבֶר, שְׂכָרָר בָּאָה. וְתַרְגּוּמוֹ: "אַתְּת לָנָא".

וַיַּעַן רְאוּבֵן אַתֶּם לֹא־מֵר הָלוֹא אִמְרָתִי אֵלֵיכֶם לֹא־מֵר אֶל־תַּחֲטָאוּ בְּגִלְד וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וְגַם־דָּמּוּ הִנֵּה נִדְרָשׁ:	וַיַּתִּיב רְאוּבֵן יִתְהוֹן לְמִימַר הָלֹא אִמְרִית לָכוֹן לְמִימַר לֹא תַחֲטוֹן בְּעוֹלִימָא וְלֹא קִבִּילְתּוֹן וְאַף דְּמִיָּה הָא מִתְבָּעִי:
--	--

וְגַם דָּמּוּ – אַתִּין וְגַמִּין רַבּוּיִין: דָּמּוּ, וְגַם דָּם הִזְקֵן.

וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שָׁמַע יוֹסֵף כִּי הַמְּלִיץ בֵּינֵהֶם:	וְאַנּוֹן לֹא יָדְעִין אַרִי שָׁמַע יוֹסֵף אַרִי מְתוּרְגָּמֵן הִנֵּה בֵּינִיהוֹן:
--	---

וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שָׁמַע יוֹסֵף – מִבֵּין לְשׁוֹנָם. וּבְכַנְיָו הָיוּ מְדַבְּרִים כֵּן. כִּי הַמְּלִיץ בֵּינֵהֶם – כִּי כְּשֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים עִמּוֹ, הִנֵּה הַמְּלִיץ בֵּינֵיהֶם הִיּוֹדֵעַ לִשְׁוֹן עֲבָרֵי וְלִשְׁוֹן מַצָּרִי, וְהִנֵּה מְלִיץ דְּבָרֵיהֶם לְיוֹסֵף וְדְבָרֵי יוֹסֵף לָהֶם; לְכַד הָיוּ סְבוּרִים שֶׁאִין יוֹסֵף מְכִיר בִּלְשׁוֹן עֲבָרִי. הַמְּלִיץ – זֶה מְנַשֶּׁה.

וַיִּסָּב מַעְלֵיהֶם וַיִּבְּךְ וַיָּשָׁב אֱלֹהֶם וַיִּזְכָּר אֱלֹהֶם וַיִּקַּח מֵאֲתָם אֶת־שְׁמֵעוֹן וַיֵּאָסֵר אֹתוֹ לַעֲיִנְיָהֶם:	וְאַסְתַּחֲר מַלְוִתְהוֹן וּבְכָא וְתַב לְוִתְהוֹן וּמַלִּיל עֲמָהוֹן וְדְבַר מַלְוִתְהוֹן יִת שְׁמֵעוֹן וַיֵּאָסֵר יִתִּיה לַעֲיִנְיָהוֹן:
--	--

וַיִּסָּב מַעְלֵיהֶם – נִתְרַחַק מַעְלֵיהֶם, שְׁלֹא יִרְאוּהוּ בּוֹכָה. וַיִּבְּךְ – לְפִי שֶׁשָּׁמַע שֶׁהָיוּ מִתְחַרְטִין. אֶת שְׁמֵעוֹן – הוּא הַשְּׁלִיכוֹ לְבוּר, הוּא שְׂאֲמַר לְלוּי: "הִנֵּה בַעַל הַחֲלוּמוֹת הַלְּזָה בָּא". דְּבַר אַחֵר: נִתְכַּנַּן יוֹסֵף לְהַפְרִידוֹ מִלּוּי, שְׂמָא יִתְנַעֲצוּ שְׂנִיָּהֶם לְהַרְגֵּ אוֹתוֹ. וַיֵּאָסֵר אֹתוֹ לַעֲיִנְיָהֶם – לֹא אָסְרוּ אֵלָּא לַעֲיִנְיָהֶם; וְכִינּוֹן שְׂנִיָּאָו – הוֹצִיאָו, וְהִקְאִילוּ וְהַשְׁקִיָּהוּ.

וַיִּצֹו יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת־כְּלִיָּהֶם בָּרֹ וְלִהְשִׁיב כִּסְפֵיהֶם אִישׁ אֶל־שָׁקוֹ וְלִתֵּת לָהֶם צֹדָה לְדָרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן:	וּפְקִיד יוֹסֵף וּמִלּוּ יִת מְנִיָּהוֹן עֲבוּרָא וּלְאַתְבָּא כִּסְפֵיהוֹן גְּבֵר לְסַקִּיָּה וּלְמַתֵּן לְהוֹן זְוָדִין לְאוּרְתָא וַעֲבַד לְהוֹן כֵּן:
--	--

וַיִּשְׂאוּ אֶת־שַׁבְרָם עַל־חֲמִרֵיהֶם וַיִּלְכוּ מִשָּׁם:	וּנְטִלוּ יִת עֲבוּרָהוֹן עַל חֲמִרֵיהוֹן וַיִּזְלוּ מִתַּמָּן:
---	---

וַיִּפְתַּח הָאָחָד אֶת־שָׁקוֹ לִתֵּת מִסְפּוֹא לְחַמְרוֹ בַּמָּלּוֹן וַיִּרָא אֶת־כִּסְפּוֹ וְהִנֵּה־הוּא בְּפִי אִמְתַּחְתּוֹ:	וּפְתַח חַד יִת שְׁקִיָּה לְמַתֵּן כִּסְתָא לְחֲמִרִיהּ בְּבֵית מְבָתָא וַחֲזָא יִת כִּסְפִּיהּ וְהָא הוּא בְּפּוֹם טוּעֵנִיָּה:
---	---

וַיִּפְתַּח הָאָחָד – הוּא לּוֹי שֶׁנִּשְׁאָר יָחִיד מִשְׁמֵעוֹן בֶּן זִוגוֹ. בַּמָּלּוֹן – בְּמָקוֹם שֶׁלְנוּ בִּלְלִיָּה. אִמְתַּחְתּוֹ – הוּא שָׁק.

וַיֹּאמֶר אֶל־אָחִיו הוֹשֵׁב כִּסְפִי וְגַם הִנֵּה בְּאִמְתַּחְתִּי וַיֵּצֵא לָבָם וַיִּתְרָדּוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו לֹא־מֵר מֵה־זֹּאת עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ:	וַיֹּאמֶר לְאַחֻהִי אַתְּתַב כִּסְפִי וְאַף הָא בְּטוּעֵנִי וּנְפַק מִדְּע לְבָהוֹן וְתִנְהוּ גְבֵר בְּאַחֻהִי לְמִימַר מָא דָּא עֲבַד יְיָ לָנָא:
--	---

וְגַם הִנֵּה בְּאִמְתַּחְתִּי – גַּם הִכְסֵּף בּוּ עִם הַתְּבוּאָה. מֵה זֹאת עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ – לְהַבְיָאֵנוּ לִידֵי עֲלִילָה זוּ; שְׁלֹא הוֹשֵׁב אֵלָּא לְהַתְּעוֹלֵל עֲלֵינוּ.

וַיָּבֹאוּ אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֶרְצָה כְּנָעַן וַיִּגִּידוּ לוֹ אֵת כָּל־הַקְּרֹת אֲתָם לֵאמֹר:	וַאֲתוֹ לֹת יַעֲקֹב אֲבוֹהוֹן לְאֶרֶץ דְּכָנָעַן וַחֲוִיאוּ לִיה יֵת כָּל דְּעֶרְעָא יְתֵהוֹן לְמִימֵר:
דָּבָר הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ אֲתָנוּ קִשּׁוֹת וַיִּתֵּן אֲתָנוּ כְּמִרְגָּלִים אֶת־הָאָרֶץ:	מַלִּיל גּוּבְרָא רְבוּנָה דְּאֶרְעָא עֲמָנָא קִשְׁיִין וַיִּהֵב יְתֵנָּא כְּמַלְלֵי אֶרְעָא:
וַנֹּאמֶר אֵלָיו כְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא הֵינּוּ מִרְגָּלִים:	וַאֲמַרְנָא לִיה כִּינּוּי אֲנַחְנָא לֹא הֵוִינָא אֵלִילֵי:
שְׁנַיִם־עָשָׂר אֲנַחְנוּ אַחִים בְּנֵי אָבִינוּ הָאֶחָד אֵינָנוּ וְהַקָּטָן הַזֶּה אֶת־אָבִינוּ בְּאָרֶץ כְּנָעַן:	תְּרֵי עָסֵר אֲנַחְנָא אַחִין בְּנֵי אָבוּנָא חַד לִיתְוֵהִי וַחֲעִירָא יוֹמָא זֵין עִם אָבוּנָא בְּאֶרְעָא דְּכְנָעַן:
וַיֹּאמֶר אֵלָינוּ הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ בְּזֹאת אֵדַע כִּי כְנִים אַתֶּם אַחֲיֵכֶם הָאֶחָד הִגִּידוּ אֵתִי וְאֶת־רַעְבוֹן בְּתִיכֶם קָחוּ וּלְכוּ:	וַאֲמַר לָנָא גּוּבְרָא רְבוּנָה דְּאֶרְעָא בְּדָא אֵדַע אָרִי כִינּוּי אַתּוֹן אַחֻוּכוֹן חַד שְׁבוּקוֹ לִנְתִי וַיֵּת עֲבוּרָא דְּחִסְיֵר בְּבְתִיכוֹן סְבוּ וְאִינִילוּ:
וְהָבִיאוּ אֶת־אַחֲיֵכֶם הַקָּטָן אֵלַי וְאֵדְעָה כִּי לֹא מִרְגָּלִים אַתֶּם כִּי כְנִים אַתֶּם אֶת־אַחֲיֵכֶם אֲתָן לָכֶם וְאֶת־הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ:	וְאִיתוֹ יֵת אַחֻוּכוֹן זְעִירָא לִנְתִי וְאֵדַע אָרִי לֹא אֵלִילֵי אַתּוֹן אָרִי כִינּוּי אַתּוֹן יֵת אַחֻוּכוֹן אֲתִין לָכוֹן וַיֵּת אֶרְעָא תַעֲבָדוֹן בַּה סְחוּרְתָּא:
וְאֵת הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ – תְּסוּבְבוּ. וְכָל לַשּׁוֹן "סוֹחָרִים" ו"סְחוּרָה" – עַל שֵׁם שְׁמֻחָזְרִים וְסוּבְבִים אַחֵר הַפְּרָקְמִטָּא.	
וַיְהִי גַם מְרִיקִים שִׁקְיָהֶם וְהִנֵּה־אִישׁ צָרוּר־כֶּסֶף בִּשְׁקָו וַיֵּרָאוּ אֶת־צָרוֹת כֶּסֶפִּיהֶם הֵמָּה וְאֲבִיהֶם וַיִּירָאוּ:	וְהִנֵּה אַנּוֹן מְרִיקִין סְקִיָּהוֹן וְהָא גָבֵר צָרָר כֶּסְפִּיָּה בְּסְקִיָּה וַחֲזוּ יֵת צָרְרִי כֶסְפִּיָּהוֹן אַנּוֹן וְאֲבוֹהוֹן וַדְחִילוּ:
צָרוּר כֶּסֶף – קָשֶׁר כֶּסֶף.	
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֵתִי שִׁכַּלְתֶּם יוֹסֵף אֵינָנוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינָנוּ וְאֶת־בְּנֵימָן תִּלְחָחוּ עָלַי הֵנוּ כְּלָנָה:	וַאֲמַר לְהוֹן יַעֲקֹב אֲבוֹהוֹן יְתִי אַתְפִּילְתּוֹן יוֹסֵף לִיתְוֵהִי וְשִׁמְעוֹן לֹא הִנֵּה כָּא וַיֵּת בְּנֵימָן תַּדְבָּרוֹן עָלֵי הַנּוֹאָה כּוּלְהוֹן:
אֵתִי שִׁכַּלְתֶּם. מְלַמֵּד שִׁחְשָׁדוֹן שְׂמָא הִרְגוּהוּ אוּ מְכָרוּהוּ, כִּיּוֹסֵף. שִׁכַּלְתֶּם – כָּל מִי שֶׁבָּנִי אֲבוּדִים קָרוֹי שְׁכּוּל.	
וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל־אָבִיו לֹא־אֵמַר אֶת־שְׁנֵי בְנֵי תְּמִית אִם־לֹא אָבִיָּאנוּ אֵלָיְךָ תִּנָּה אֲתוֹ עַל־יָדִי וְאָנִי אֲשִׁיבָנוּ אֵלָיְךָ:	וַאֲמַר רְאוּבֵן לְאָבוּהִי לְמִימֵר יֵת תְּרִין בְּנֵי תְּמִית אִם לֹא אִינִינִיָּה לָךְ הֵב יְתִיָּה עַל יָדִי וְאָנָּא אֲתִיבְנִיָּה לָךְ:
וַיֹּאמֶר לֹא־יֵרֵד בְּנֵי עִמְכֶם כִּי־אֲחִיו מָתָּה וְהוּא לְבָדוּ נִשְׁאָר וַיִּקְרָאֵהוּ אֶסּוֹן בְּדִרְךָ אֲשֶׁר תִּלְכוּ־בָּהּ וְהוֹרְדְתֶם אֶת־שִׁיבְתִּי בְּיָגוֹן וְשְׂאוּלָה:	וַאֲמַר לֹא יִיחֹת בְּרִי עִמְכוֹן אָרִי אַחֻהִי מִית וְהוּא בְּלַחֲזוֹהִי אַשְׁתָּאֵר וַיַּעֲרַעְנִיָּה מוֹתָא בְּאוּרְחָא דְּתַהֲכוֹן בַּה וַתַּחֲתוֹן יֵת סִיבְתִּי בְּדוּוֹנָא לְשְׂאוּל:
לֹא יֵרֵד בְּנֵי עִמְכֶם – לֹא קָבֵל דְּבָרֵיו שֶׁל רְאוּבֵן; אֵמַר: בְּכוֹר שׁוֹטָה הוּא זֶה! הוּא אוֹמֵר לְתִמִּית בְּנִי; וְכִי בְנִי הֵם וְלֹא בְנִי?.	
וַהֲרַעַב כָּבֵד בְּאָרֶץ:	וְכַפְנָא תְקִיף בְּאֶרְעָא:
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלוּ לֶאֱכֹל אֶת־הַשֹּׂבָר אֲשֶׁר הָבִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲבִיהֶם שִׁבּוּ שְׁבוּרֵי־לָנוּ מַעַט־אֶכֶל:	וְהִנֵּה כַּד סְפִיקוּ לְמִיכָל יֵת עֲבוּרָא דְּאִיתִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲמַר לְהוֹן אֲבוֹהוֹן תּוּבוּ זְבוּנוּ לָנָא זְעִיר עֲבוּרָא:
כַּאֲשֶׁר כָּלוּ לֶאֱכֹל – יְהוּדָה אָמַר לָהֶם: הִמָּתִינוּ לָזָן עַד שֶׁתִּכְלֶה פֶת מִן הַבַּיִת. כַּאֲשֶׁר כָּלוּ – "כַּד שְׁצִיאוּ". וְהִמָּתְרָגַם "כַּד סְפִיקוּ" טוֹעָה. "כַּאֲשֶׁר כָּלוּ הִגְמָלִים לִשְׁתוֹת" – מִתְרָגַם "כַּד סְפִיקוּ": כְּשֶׁשְׁתּוּ דִי סְפוּקָם, הוּא גָמַר שְׁתִּיתָם; אָבֵל זֶה, "כַּאֲשֶׁר כָּלוּ לֶאֱכֹל" – כַּאֲשֶׁר תָּם הָאֶכֶל הוּא, וּמִתְרָגְמִינָן "כַּד שְׁצִיאוּ".	

וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוּדָה לֹא־אֶמְרֶה הָעֵד הַזֶּה בְּנוֹ הָאִישׁ
לֹא־אֶמְרֶה לֹא־תֵרְאוּ פָנַי בְּלִתי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם:

וַאֲמַר לִיהּ יְהוּדָה לְמִימַר אִסְהֵדָא אִסְהִיד בְּנָא גְבָרָא
לְמִימַר לֹא תַחֲזוּן אִפִּי אֶ-לְהִין כַּד אַחוּכוֹן עִמָּכוֹן:

הָעֵד הַזֶּה – לְשׁוֹן הַתְּרָאָה, שְׁסֻתָּם הַתְּרָאָה – מִתְּרָה בּוֹ בְּפָנֵי עַדִּים. וְכֵן: "הַעֲדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם"; "הָעֵד הַעֲדֹתִי בְּאֻבוֹתֵיכֶם"; "יֵרֵד הָעֵד בְּעַם". לֹא
תֵרְאוּ פָנַי בְּלִתי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם – לֹא תֵרְאוּנִי בְּלֹא אֲחִיכֶם אִתְּכֶם. וְאוֹנְקְלוֹס תַּרְגָּם: "אֵלֶיֶן כַּד אַחוּכוֹן עִמָּכוֹן", יֵשֶׁב הַדְּבָר עַל אָפְנוֹ, וְלֹא דִקְדַּק
לְמַרְגָּם אֶסֶר לְשׁוֹן הַמִּקְרָא.

אִם־יִשְׁעֶךָ מִשְׁלַח אֶת־אֲחִינוֹ אֲתָנוּ נִרְדָּה וְנִשְׁפָּרָה לָךְ
אָכֹל:

אִם אִיתִךָ מִשְׁלַח יֵת אַחוּנָא עִמָּנָא גִיחוֹת וְנִזְבוּן לָךְ
עֲבוּרָא:

וְאִם־אֵינֶךָ מִשְׁלַח לֹא נִגֵּד כִּי־הָאִישׁ אָמַר אֲלֵינוּ לֹא־
תֵרְאוּ פָנַי בְּלִתי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם:

וְאִם לִיתִךָ מִשְׁלַח לֹא גִיחוֹת אָרִי גְבָרָא אָמַר לְנָא לֹא
תַחֲזוּן אִפִּי אֶ-לְהִין כַּד אַחוּכוֹן עִמָּכוֹן:

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לְמָה הִרְעַתָּם לִי לְהַגִּיד לְאִישׁ הָעוֹד
לָכֶם אָח:

וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְמָא אֲבֵאִישְׁתּוֹן לִי לַחֲוָאָה לְגְבָרָא
הָעוֹד לְכוּן אָחָא:

וַיֹּאמְרוּ שְׂאוּל וְשָׂאֵל־הָאִישׁ לָנוּ וּלְמוֹלְדָתָנוּ לֹא־אֶמְרֶה
הָעוֹד אֲבִיכֶם חַי הַיָּשׁ לָכֶם אָח וְנִגֵּד־לוֹ עַל־פִּי
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַיָּדוּעַ נִדְעַה כִּי יֹאמֶר הוֹרִידוּ אֶת־
אֲחִיכֶם:

וַאֲמָרוּ שְׂאֵלָא שְׂאִיל גְבָרָא לְנָא וּלְנִלְדוּתָנָא לְמִימַר
הָעֵד כְּעַן אַבוּכוֹן קָיִים הָאִית לְכוּן אָחָא וְחוּיָנָא לִיהּ
עַל מִימַר פִּתְגָמָא הָאֵלִין הַמִּידְעָה הוּיָנָא יָדְעִין אָרִי
יִימַר אַחִיתוֹ יֵת אַחוּכוֹן:

לָנוּ וּלְמוֹלְדָתָנוּ – לְמִשְׁפַּחוֹתֵינוּ. וּמִדְרָשׁוֹ, אֶפְלוּ עֲצֵי עֲרִיסוֹתֵינוּ גִלָּה לָנוּ. וְנִגֵּד לוֹ – שִׁישׁ לָנוּ אֵב וְאָח. עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה – עַל פִּי שְׂאוֹלוֹתַיו
אֲשֶׁר שָׂאֵל הִזְקַקְנוּ לְהַגִּיד. כִּי יֹאמַר – אֲשֶׁר יֹאמַר, "כִּי" מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן "אִם" וְ"וָא" מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן "אֲשֶׁר". הָרִי זֶה שְׁמוֹשׁ אֶחָד מֵאַרְבַּע
לִישׁוֹנוֹת שֶׁמִּשְׁמַשׁ "כִּי", וְהוּא "אִי", שֶׁהָרִי "כִּי" זֶה כְּמוֹ "אִם", כְּמוֹ "עַד אִם דְּבַרְתִּי דְּבָרִי".

וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־יִשְׂרָאֵל אָבִיו שְׁלַחָה הִנֵּנִי אִתִּי
וְנִקְוָמָה וְנִגְלָה וְנִחְיָה וְלֹא נָמוּת גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־אַתָּה
גַּם־טָפְנוּ:

וַאֲמַר יְהוּדָה לְיִשְׂרָאֵל אָבוּהִי שְׁלַח עוֹלִימָא עִמִּי וְנִקּוּם
וְנִיגִיל וְנִיחִי וְלֹא נָמוּת אִף אֲנַחְנָא אִף אַתָּה טָפְלָנָא:

וְנִחְיָה – נִצְנָצָה בּוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ: עַל יְדֵי הַלִּיכָה זֶה תַּחֲסִי רוּחְךָ, שְׁנֹאֲמַר: "וְתַחֲסִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם". וְלֹא נָמוּת – בְּרָעַב. בְּנִימִין סָפַק וְתַפְשׁ סָפַק
לֹא יַתְפֹּשׁ, וְאֵנוּ כְּלָנוּ מֵתִים בְּרָעַב אִם לֹא נִלְךְ; מוֹטָב שְׂמַנִּים אֶת הַסָּפֵק וְתַתְּפֹשׁ אֶת הַנּוֹדָא.

אֲנֹכִי אֶעֱרָבְנוּ מִיָּדִי תִּבְקָשׁנוּ אִם־לֹא הִבִּיאֲתִיו אֵלַיִךְ
וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחִטָּאתִי לָךְ כָּל־הַיָּמִים:

אֲנָא מְעַרְבָנָא בִּיהּ מִן יָדִי תִּבְעִיגִיָּה אִם לֹא אִיִּתִּיגִיָּה
לָךְ וְאִקִּימִגִּיָּה קִדְמָךְ וְאִיהִי חֲטִי לָךְ כָּל יוֹמִיָּא:

וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ – שְׂלֹא אֲבִיאָנוּ אֵלַיִךְ מֵת כִּי אִם חַי. וְחִטָּאתִי לָךְ כָּל הַיָּמִים – לַעֲוֹלָם הַבָּא.

כִּי לֹא־הָיָה הַתְּמַהֲמָהֵנוּ כִּי־עָתָה שָׁבְנוּ זֶה פְּעַמִּים:

אָרִי אֵלּוּ לֹא פֻּון בְּדָא אַתְּעַפְּכָנָא אָרִי כְּעַן תִּבְנָא דְּנוֹן
תַּרְתִּין זְמַנִּין:

לֹא־הָיָה הַתְּמַהֲמָהֵנוּ – עַל יָדֶךָ, כְּכֹר הָיינו שָׁבִים עִם שְׁמַעוֹן, וְלֹא נִצְטַעַרְתָּ כָּל הַיָּמִים הַלָּלוּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם־כֵּן אֶפֹּאֵז זֹאת
עָשׂוּ קַחֵי מִזְמַרְת הָאָרֶץ בְּכֻלִּיכֶם וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ
מִנְחָה מִעֵט צֹרִי וּמִעֵט דְּבִשׁ נִכְאֹת וְלֵט בָּטָנִים
וּשְׂקָדִים:

וַאֲמַר לְהוֹן יִשְׂרָאֵל אָבוּהוֹן אִם כֵּין הוּא דָא עֲבִידוּ סְבו
מִדְּמִשְׁבַּח בְּאַרְעָא בְּמַנִּיכוֹן וְאַחִיתוֹ לְגְבָרָא תִּקְרוּבְתָּא
זַעִיר קִטָּף וְזַעִיר דְּבִשׁ שְׁעָף וּלְטוּם בּוּטָמִין וְשִׁגְדִין:

אֶפֹּאֵז – כָּל לְשׁוֹן "אֶפֹּאֵז" לְשׁוֹן יֵתֵר הוּא, לְתַמְנָן הַמְלָה בְּלִשׁוֹן עִבְרִי. אִם כֵּן אֲנִידְקַק לַעֲשׂוֹת שְׂאֲשָׁלְחָנוּ עִמָּכֶם, צָרִיךְ אֲנִי לְחַזֵּר וּלְבַקֵּשׁ 'אֵיָּה
פֹּה' תִּקְנָה וְעֲצָה לְהַשִּׁיאָכֶם, וְאוֹמַר אֲנִי "זֹאת עָשׂוּ". מִזְמַרְת הָאָרֶץ – כְּתַרְגוּמוֹ: "מִדְּמִשְׁבַּח בְּאַרְעָא", שֶׁהַכָּל מִזְמָרִים עָלָיו כְּשֶׁהוּא בָּא לַעֲוֹלָם.
נִכְאֹת – שְׁעוּרָה. בָּטָנִים – לֹא יִדְעָתִי מֵהֶם.

וּכְסָף מִשְׁנָה קַחוּ בְּיָדְכֶם וְאֶת־הַכֶּסֶף הַמוֹשָׁב בְּפִי
אִמְתַּחֲתֵיכֶם תְּשִׁיבוּ בְּיָדְכֶם אוֹלִי מִשְׁגָּה הוּא:

וּכְסָפָא עַל חַד תַּרְיִין סְבוּ בְּיָדְכוֹן וְיֵת פְּסָפָא דְּאַתְתַּב
בְּפִם טוּעִיכוֹן תְּתִיבוּן בְּיָדְכוֹן דְּלְמָא שְׁלוּ הָנוּת:

וְכֹסֶף מִשְׁנֶה – פִּי שְׁנַיִם פְּרָאוֹן. קָחוּ בְּנֶדֶכֶם – לְשֹׁכֵר אֶכֶל, שְׂמָא הוּקַר הַשְׁעַר. אוֹלֵי מִשְׁנֶה הוּא – שְׂמָא הַמְּמַנָּה עַל הַבַּיִת שְׂכָחוּ שׁוֹגְג.	
וְאֶת־אֲחֵיכֶם קָחוּ וְקוֹמוּ שׁוּבוּ אֶל־הָאִישׁ:	וְיֵת אַחֲוֹכֹן דְּבִרוּ וְקוֹמוּ תוּבוּ לְנֵת גְּבָרָא:
וְאֵל ש-דִּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לְפָנַי הָאִישׁ וְשַׁלַּח לָכֶם אֶת־אֲחֵיכֶם אַחֵר וְאֶת־בְּנֵימִין וְאֲנִי כַּאֲשֶׁר שְׂכַלְתִּי שְׂכַלְתִּי:	וְאֵל ש-דִּי יִתֵּן לָכוֹן רַחֲמִין קָדָם גְּבָרָא וְיַפְטָר לָכוֹן יֵת אַחֲוֹכֹן אַחֲרָנָא וְיֵת בְּנֵימִין וְאֲנָא כְּמָא דְתַכִּילִית תַּכִּילִית:
וְאֵל ש-דִּי – מַעֲתָה אֵינְכֶם חֹסְרִים כְּלוּם אֵלָא תַּפְלָה, הִרְיִי מִתַּפְלָל עֲלֵיכֶם. וְאֵל ש-דִּי בְּנֵימִין רַחֲמִין וְכַדִּי הִיכֹלֶת בְּיָדוֹ לִתּוֹ, "יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים"; זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ, מִי שְׂאָמַר לַעֲוֹלָם דִּי יֵאמַר דִּי לְצָרוֹתִי, שְׂלָא שְׂקֻטִּי מִנְּעוּרִי: צָרַת לָכוֹן, צָרַת עֲשׂוֹ, צָרַת רַחֲלִי, צָרַת דִּינָה, צָרַת יוֹסֵף, צָרַת שְׁמַעוֹן, צָרַת בְּנֵימִין. וְשַׁלַּח לָכֶם – כְּתַרְגוּמוֹ: "וְיַפְטָר לָכוֹן", יַפְטָרְנוּ מֵאֲסוּרֵי, לְשׁוֹן "לַחֲפָשִׁי יִשְׁלַחְנוּ". וְאֵינוּ נֹפֵל בְּתַרְגוּם לְשׁוֹן 'וְיִשְׁלַח', שְׁהִרִי לְשֵׁם הַם הוֹלְכִים אֲצִלוֹ. אֵת אֲחֵיכֶם – זֶה שְׁמַעוֹן. אַחֵר – רוּם הַקֹּדֶשׁ נִזְרָקָה בּוֹ, לְרַבּוֹת יוֹסֵף. וְאֲנִי – עַד שׁוֹבְכֶם אֶהְיֶה שְׂכוֹל מִסָּפֵק. כַּאֲשֶׁר שְׂכַלְתִּי – מִיוֹסֵף וּמִשְׁמַעוֹן. שְׂכַלְתִּי – מִבְּנֵימִין.	
וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־הַמִּנְחָה הַזֹּאת וּמִשְׁנֶה־כֹּסֶף לְקָחוּ בְּיָדָם וְאֶת־בְּנֵימִין וַיִּקְלְמוּ וַיֵּרְדּוּ מִצְרָיִם וַיַּעֲמְדוּ לְפָנַי יוֹסֵף:	וַנְּסִיבוּ גּוֹבְרִיָּא יֵת תַּקְרוּבְתָּא הָדָא וְעַל חַד תַּרְיִן כִּסְפָּא נְסִיבוּ בְּיָדְהוֹן וְדְבִרוּ יֵת בְּנֵימִין וְקָמוּ וַנְּחַתּוּ לְמִצְרַיִם וְקָמוּ קָדָם יוֹסֵף:
וְאֵת בְּנֵימִין – מְתַרְגְּמִינוּ "וְדְבִרוּ יֵת בְּנֵימִין", לְפִי שְׂאִין לְקִיסַת הַכֹּסֶף וּלְקִיסַת הָאָדָם שְׁנֵה בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי. בְּדָבָר הַנֶּקֶח בְּיַד מְתַרְגְּמִינוּ "וַנְּסִיב", וְדָבָר הַנֶּקֶח בְּהִנְחָגַת דְּבָרִים מְתַרְגְּמִינוּ "וְדָבָר".	
שִׁישִׁי	
וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶתְּם אֶת־בְּנֵימִין וַיֹּאמֶר לְאֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ הֵבֵא אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבָּיִתָּה וּטְבַח טְבַח וְהָכֵן כִּי אֲתִי יֵאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בְּצֻהָרִים:	וַחֲזָא יוֹסֵף עֲמָהוֹן יֵת בְּנֵימִין וְאָמַר לְדַמְּנָא עַל בֵּיתָהּ אַעֲיֵל יֵת גּוֹבְרִיָּא לְבֵיתָא וְכוֹס נְכֶסֶתָא וְאַתְקִין אָרִי עָמִי אַכְלִין גּוֹבְרִיָּא בְּשִׁירוּתָא:
וּטְבַח טְבַח וְהָכֵן – כְּמוֹ 'וְלִטְבַח טְבַח וְלִהְכֹן'. וְאֵין "טְבַח" לְשׁוֹן צוּרִי, שְׁהִיָּה לוֹ לִזְמַר 'וּטְבַח'. בְּצֻהָרִים – זֶה מְתַרְגֵּם "בְּשִׁירוּתָא", שֶׁהוּא לְשׁוֹן סַעֲדָה רִאשׁוֹנָה בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי, וּבְלַעַ"ז דִּישְׁנִי"ר. וְיֵשׁ הַרְבֵּה בְּגִמְרָא: "שְׂדָא לְכַלְכָּא שִׁירוּתָה", "בְּצַע אַפְלָא שִׁירוּתָא". אַכֵּל כָּל תַּרְגוּם שֶׁל "צֻהָרִים" – "טִיֶּהָא".	
וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָהּ יוֹסֵף:	וַעֲבַד גְּבָרָא כְּמָא דְאָמַר יוֹסֵף וְאַעֲיֵל גּוֹבְרָא יֵת גּוֹבְרִיָּא לְבֵית יוֹסֵף:
וַיֵּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַל־דְּבַר הַכֹּסֶף הַשָּׁב בְּאִמְתַּחַתִּינוּ בַּתְּחִלָּה אֲנַחְנוּ מוֹבָאִים לְהַתְגַּלֵּל עָלֵינוּ וְלִהְתַּנַּפֵּל עָלֵינוּ וְלִקְחַת אֶתְּנוּ לַעֲבָדִים וְאֶת־חֲמֻרֵינוּ:	וְדַחֲלִיו גּוֹבְרִיָּא אָרִי אַתְּעֵלוּ לְבֵית יוֹסֵף וְאָמְרוּ עַל עֵיסֵק כִּסְפָּא דְאַתְתַּב בְּטוּעֵנָא בְּקַדְמִיתָא אֲנַחְנָא מִתְעֲלִין לְאַתְרַבְּרָא עַלְנָא וְלֹאסְתַּקְפָּא עַלְנָא וְלִמְקַנֵּי יִתְנָא לַעֲבָדִין וְלִמְדָּבָר יֵת חֲמֻרָא:
וַיֵּירָאוּ הָאֲנָשִׁים – כְּתוּב הוּא בְּשִׁנֵּי יוֹדִין; וּמְתַרְגְּמוֹ "וְדַחֲלִיו". כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף – וְאֵין דְּרָךְ שְׂאָר הַבָּאִים לְשֹׁכֵר כִּר לְלוֹן בְּבֵית יוֹסֵף, כִּי אִם בְּפוּנְדַקְאוֹת שְׂבָעִיר; "וַיֵּירָאוּ", שְׂאִין זֶה אֵלָא לְאֶסְפֵּם אֵל מִשְׁמַר. אֲנַחְנוּ מוֹבָאִים – אֵל תוֹךְ הַבַּיִת הַזֶּה. לְהַתְגַּלֵּל – לְהִיּוֹת מִתְגַּלְגֶּלֶת עָלֵינוּ עֲלִילַת הַכֹּסֶף וְלִהְיֹתָה נֹפֶלֶת עָלֵינוּ. וְאִנְקְלוֹס שְׂתַרְגֵּם "וְלֹאסְתַּקְפָּא עַלְנָא" הוּא לְשׁוֹן 'לְהַתְעוּלָל', כְּדַמְתַּרְגְּמִינוּ "עֲלִילוֹת דְּבָרִים" "מִסְקוּפֵי מַלְיִין"; וְלֹא תַרְגְּמוּ אַחֵר לְשׁוֹן הַמְּקָרָא. וְלִהְתַּגַּלֵּל שְׂתַרְגֵּם "לְאַתְרַבְּרָא" – הוּא לְשׁוֹן "גִּלְתַּת הַנֶּהֱב"; "וְהַצַּב גִּלְתָּהּ הַעֲלָתָה", שֶׁהוּא לְשׁוֹן מַלְכוּת.	
וַיִּגְשׁוּ אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל־בֵּית יוֹסֵף וַיִּזְדָּבְרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבַּיִת:	וְקָרִיבוּ לְנֵת גּוֹבְרָא דְּמִמוּנָא עַל בֵּית יוֹסֵף וּמִלִּילוּ עָמִיָּה בְּתַרְע בֵּיתָא:
וַיֹּאמְרוּ כִּי אֲדֹנִי יָרַד נִרְדְּנוּ בַּתְּחִלָּה לְשֹׁכֵר־אֶכֶל:	וְאָמְרוּ בְּכַעוּ רַבּוּנִי מִיַּחַת נַחְתָּנָא בְּקַדְמִיתָא לְמִזְבֵּן עֲבוּרָא:
כִּי אֲדֹנִי – לְשׁוֹן בְּעִנָּא וּמִתְנַוְנִים הוּא, וּבְלִשׁוֹן אֲרָמִי: "בִּיָּא! בִּיָּא". יָרַד נִרְדְּנוּ – יָרִידָה הוּא לָנוּ; רַגְלִים הָיוּנוּ לְפָרְנָס אַחֲרֵיכֶם, עֲכָשׁוּ אֲנוּ צָרִיכִים לָהּ.	

וַיְהִי כִּי־בָאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ וַנִּפְתָּחָה אֶת־אֲמַתְּחֵינוּ וְהָיָה כִּסֵּף־אִישׁ בְּפִי אֲמַתְּחָתוֹ כִּסְפֵנוּ בַּמַּשְׁקָלָו וַנִּשֵּׁב אֹתוֹ בִּיגְדָיו:	וְהָיָה כִּד אֲתִינָא לְבֵית מִבְתָּא וּפְתַחְנָא ית טוּעֵנְנָא וְהָא כֶסֶף גָּבֵר בְּכַם טוּעֵנְיָה כֶסֶפְנָא בְּמַתְקָלִיָּה וְאֲתִיבְנָא יְתִיָּה בִידְנָא:
וְכֶסֶף אַחֵר הוֹרְדָנוּ בִּיגְדָנוּ לְשֹׁבֵר־אָכַל לֹא יִדְעֵנוּ מִי־שָׁם כִּסְפֵנוּ בְּאֲמַתְּחֵינוּ:	וְכֶסֶפָּא אוּתְרָנָא אֲחִיתָנָא בִידְנָא לְמַזְבֵּן עֲבוּרָא לֹא יִדְעָנָא מִן שׁוּי כֶסֶפְנָא בְּטוּעֵנְנָא:
וַיֹּאמֶר שְׁלוֹם לָכֶם אֵל־יְתִירָאוּ אֶ־לִּהְיֶכֶם וְאֶ־לִּהִי אֲבִיכֶם נָתַן לָכֶם מַטְמוֹן בְּאֲמַתְּחֵיכֶם כִּסְפְּכֶם בְּאֵלַי וַיּוֹצֵא אֱלֹהִים אֶת־שִׁמְעוֹן:	וַאֲמַר שְׁלָם לָכוֹן לֹא תִדְחִלוֹן אֱלֹהִיכוֹן וְאֱלֹהֵא דְאַבוּכוֹן יְהִי לָכוֹן סִימָן בְּטוּעֵנְיָכוֹן כֶּסֶפְכוֹן אֲתָא לְוֹתִי וְאִפִּיק לְוִתְהוֹן יְת שִׁמְעוֹן:
אֶ־לִּהְיֶכֶם – בְּזִכּוֹתְכֶם; וְאִם אֵין זְכוּתְכֶם כְּדֹא, אֶ־לִּהִי אֲבִיכֶם, בְּזִכּוֹת אֲבִיכֶם, נָתַן לָכֶם מַטְמוֹן.	
וַיָּבֹא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף וַיִּתֵּן־מַיִם וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיִּתֵּן מִסְפּוֹא לַחֲמֻרֵיהֶם:	וַאֲעִיל גּוּבְרָא ית גּוּבְרִיָּא לְבֵית יוֹסֵף וַיְהִי מִיָּא וְאֶסְחוּ רַגְלֵיהוֹן וַיְהִי כֶסֶתָא לַחֲמֻרֵיהוֹן:
וַיָּבֹא הָאִישׁ – הִבָּאָה אַחֵר הִבָּאָה, לִפִּי שְׁהִיו דוֹחֲפִים אוֹתוֹ לַחוּץ, עַד שִׁדְּבָרוּ אֵלָיו "פֶּתַח הַבַּיִת"; וּמִשָּׁאֲמַר לָהֶם "שְׁלוֹם לָכֶם", נִמְשְׁכוּ וּבָאוּ אַחֲרָיו.	
וַיְכִינּוּ אֶת־הַמִּנְחָה עַד־בּוֹא יוֹסֵף בְּצִתְהֵרִים כִּי שִׁמְעוֹ כִּי־שָׁם יֵאָכְלוּ לָחֶם:	וְאֲתִקְנֵנוּ יְת תְּקֻרוּבְתָּא עַד דְּעָאֵל יוֹסֵף בְּשִׁירוּתָא אַרִי שִׁמְעוּ אַרִי תַמָּן אָכְלִין לַחְמָא:
וַיְכִינּוּ – הִזְמִינוּ, עֲשְׂרוּהָ בְּכָלִים נְאִים.	
וַיָּבֹא יוֹסֵף הַבַּיִתָּה וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר־בִּיגְדֵם הַבַּיִתָּה וַיִּשְׁתַּחֲוּ־לוֹ אָרְצָה:	וְעָאֵל יוֹסֵף לְבֵיתָא וְאֲעִילוּ לֵיה יְת תְּקֻרוּבְתָּא דְּבִיגְדֵהוֹן לְבֵיתָא וּסְגִידוּ לֵיה עַל אָרְעָא:
הַבַּיִתָּה – מִפְּרוֹדוֹר לְטִרְקִלִין.	
וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הַשְׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזֶּה וְאֲשֶׁר אִמְרַתֶּם הַעוֹדְנוּ חַי:	וְשִׁאֵיל לְהוֹן לְשָׁלָם וְאֲמַר הַשְׁלָם אָבוּכוֹן סָבָא דְאַמְרָתוֹן הַעַד כְּעַן קִיָּים:
וַיֹּאמְרוּ שְׁלוֹם לַעֲבָדְךָ לְאֲבִינוּ עוֹדְנוּ חַי וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ – עַל שְׂאֵלַת שְׁלוֹם. קִדָּה, כְּפִיפַת קִדְקִד; הַשְׁתַּחֲוָּאָה, מִשְׁתַּטֵּם לְאַרְצָא.	וְאֲמָרוּ שְׁלָם לַעֲבָדְךָ לְאַבוּנָא עַד כְּעַן קִיָּים וּכְרַעוּ וּסְגִידוּ:
וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת־בְּנֵימִין אֶחָיו בֶּן־אָמֹן וַיֹּאמֶר הִזֶּה אֲחִיכֶם הַקָּטָן אֲשֶׁר אִמְרַתֶּם אֵלַי וַיֹּאמֶר אֶ־לִּהְיִים יַחְנֹךְ בְּנִי:	וַיַּזְקֵף עֵינֹהִי וַיַּחַזֵּא יְת בְּנֵימִין אֲחֹהִי בֶן אָמִיָּה וְאֲמַר הִדִּין אֲחֹכוֹן זַעִירָא דְאַמְרָתוֹן לִי וְאֲמַר מִן קִדָּם יִי יִתְרַתֶּם עָלֶיךָ בְּרִי:
אֶ־לִּהְיִים יַחְנֹךְ בְּנִי – בְּשָׂאֵר שְׁבָטִים שִׁמְעֵנוּ חֲנִינָה, "אֲשֶׁר חָנַן אֶ־לֹהִים אֶת עַבְדְּךָ", וּבְנֵימִין עָדִין לֹא נוֹלַד; לָכֵן בִּרְכוּ יוֹסֵף בְּחִנִּינָה.	
שְׁבִיעִי	
וַיִּמָּהֵר יוֹסֵף כִּי־נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל־אֶחָיו וַיִּבְקֹשׁ לְבָבוֹת וַיָּבֹא הַחֲדָרָה וַיִּבְדַּךְ שָׁמָּה:	וְאֲוֹחִי יוֹסֵף אַרִי אֲתַגּוּלְלוּ רַחֲמוּהִי עַל אֲחֹהִי וּבְעָא לְמַכְפִּי וְעָאֵל לְאַדְרוֹן בֵּית מַשְׁכָּבָא וּבָכָא תַמָּן:
כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו – שָׁאֵלוּ: יֵשׁ לָךְ אֵחַ מֵאִם? אָמַר לוֹ: אֵחַ הֵיכָּה לִי וְאִינִי יוֹדֵעַ הֵיכָּן הוּא. יֵשׁ לָךְ בָּנִים? אָמַר לוֹ: יֵשׁ לִי עֲשָׂרָה. אָמַר לוֹ: וּמָה שְׁמֵם? אָמַר לוֹ: "בִּלְע וּבְכָר" וְגוֹמֵר. אָמַר לוֹ: מָה טִיבְךָ שֶׁל שְׁמוֹת הַלְלוּ? אָמַר לוֹ: כָּלֵם עַל שֵׁם אֲחִי וְהַצָּרוֹת אֲשֶׁר מִצָּאוּהוּ. בִּלְע, שְׁנִבְלַע בֵּין הָאֲמוֹת. בְּכָר, שְׁהִיָּה בְּכוֹר לְאָמוֹ. אֲשַׁבֵּל, שִׁשְׁבָּאוֹ אֵל. גֵּרָא, שְׁנִתְגַּיֵר בְּאַכְסֵנְיָא. וַנַּעֲמָן, שְׁהִיָּה נָעִים בְּיוֹמֵר. אֲחִי וְרֹאשׁ, אֲחִי הֵיכָּה וְרֹאשִׁי הֵיכָּה. מַפִּים, מִפִּי אָבִי לְמַד. וְחַפִּים, שְׁלֹא רָאָה חֲפָתִי וְלֹא רִאִיתִי אֲנִי חֲפָתוֹ. וְאָרְדָּ, שְׁיַרֵּד לְבִין הָאֲמוֹת, כְּדֹאִיתָא בְּמַסְכַּת סוּטָה. מִיָּד נִכְמְרוּ רַחֲמָיו. נִכְמְרוּ – נִתְחַמְמוּ; וּבִלְשׁוֹן מְשֻׁנָּה: "עַל הַכּוֹמֵר שֶׁל זֵיתִים"; וּבִלְשׁוֹן אֲרָמִי: "מִכְמַר בְּשִׁרָא". וּבְמִקְרָא, "עוֹרְנוּ כְּתִנּוֹר נִכְמְרוּ": נִתְחַמְמוּ וְנִקְמְטוּ קִמְטִים קִמְטִים, "מִפְּנֵי זִלְעָפוֹת רַעֲב"; וְכֹן דֶּרֶךְ כָּל עוֹר, כְּשִׁמְחָמְמִין אוֹתוֹ נִקְמַט וְנִתְכַּפּוֹץ.	
וַיִּרְחֹץ פָּנָיו וַיַּצֵּא וַיִּתְּאֲפֶק וַיֹּאמֶר שְׁיִמּוּ לָחֶם:	וְאֶסְחִי אֲפוּהִי וְנִפְק וְאֲתַחֲסֵן וְאֲמַר שׁוּוּ לַחְמָא:

וַיִּתְאַפֵּק – נִתְאַמַּץ. וְהוּא לְשׁוֹן "וּמְזִיז אֶפְיָקִים רַפָּה"; וְכֵן: "אֶפְיָקִי מַגְנִים"; חֲזַק.

וַיַּעֲשִׂימוּ לוֹ לְבָדוֹ וְלָהֶם לְבָדָם וּלְמַצְרָיִם הָאֲכָלִים אֹתוֹ
לְבָדָם כִּי לֹא יוּכָלוּן הַמַּצְרָיִם לֶאֱכֹל אֶת־הָעֲבָרִים
לָהֶם כִּי־תוֹעֵבָה הוּא לְמַצְרָיִם:
לִיָּה עֲבָרָא אֲכָלִין:

כִּי תוֹעֵבָה הוּא – דְּבָר שְׁנֹאוֹי הוּא לְמַצְרָיִם לֶאֱכֹל אֶת הָעֲבָרִים; וְאוֹנֶקְלוֹס נִתַּן טַעַם לְדְבָר.

וַיֵּשְׁבוּ לַפָּנִיּוֹ הַבָּכָר כְּבִכְרָתוֹ וְהַצָּעִיר כְּצָעֲרָתוֹ
וַיִּתְמָהוּ הָאֲנָשִׁים אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ:
וְאַסְתְּרוֹ קְדָמוֹהִי רַבָּא כְּרַבִּיּוּתִיהָ וַיַּעֲרֵא כְּזַעֲרֻתִיהָ
וַתַּהֲוֶה גְּבַרְיָא גָּבֵר בְּתַבְרִיָּה:

הַבָּכָר כְּבִכְרָתוֹ – מִכָּה בְּגִבִּיעַ וְקוֹרָא: רַאוּבֵן שָׁמַעוֹן לִוי וְהוּדָה יִשָּׁשְׁכָר וְזַבְלוֹן בְּנֵי אָם אַחַת, הִסְבּוּ כְּסָדֵר הַזֶּה וְשֵׁהוּא סָדֵר תּוֹלְדוֹתֵיכֶם, וְכֵן
כָּלָם. כִּינּוּן שֶׁהִגִּיעַ לְבִנְיָמִין, אָמַר: זֶה אֵין לוֹ אִם וְאַנִּי אֵין לִי אִם, לִשָּׁב אֲצִלִּי.

וַיֵּשֶׂא מִשְׁאֵת מֵאֵת פָּנָיו אֶלְהֶם וַתִּרְבַּ מִשְׁאֵת בְּנִימָן
מִמִּשְׁאֵת כָּלָם חֲמִשׁ יָדוֹת וַיֵּשְׁתִּי וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ:
וַיִּנְטַל חוּלְקִין מִן קְדָמוֹהִי לְקְדָמִיהוֹן וּסְגִי חוּלְקָא
דְּבִנְיָמִין מִחוּלְקֵי כוּלְהוֹן חֲמִשָּׁא חוּלְקִין וַיִּשְׁתִּיאוּ
וַרְוִיאוּ עִמֶּיהָ:

מִשְׁאֵת – מְנוּחַ. חֲמִשׁ יָדוֹת – חֲלָקוֹ עִם אֲחָיו, וּמִשְׁאֵת יוֹסֵף וְאַסְנַת וּמִנְשֵׁה וְאַפְרַיִם. וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ – וּמִיּוֹם שֶׁמְכָרוּהוּ לֹא שָׁתוּ יָיִן וְלֹא הוּא
שָׁתָה יָיִן, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם שָׁתוּ.

וַיֵּצֵאוּ אֶת־אֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ לֵאמֹר מַלְּא אֶת־
אִמְתָּתָה הָאֲנָשִׁים אֲכָל כַּאֲשֶׁר יוּכָלוֹן שְׂאֵת
וְשִׁים כְּסָף־אִישׁ בְּפִי אִמְתָּתָהוּ:
וּפְקִיד יֵת דְּמִמוּנָא עַל בֵּיתִיהָ לְמִימַר מְלִי יֵת טוֹעֲנִי
גּוּבְרִיָּא עֲבוּרָא כְּמָא דְיִכְלִין לְמַטְעֵן וְשׁוֹ כְּסָף גָּבֵר
בְּפּוֹם טוֹעֲנִיָּה:

וְאֶת־גְּבִיעִי גְּבִיעַ הַכְּסֵף תְּשִׂים בְּפִי אִמְתָּתָה הַקָּטָן
וְאֵת כְּסָף שִׁבְרוֹ וַיַּעַשׂ כְּדָבָר יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר:
וַיֵּת פְּלִידֵי פְלִידָא דְכִסְפָּא תְּשִׂי בְּפּוֹם טוֹעֲנָא דְזַעֲרֵא
וַיֵּת כְּסָף זְבִינוֹהִי וַעֲבַד כְּפִתְגָמָא דְיוֹסֵף דְּמַלִּיל:

גְּבִיעַ – כּוֹס אֲרוּךְ, וְקוֹרִין לוֹ מְדִירָנָא [.

הַבָּקָר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שִׁלְחוּ הֵמָּה וַתִּמְרִיָּהֶם:
צָפְרָא נִהַר וְגּוּבְרִיָּא אִתְּפֹטְרוּ אַנְיוֹן וַתִּמְרִיָּהוֹן:

הֵם יֵצְאוּ אֶת־הָעִיר לֹא הִרְתִּיקוּ וַיּוֹסֵף אֲמַר לְאֲשֶׁר
עַל־בֵּיתוֹ קוֹם רָדָף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים וְהַשְׁגַּתֶּם וְאַמְרַתְּ
אֶלְהֶם לָמָּה שִׁלַּמְתֶּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה:
אַנְיוֹן נִפְקוּ מִן קֶרְתָּא לֹא אֲרַחֲקוּ וַיּוֹסֵף אֲמַר לְדִמְמוּנָא
עַל בֵּיתִיהָ קוֹם רָדָף בְּתֵר גּוּבְרִיָּא וַתְּדַבֵּיקוּן וַתִּימַר
לְהוֹן לָמָּה שִׁלַּמְתוּן בְּשִׁתָּא חֲלָף טְבַתָּא:

הָלוֹא זֶה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה אֲדֹנִי בּוֹ וְהוּא נִתַּשׁ יִנְחַשׁ בּוֹ
הִרְעַתֶּם אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם:
הָלֹא זֶיִן דְּשִׁתִּי רַבּוּנִי בֵּיהָ וְהוּא בְּדָקָא מְבַדִּיק בֵּיהָ
אַבְאִישְׁתוֹן דַּעֲבַדְתוֹן:

וַיִּשְׁגְּם וַיִּדְבֹּר אֶלְהֶם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:
וְאַדְבִּיקוּן וּמַלְלִיל עֲמָהוֹן יֵת פִּתְגָמִיָּא הָאֵלִין:

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לָמָּה יִדְבֹּר אֲדֹנִי כְּדָבָרִים הָאֵלֶּה חֲלִילָה
לַעֲבָדֶיךָ מַעֲשֹׂת כְּדָבָר הַזֶּה:
וְאַמְרוּ לִיָּה לָמָּה יִמַּלִּיל רַבּוּנִי כְּפִתְגָמִיָּא הָאֵלִין חֵם
לַעֲבָדֶךָ מְלַמְעַבַּד כְּפִתְגָמָא הַדִּין:

חֲלִילָה לַעֲבָדֶיךָ – חָלִין הוּא לָנוּ, לְשׁוֹן גִּנְאִי. וַתִּרְגּוּם "חֵם לַעֲבָדֶךָ" – חֵם מֵאֵת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהִי עָלֵינוּ מַעֲשֹׂת זֹאת. וְהִרְבָּה יֵשׁ בַּתְּלִמוּד:
"חֵם וְשְׁלוֹם".

הֵן כְּסָף אֲשֶׁר מִצְאָנוּ בְּפִי אִמְתָּתֵינוּ הִשְׁכַּחְנוּ אֵלֶיךָ
מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְאִידָה נִגְנַב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ כְּסָף אִו זָהָב:
הָא כְּסָפָא דְאַשְׁכַּחְנָא בְּפּוֹם טוֹעֲנָא אִתִּיבְנָהִי לָךְ
מֵאֶרֶעָא דְכְּנָעַן וְאִיכְדִין נִגְנַב מִבֵּית רַבּוּנְךָ מִנִּין דְּכְסָף
אוּ מִנִּין דְּזָהָב:

הֵן כְּסָף אֲשֶׁר מִצְאָנוּ – זֶה אֶחָד מִמַּעֲשֵׂה "קַל וְחוֹמֶר" הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה, וְכָלָן מִנֵּיין בְּבִרְאשִׁית רַבָּה.

אֲשֶׁר יִמָּצָא אֹתוֹ מֵעֲבָדָיו וְגַם־אֲנֹחֲנוּ נִהְיָה לְאֹדְנֵי לְעֹבָדִים:	דִּישָׁתַכַּח עֲמִיּה מֵעֲבָדָךְ יִתְקַטִּיל וְאִם אֲנַחְנָא נִהֵי לְרַבּוּנֵי לְעֹבָדֶיךָ:
וַיֹּאמֶר גַּם־עַתָּה כְּדֹבְרֵיכֶם כֹּן־הוּא אֲשֶׁר יִמָּצָא אֹתוֹ יִהְיֶה־לִּי עֹבֵד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נֹקִיָּם:	וַאֲמַר אִם כֶּעַן כְּפִתְגָמִיכּוֹן כֹּן הוּא דִּישָׁתַכַּח עֲמִיּה יִהֵי לִי עֹבֵדָא וְאַתּוֹן תִּהּוֹן זַפָּאִין:
גַּם עַתָּה כְּדֹבְרֵיכֶם – אִם זֶה מִן הַדִּין: אֲמַת כְּדֹבְרֵיכֶם כֹּן הוּא, שְׂפִלְכֶם חִיבִין בְּדַבְּרִי; עֲשֵׂרָה שְׁנֵמִצָּאת גְּנִיבָה בְּיַד אֶחָד מֵהֶם – כָּלֵם נִתְּפָשִׁים. אָבֵל אֲנִי אֶעֱשֶׂה לָכֶם לַפְּנִים מִשּׁוֹרֵת הַדִּין: "אֲשֶׁר יִמָּצָא אֹתוֹ יִהְיֶה לִי עֹבֵד".	
וַיִּמָּהְרוּ וַיּוֹרְדוּ אִישׁ אֶת־אֲמִתְחָתוֹ אֶרְצָה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אֲמִתְחָתוֹ:	וְאֹחֵיאוּ וְאֹחֵיאוּ גִבֵּר יֵת טוֹעֲנִיָה לְאַרְעָא וּפְתַחוּ גִבֵּר טוֹעֲנִיָה:
וַיִּחַפְּשׂוּ בַּגָּדוֹל הַחֹל וּבִקְטָן כָּלָה וַיִּמָּצָא הַגָּבִיעַ בְּאֲמִתְחַת בְּנִימָן:	וּבְלִשׁ בְּרַבָּא שָׂרִי וּבִזְעִירָא שִׁיְצִי וְאֲשָׁתַכַּח פְּלִידָא בְּטוֹעֲנָא דְּבִנְיָמִין:
בַּגָּדוֹל הַחֹל – שָׁלֹא יִרְגִּישׁוּ שֶׁהֵיךְ יוֹדֵעַ הֵיכָן הוּא.	
וַיִּקְרְעוּ שְׂמֹלֵתָם וַיַּעֲמֹס אִישׁ עַל־חֻמְרוֹ וַיִּשָּׁבוּ הָעִירָה:	וּבִזְעִי לְבוּשִׁיהוֹן וּרְמוֹ גִבֵּר עַל חֲמָרִיָּה וְתַבּוּ לְקַרְתָּא:
וַיַּעֲמֹס אִישׁ עַל חֻמְרוֹ – בַּעֲלֵי זְרוּעַ הָיוּ, וְלֹא הִצְרָכּוּ לְסִנֵּעַ זֶה אֶת זֶה לְטַעוֹן. וַיִּשָּׁבוּ הָעִירָה – מְטְרֹפּוּלִין הָיְתָה, וְהוּא אוֹמֵר "הָעִירָה", הָעִיר כָּל שָׁהוּא? אֵלֹא שְׁלֹא הָיְתָה חֲשׂוּבָה בְּעִינֵיהֶם אֲלֹא כְּעִיר בִּינוּנִית שֶׁל עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם לַעֲנֹן הַמִּלְחָמָה.	
וַיָּבֹא יְהוּדָה וְאֶחָיו בֵּיתָה יוֹסֵף וְהוּא עוֹדְנָו שָׁם וַיִּפְּלוּ לַפָּנִיו אֶרְצָה:	וְעָאֵל יְהוּדָה וְאֶחָוֵי לְבֵית יוֹסֵף וְהוּא עַד כֶּעַן תַּמָּן וַנִּפְּלוּ קַדְמוֹהֵי עַל אֶרְעָא:
עוֹדְנָו שָׁם – שֶׁהֵיךְ מִמָּתִין לָהֶם.	
וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף מַה־הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם הֲלֹא יִדְעַתֶּם כִּי־נִחַשׁ וְנִחַשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹנִי:	וַאֲמַר לַהּוֹן יוֹסֵף מָא עוֹבֵדָא הָדִין דְּעִבְדְּתוֹן הֲלֹא יִדְעַתּוֹן אֲרִי בְּדָקָא מְבַדִּיק גִּבְרָא דְּכֹנְתִי:
הֲלֹא יִדְעַתֶּם כִּי נִחַשׁ וְנִחַשׁ.. – הֲלֹא יִדְעַתֶּם כִּי אִישׁ חָשׁוּב כָּמוֹנִי יוֹדֵעַ לְנִחַשׁ, וְלִדְעַת מַדְעַת וּמִסְבָּרָא וּבִינָה, כִּי אַתֶּם גִּנְבַתֶּם הַגָּבִיעַ.	
וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מַה־נֹּאמַר לְאֹדְנֵי מַה־נִּדְבָּר וּמַה־נִּצְטָדֵק הָא־לֵהִים מִצָּא אֶת־עֵוֹן עֲבָדָיו הִגְנוּ עֲבָדִים לְאֹדְנֵי גַם־אֲנֹחֲנוּ גַם אֲשֶׁר־נִמָּצָא הַגָּבִיעַ בִּידָיו:	וַאֲמַר יְהוּדָה מָא גִימַר לְרַבּוּנֵי מָא גַּמְלִיל וּמָא גִזְפִּי מִן קָדָם יְיָ אֲשָׁתַכַּח חוּבָא בְּעֲבָדָךְ הָא אֲנַחְנָא עֲבָדִין לְרַבּוּנֵי אִם אֲנַחְנָא אִם דְּאֲשָׁתַכַּח פְּלִידָא בִּידֵיהִי:
הָא־לֵהִים מִצָּא – יוֹדְעִים אֲנוּ שֶׁלֹּא סָרְחָנוּ, אָבֵל מֵאֵת הַמָּקוֹם נִהְיְתָה לְהִבְיָא לָנוּ זֹאת: מִצָּא בַּעַל חוּב מְקוֹם לְגִבּוֹת שֹׁטֵר חוּבּוֹ. וּמַה נִּצְטָדֵק – לְשׁוֹן "צָדִק", וְכֵן כָּל תִּיבָה שֶׁתַּחֲלַת יְסוּדָה צִדִּיק וְהִיא בָּאָה לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן מִתְּפַעֵל אוֹ נִתְּפַעֵל, נוֹתֵן טִי"ת בְּמָקוֹם תִּי"ו. וְאִינוּ נוֹתְנָה לַפָּנִי אוֹת רֵאשׁוֹנָה שֶׁל יְסוֹד הַתִּיבָה אֲלֹא בְּאִמְצָע אוֹתִיּוֹת הָעֵקֶר, כְּגוֹן: "נִצְטָדֵק" מִגִּזְרַת "צָדִק", "יִצְטָבֵעַ" מִגִּזְרַת "צַבֵּעַ", "וַיִּצְטָרוּ" מִגִּזְרַת "צִיר אֲמוּנִים", "הִצְטִינּוּ" מִגִּזְרַת "צָדָה לְדָרָה". וְתִיבָה שֶׁתַּחֲלָתָה סִמָּ"ד אוֹ שִׁי"ן, כְּשֶׁהִיא מִתְּפַעֵלַת הַתִּי"ו מִפְּרָדָת אֶת אוֹתִיּוֹת הָעֵקֶר, כְּגוֹן "וַיִּסְתַּבֵּל הַחֲגֹב" מִגִּזְרַת "סָבֵל", "מִשְׁתַּכַּל הָיוּ בְּקִרְנֵיָא" מִגִּזְרַת "שְׁכַל", "וַיִּשְׁתַּמֵּר חֲקוֹת עֲמָרִי" מִגִּזְרַת "שְׁמַר", "וְסָר מִרְעַ מִשְׁתּוֹלֵל" מִגִּזְרַת "מּוֹלִיךְ יוֹעֲצִים שׁוֹלֵל", "מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי" מִגִּזְרַת "דָּרָה לֹא סְלוּלָה".	
וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִּי מַעֲשׂוֹת נָאֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמָּצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה־לִּי עֹבֵד וְאַתֶּם עָלִיו לְשָׁלוֹם אֶל־אֲבִיכֶם:	וַאֲמַר חֵס לִי מִלְּמַעֲבַד דָּא גִבְרָא דְּאֲשָׁתַכַּח פְּלִידָא בִּידֵיהִי הוּא יִהֵי לִי עֹבֵדָא וְאַתּוֹן סְקוּ לְשָׁלָם לְוֵת אַבּוּכּוֹן:

כו «כִּשְׁלֹג | בְּחִיץ וּכְמֹטֵר בִּקְצִיר כֵּן לֹא־נִאֲוָה
 לְכִסִּיל כְּבוֹד: » כַּצִּפּוֹר לְנוֹד כְּדָרוֹר לְעוֹף כֵּן קָלְלַת
 חֲנֹם לוֹ תְּבֹא: » שׁוֹט לְסוֹס מִתֵּג לַחֲמֹר וְשֹׁבֵט לְגוֹ
 כְּסִילִים: » אֶל־תִּעַן כְּסִיל כְּאוֹלָתוֹ פֶּן־תִּשְׁוֶה־לּוֹ
 גַּם־אֹתָהּ: » עֲנֵה כְּסִיל כְּאוֹלָתוֹ פֶּן־יִהְיֶה חֲכָם
 בְּעֵינָיו: » מִקְצֶה רִגְלִים חֲמֵס שִׁתָּה שְׁלַח דְּבָרִים
 בְּיַד־כְּסִיל: » דְּלִיּוֹ שִׁקִּים מִפֶּסֶת וּמִשָּׁל בְּפִי
 כְּסִילִים: » כַּצִּרּוֹר אָבֹן בַּמְּרֻמָּה כֹּן־נוֹתָן לְכִסִּיל
 כְּבוֹד: » חוֹחַ עָלָה בְּיַד־שֹׁפָר וּמִשָּׁל בְּפִי כְּסִילִים:
 » רַב מְחוֹלֵל־כָּל וְשֹׁכֵר כְּסִיל וְשֹׁכֵר עֲבָרִים: » כִּכְלָב
 שָׁב עַל־קֶאֱוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה בְּאוֹלָתוֹ: » רְאִיתָ אִישׁ
 חֲכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לְכִסִּיל מִמֶּנּוּ: » אָמַר עֲצֹל שִׁחַל
 בְּדָרָךְ אֲרִי בֵּין הֶרְחָבוֹת: » הִדְלַת תִּסּוֹב עַל־צִירָה
 וְעֲצֹל עַל־מִטָּתוֹ: » טִטְמֹן עֲצֹל יָדוֹ בַּצִּלְחַת וְלֹאֶה
 לַהֲשִׁיבָה אֶל־פִּיו: » חֲכָם עֲצֹל בְּעֵינָיו מִשְׁבַּעַה
 מִשִּׁיבֵי טַעַם: » מִחֲזִיק בְּאֲזִנֵּי־כָלָב עֹבֵר מִתַּעֲבֹר
 עַל־רִיב לֹא־לוֹ: » כְּמִתְלַהֵלֶה הִיָּרָה זָקִים חֲצִים
 וּמוֹת: » כֹּן־אִישׁ רִמָּה אֶת־רַעְיוֹ וְאָמַר הֵלֹא־
 מִשְׁתַּח אֲנִי: » כְּבֹאֶפֶס עֲצִים תִּכְבֶּה־אֵשׁ וּבֹאִין גִּרְגֹן
 יִשְׁתַּח מְדוֹן: » כְּפֶתַח לְגַחֲלִים וְעֲצִים לֵאשׁ וְאִישׁ
 מְדִינִים לְחֶרֶט־רִיב: » דְּבָרֵי גִרְגֹן כְּמִתְלַהֲמִים
 וְהֵם יִרְדּוּ מִדְּרִי־בֶטֶן: » כְּסֶסֶף סִיגִים מִצִּפָּה עַל־
 חֶרֶשׁ שֹׁפְתִים דְּלָקִים וְלִב־רַע: » כְּבִשְׁפָתוֹ יִנְכָּר
 שׁוֹנֵא וּבִקְרָבוֹ יִשִּׁית מִרְמָה: » כִּי־יִתְּנוּ קוֹלוֹ אֶל־
 תֹּאמָרוֹ־בּוֹ כִּי שָׁבַע תּוֹעֲבוֹת בְּלִבּוֹ: » כִּתְּפָסָה שֹׁנֵאָה
 בַּמִּשְׁאֹן תִּגְלָה רַעְתּוֹ בְּקֶהֱל: » כִּכְרֶה־שִׁחַת בָּהּ יִפּוֹל
 וְגוֹלֵל אָבֹן אֵלָיו תִּשׁוּב: » כִּלְשׁוֹן־שֹׁקֵר יִשְׁנֹא דַכּוֹ
 וּפֶה חֶלֶק יַעֲשֶׂה מִדְּחָה:

כז «אֶל־תִּתְּהַלֵּל בְּיוֹם מִחָר כִּי לֹא־תִזַּע מִה־יִּלְד
 יוֹם: » בִּיהֲלִלָךְ גֵּר וְלֹא־פִיד נִכְרִי וְאֶל־שִׁפְתֶיךָ:
 » כְּכַד־אָבֹן וְנִטְלַח הַחֹל וְכַעַס אֲוִיל כְּכַד מִשְׁנִיָּהֶם:
 » אֲכֹזְרִיּוֹת חֲמָה וְשִׁטָּף אָף וּמִי יַעֲמִיד לִפְנֵי קִנְיָה:
 » טוֹבָה תּוֹכַחַת מִגְלָה מֵאֲהָבָה מִסִּתְרָת: » גִּנְאָמָנִים
 פִּצְעֵי אוֹהֶב וְנַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנֵא: » גִּנְפֶשׁ
 שֹׁבַעַה תְּבוּס גִּפְת וְנִפֶשׁ רַעֲבָה כֹל־מֵר מִתּוֹק:

כח «כַּצִּפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן־קִנְיָה כֹּן־אִישׁ נוֹדֶד מִמֶּקוֹמוֹ:
 » שִׁמּוֹן וְקִטְרֶת יִשְׁמַח־לֵב וּמִתֵּק רַעְיוֹ מַעֲצַת־נִפְשׁ:
 » רַעֲדָה וְרַע אֲבִידָה אֶל־תַּעֲזֹב וּבֵית אֲחִידָה אֶל־תִּבּוֹא
 בְּיוֹם אִידָה טוֹב שִׁכֹּן קָרוֹב מֵאֵח רְחוֹק: » חֲכָם בְּנִי
 וְשִׁמַּח לְבִי וְאֲשִׁיבָה חֶרְפִּי דָּבָר: » עָרוֹם | רָאָה
 רַעַה נִסְתָּר פְּתָאִים עֲבָרוּ נַעֲנָשׁוּ: » קַח־בִּגְדוֹ כִּי־
 עָרַב גֵּר וּבַעֲד נִכְרִיָּה תִבְלֶהוּ: » מְבָרָךְ רַעְיוֹ | בְּקוֹל
 גְּדוֹל בְּבִקֵּר הַשָּׁפִים קָלְלָה תִתְּשֹׁב לוֹ: » דְּלָה טוֹרֶד
 בְּיוֹם סִגְרִיר וְאֲשַׁת מְדִינִים נִשְׁתַּוָּה: » צִפְנִיָּה צִפּוֹר־
 רוּחַ וְשִׁמּוֹן יִמִּינוּ יִקְרָא: » בְּרִנָּל בְּבִרְנָל יִחַד וְאִישׁ
 יִחַד פְּגִיר־רַעְיוֹ: » גִּנְצָר תִּאֲנֶה יֹאכֵל פְּרִיָּה וְשִׁמֵּר
 אֶ־דָּגָיו יִכְבֹּד: » כְּפָמִים הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לִב־הָאָדָם
 לְאָדָם: » שָׂאוֹל וְאַבְדָּה לֹא תִשְׁבַּעְנָה וְעֵינֵי הָאָדָם
 לֹא תִשְׁבַּעְנָה: » מִצִּרָה לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב וְאִישׁ
 לְפִי מִהֲלָלוֹ: » אִם־תִּכְתּוֹשׁ־אֶת־הָאֵוִיל | בַּמִּכְתָּשׁ
 בְּתוֹךְ הָרִיפּוֹת בַּעֲלִי לֹא־תִסּוֹר מִעֲלִיו אֲוִלָתוֹ:
 » יָדַע תִּדַּע פְּנֵי צֹאנָה נְשִׁית לִבָּךְ לַעֲדָרִים: » כִּי לֹא
 לְעוֹלָם חֶסֶן וְאִם־גֵּזֶר לְדוֹר וָדוֹר: » גִּלְגָּלֶה חֲצִיר
 וְנִרְאָה־דָשָׁא וְנִנְאָסְפוֹ עִשְׁבוֹת הָרִים: » כִּכְבָּשִׁים
 לְלִבּוֹשָׁךְ וּמִחִיר שְׂדֵה עִתּוּדִים: » וְדִי | חֵלֶב עֲזִים
 לְלַחֲמָךְ לְלֶחֶם בֵּיתְךָ וְחֵלִים לְנַעֲרוֹתֶיךָ:

כח «כַּח אֲנָסוּ וְאִין־רִזְחָה רָשָׁע וְצַדִּיקִים כְּכַפִּיר יִבְטַח:
 » בַּכִּשְׁעֵי אֶרֶץ רַבִּים שִׁרְיָה וּבְאָדָם מִבֵּין יָדַע כֵּן
 יִאֲרִיד: » גִּבְר־רַשׁ וְעִשְׂק דְּלִים מִטֵּר סִחָף וְאִין
 לָחֶם: » עֲזָבִי תוֹרָה יִהְלָלוּ רָשָׁע וְשִׁמְרֵי תוֹרָה
 יִתְגָּרוּ בָּם: » אֲנִישִׁי־רַע לֹא־יִבְיִנוּ מִשְׁפָּט וּמִבְּקָשִׁי
 י־הִזָּה יִבְיִנוּ כָּל: » טוֹב־רַשׁ הוֹלֵךְ בְּתִמּוֹ מַעֲקֹשׁ
 דְּרָכִים וְהוּא עֲשִׂיר: » גּוֹצֵר תוֹרָה כֵּן מִבֵּין וְרַעַה
 זוֹלָלִים יִכְלִים אֲבִיו: » מִרְבָּה הִוְנוּ בְּנִשְׁוֹ וְתִרְבִּית
 לְחֻנְגֹן דְּלִים יִקְבָּצֻנוּ: » מִסִּיר אֲזָנוֹ מִשְׁמַע תוֹרָה גַּם
 תִּפְלָתוֹ תוֹעֲבָה: » מִשְׁגָּה יִשְׂרָיִם | בְּדָרָךְ רָע
 בְּשִׁחוּתוֹ הוּא־יִפּוֹל וְתִמְיָמִים יִנְחִלוּ־טוֹב: » חֲכָם
 בְּעֵינָיו אִישׁ עֲשִׂיר וְזֵל מִבֵּין יִחְקֻרְנוּ: » בַּעֲלִץ
 צַדִּיקִים רַבָּה תִפְאָרַת וּבִקּוֹם רָשָׁעִים יִחַפֵּשׂ אָדָם:
 » מִכְּסָה פִשְׁעֵיו לֹא יִצְלִית וּמוֹדָה וְעֹנֵב יִרְחֹם:

"אֲשֶׁרִי אָדָם מִפֶּתַח תְּמִיד וּמִקְשָׁה לְבֹו יָפֹול
 בְּרָעָה: "אֲרִי־גָהֶם וְדָב שׁוֹקֵק מוֹשֵׁל רָשָׁע עַל עַם־
 דָּל: "גִּיד חֶסֶד תְּבוּנוֹת וְרַב מַעֲשָׂקוֹת שֹׁנֵא בָצַע
 יֶאֱרִיף יָמִים: "אָדָם עָשָׂק בְּדָם־גִּפֶּשׁ עַד־בּוֹר יָנוֹס
 אֶל־יִתְמָכוֹ־בּוֹ: "הוֹלֵךְ תָּמִים יוֹשֵׁעַ וְנִעְקָשׁ דְּרָכִים
 יָפֹול בְּאַחַת: "עֶבֶד אֲדָמָתוֹ יִשְׁבַּע־לָחֶם וּמִרְדָּף
 רִיקִים יִשְׁבַּע־רִישׁ: "אִישׁ אֲמוּנוֹת רַב־בְּרָכוֹת
 וְאֵץ לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנָּקָה: "הִפְר־פָּנִים לֹא־טוֹב
 וְעַל־פֶּת־לָחֶם יִפְשַׁע־גָּבֶר: "גִּבְהָל־לֵהוֹן אִישׁ רַע
 עֵין וְלֹא־יָדַע כִּי־חֶסֶד יִבְאָנוּ: "מֹוכִית אָדָם אַחֲרֵי
 חֵן יִמָּצֵא מִמֶּחֱלִיק לְשׁוֹן: "גוֹזֵל אֶבְיוֹ וְאִמּוֹ
 וְאִמֶּר אֵין־פֶּשַׁע חָבֵר הוּא לְאִישׁ מִשְׁחִית: "רַחֲב־
 גִּפֶּשׁ יִגְרָה מָדוֹן וּבִטָּח עַל־י־הֵנָּה יִדָּשׁוּ: "בוֹטָח
 בְּלִבּוֹ הוּא כָסִיל וְהוֹלֵךְ בְּחִקְמָה הוּא יִמְלֹט: "בִּנְיָתוֹ
 לָרֶשׁ אֵין מַחֲסוֹר וּמַעֲלִים עֵינָיו רַב־מֵאֲרוֹת:
 "בְּקוֹם רָשָׁעִים יִסְתַּר אָדָם וּבְאֲבָדָם יִרְבּוּ
 צַדִּיקִים:

כט "אִישׁ תּוֹכָחוֹת מִקְשָׁה־עֲרָף פֶּתַע יִשָּׁבֵר וְאֵין
 מִרְפָּא: "בְּרָכוֹת צַדִּיקִים יִשְׁמַח הָעָם וּבְמֹשֵׁל רָשָׁע
 יִאֲנַח עָם: "אִישׁ־אֱהָב חֲכָמָה יִשְׁמַח אֶבְיוֹ וְרַעֲיָה
 זִוְנוֹת יִאֲבֹד־הוֹן: "מְלֹךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ
 וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יִהְרֹסָנָה: "גָּבֵר מִחֲלִיק עַל־רַעֲהוֹ
 יָרֵשֶׁת פּוֹרֶשׁ עַל־פַּעַמָּיו: "בִּפְשַׁע אִישׁ רַע מוֹקֵשׁ
 וְצַדִּיק יִרְוֶן וְשָׁמַח: "יִדַּע צַדִּיק דֵּין דָּלִים רָשָׁע
 לֹא־יִבִּין דַּעַת: "אֲנָשִׁי לְצוֹן יִפְיחוּ קִרְיָה וְחֻכָּמִים
 יִשִּׁיבוּ אָף: "אִישׁ־חֹכֶם גִּשְׁפֹּט אֶת־אִישׁ אֱוִיל וְרָגַז
 וְשֹׁחַק וְאֵין גִּחַת: "אֲנָשִׁי דָמִים יִשְׁנְאוּ־תָם וְיִשְׂרָיִם
 יִבְקָשׁוּ גִפְשׁוֹ: "כָּל־רוּחוֹ יוֹצִיא כָסִיל וְחֹכֶם
 בְּאַחֲזוֹר יִשְׁבַּחָנָה: "מֹשֵׁל מִקְשִׁיב עַל־דְּבַר־שֹׁקֶר
 כָּל־מִשְׁרָתוֹ רָשָׁעִים: "רֶשׁ וְאִישׁ תְּכָכִים נִפְגָּשׁוּ
 מֵאִיר־עֵינֵי שְׂנִיָּהֶם י־הוֹה: "מְלֹךְ שׁוֹפֵט בְּאַמֶּת
 דָּלִים כָּסֹאוֹ לַעֲד יָפוֹן: "שֹׁבֵט וְתוֹכַחַת יִתֵּן חֲכָמָה
 וְנֹעַר מֹשֵׁלֹחַ מִבֵּישׁ אִמּוֹ: "בְּרָכוֹת רָשָׁעִים יִרְבֶּה־
 פֶּשַׁע וְצַדִּיקִים בְּמִפְלֹתָם יִרְאוּ: "יִסֵּר בְּנֵה וּיְנִיתָה
 וְיִתֵּן מַעֲדָנִים לְנִפְשָׁה: "בְּאֵין חֲזוֹן יִפְרַע עָם

וְשֹׁמֵר תּוֹרָה אֲשֶׁרֵהוּ: "בְּדָבָרִים לֹא־יִנוֹסֶר עֶבֶד
 כִּי־יָבִין וְאֵין מַעֲנָה: "חֲזִית אִישׁ אֵץ בְּדָבָריו
 תִּקְוָה לְכָסִיל מִמֶּנּוּ: "מִפְּנֵק מִנֶּעַר עֶבֶדוֹ וְאַחֲרִיתוֹ
 יִהְיֶה מָנוֹן: "אִישׁ־אֶף יִגְרָה מָדוֹן וּבַעַל חֲמָה רַב־
 פֶּשַׁע: "גִּבְיָתוֹ אָדָם תִּשְׁפִּילָנוּ וּשְׁפִיל־רוּחַ יִתְמָךְ
 כְּבוֹד: "חוֹלֵק עַם־גָּבֵר שׁוֹנֵא נִפְשׁוֹ אֶלָּה יִשְׁמַע
 וְלֹא יִגִּיד: "חֲרִדַת אָדָם יִתֵּן מוֹקֵשׁ וּבוֹטָח בִּי־הוֹה
 יִשָּׁגֵב: "רַבִּים מִבְּקָשִׁים פָּנִי־מוֹשֵׁל וְמִי־הוֹה
 מִשְׁפַּט־אִישׁ: "תוֹעֲבַת צַדִּיקִים אִישׁ עוֹל וְתוֹעֲבַת
 רָשָׁע יִשְׂר־דָּרָךְ:

ל "דְּבָרִי אֲגֹוֹר בּוֹ־יָקָה הַמִּשְׁא נֶאֱם הַגָּבֵר
 לְאִיתִיָּאֵל לְאִיתִיָּאֵל וְאָכַל: "כִּי בָעַר אֲנֹכִי מֵאִישׁ
 וְלֹא־בִינַת אָדָם לִי: "וְלֹא־לְמַדְתִּי חֲכָמָה וְדַעַת
 קְדָשִׁים אֲדַע: "מִי עָלָה־שָׁמַיִם וַיֵּרֵד מִי אֶסְתֶּ־
 רוּחַ וּבְחִפְזוֹ מִי צָר־רָמִים וּבִשְׁמִלָּה מִי הִקִּים
 כָּל־אֶפְסֵי־אֶרֶץ מֵה־שָׁמַיִם וּמֵה־שָׁמַיִם־בָּנוּ כִּי תִדַּע:
 "כָּל־אֲמָרַת אֶ־לֹוֹת צְרוּפָה מִגֵּן הוּא לַחֲסִים בּוֹ:
 וְאֶל־תּוֹסֵף עַל־דְּבָרִיו פֶּן־יֹוכִית בֶּךָ וְנִכְזָבָתָ:
 וְשָׁתִים שְׁאֵלְתִי מֵאֲתָךְ אֶל־תִּמְנַע מִמֶּנִּי בְּטָרָם
 אֲמוֹת: "שׁוּא וְדְבַר־כָּזָב הִרְחֵק מִמֶּנִּי רָאשׁ
 וְעֹשֶׁר אֶל־תִּתֵּן־לִי הִטְרִיפְנִי לָחֶם חֲקִי: "כֹּה־
 אֲשַׁבֵּעַ וְכַחֲשִׁתִּי וְאֲמָרְתִּי מִי־י־הֵנָּה וּפֹן־אֲנַרְשׁ
 וְגִבְיָתִי וְתִפְשִׁתִּי שֵׁם אֶ־לֵהִי: "אֶל־תִּלְשֹׁן עֶבֶד אֶל־
 אֲדָנִי כֹה־יִחַלְלֶךָ וְאֲשַׁמֶּתָ: "דֹּוֹר אֶבְיוֹ יִחַלֵּל וְאֶת־
 אִמּוֹ לֹא יִבְרָךְ: "דֹּוֹר טָהוֹר בְּעֵינָיו וּמִצְאָתוֹ לֹא
 רָחֵץ: "דֹּוֹר מֵה־רָמּוֹ עֵינָיו וְעַפְעָפִיו יִנָּשְׂאוּ:
 "דֹּוֹר וְתִרְבוֹת שְׁנִיֹוֹ וּמֵאֲכָלוֹת מִתְלַעֲתִיו לֹאֲכַל
 עֲנִיִּים מֵאֶרֶץ וְאֶבְיוֹנִים מֵאֲדָם: "לַעֲלוּקָה וְשִׁתִּי
 בְנוֹת־הַב וְהַב שְׁלֹוֹשׁ הֵנָּה לֹא תִשְׁבַּעָנָה אֲרָבַע לֹא־
 אֲמָרוֹ הוֹן: "שְׂאוּל וְעֹצֵר רַחֵם אֶרֶץ לֹא־שׁוֹבָעָה
 מִיָּם וְאִשׁ לֹא־אֲמָרָה הוֹן: "עֵין וְתִלְעַג לֹאֲבֹ וְתִבְזֹ
 לִיקְהָת־אֶם יִקְרוּהָ עֲרַב־יִגְחַל וַיִּאֲכָלוּהָ בְנֵי־נָשֶׁר:
 "שְׁלֹוֹשָׁה הֵמָּה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי וְאֲרָבַעָה לֹא יִדַּעְתִּים:
 "דָּרָךְ הַנָּשֶׁר וּבִשְׁמַיִם דָּרָךְ נִחַשׁ עַל־י־צוֹר דָּרָךְ־
 אֲנִיָּה בְּלִב־יָם וְדָרָךְ גָּבֵר בְּעַלְמָה: "כֹּה־וְדָרָךְ אֲשֶׁה

מִנְאָפֶת אָכְלָה וּמִחֶתֶת פִּיָּה וְאָמְרָה לֹא־פַעֲלָתִי
אָנוּ: כֹּתֶחֶת שְׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְתַחַת אֲרָבַע לֹא־
תוּכַל שְׂאֵת: כֹּתֶחֶת־עֶבֶד כִּי יִמְלֹךְ וְנָבַל כִּי
יִשְׁבַּע־לֶחֶם: כֹּתֶחֶת שְׁנוּאָה כִּי תִבְעַל וְשִׁפְחָה כִּי־
תִירַשׁ גְּבוֹרָתָהּ: כֹּתֶחֶת אֲרָבָעָה הֵם קִטְנֵי־אֶרֶץ וְהֵמָּה
חֲכָמִים מִחֲכָמִים: כֹּתֶחֶת מְלָכִים עִם לֹא־עָז וַיִּכְנֹנוּ
בְּקִיץ לַחֲמֹם: כֹּתֶחֶת עִם לֹא־עָצוֹם וַיִּשְׁיִמוּ
בְּסֹלַע בֵּיתָם: כֹּתֶחֶת אֵין לְאֲרָבָה וַיֵּצֵא חֲצִץ כְּלוֹ:
כֹּתֶחֶת שְׁמָמִית בְּיָדָם תִּתְפָּשׂ וְהִיא בְּהִיכְלִי מֶלֶךְ:
כֹּתֶחֶת שְׁלֹשָׁה הֵמָּה מִיִּטְיָבִי צַעַד וְאֲרָבָעָה מִיִּטְיָבִי לֶכֶת:
לִישׁ גְּבוֹר בְּבִהְמָה וְלֹא־יָשׁוּב מִפְּנֵי־כָל: כֹּתֶחֶת
מִתְנַגֵּם אוֹתִישׁ וּמֶלֶךְ אֶלְקוֹם עָמּוֹ: כֹּתֶחֶת
בְּהִתְנַשֵּׂא וְאִם־זְמוֹת יָד לָפָה: כֹּתֶחֶת מִיץ חֶלֶב יוֹצִיא
חֲמָאָה וּמִיץ־אֵף יוֹצִיא הֵם וּמִיץ אֲפִים יוֹצִיא
רִיב:

לֹא אֶדְבָּרִי לְמוֹאֵל מֶלֶךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר־יִסְרְתּוּ אִמּוֹ:
בְּמַה־בָּרִי וּבְמַה־בְּרִי בְּטִגִּי וְהֵמָּה בְּרִי־נִדְרִי: אֶל־תִּתֶּן
לְנָשִׁים חֵילָךְ וְדָרְכֶיךָ לְמַחְזוֹת מְלָכִין: אֶל־
לְמַלְכִּים | לְמוֹאֵל אֶל לְמַלְכִּים שְׁתוּ־יִין וְלִרְוֹזִים
אֵי שֹׁכֵר: כֹּתֶחֶת וַיִּשְׁכַּח מִתְּחִיל וַיִּשְׁכַּח דִּין
כָּל־בְּנֵי־עָנִי: וְהַנּוֹשֶׁכֶר לְאוֹבֵד וְיִין לְמָרִי גֹפֶשׁ:
וַיִּשְׁכַּח וַיִּשְׁכַּח רִישׁוֹ וַעֲמָלוֹ לֹא יִזְכֹּר־עוֹד: כֹּתֶחֶת־
פִּיךָ לְאֵלֶם אֶל־דִּין כָּל־בְּנֵי חִלּוֹף: כֹּתֶחֶת־פִּיךָ
שְׁפֹט־צֶדֶק וְדִין עָנִי וְאֲבִיוֹן: אֶשְׁתַּחֲוֶה לְמִי יִמָּצֵא
וְרָחֵק מִפְּנִינִים מִכְרָה: כֹּתֶחֶת בַּה לֵּב בַּעֲלָה וְשִׁלָּל
לֹא יִחָסֵר: כֹּתֶחֶת גְּמֻלָּתָהּ טוֹב וְלֹא־רָע כָּל יָמֵי חַיֶּיהָ:
וַיִּדְרֹשָׁה צָמֵר וּפְשָׁתִים וְתַעֲשׂ בְּתַפְץ כְּפִיָּה: כֹּתֶחֶת
כְּפִיָּה סוֹחֵר מְמַרְחֵק תִּבְיָא לַחֲמָה: כֹּתֶחֶת
בְּעוֹד לִילָה וּתְתֵן טָרֵף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ:
כֹּתֶחֶת שְׂדֵה וּתְקַחְתָּהּ מִפְּרִי כְפִיָּה גִטְעָה כָּרֵם:
וְחִגְרָה בְּעוֹז מִתְנִיָּה וְתִאֲמַץ זְרוּעֶתֶיהָ: כֹּתֶחֶת
כִּי־טוֹב סִתְרָה לֹא־יִכָּבֵה בְּלִילָה גְּרָה: כֹּתֶחֶת
שְׁלָחָה בְּפִישׁוֹר וְכְפִיָּה תִמְכּוּ כָלֶךְ: כֹּתֶחֶת פִּרְשָׁה
לְעָנִי וְיָדֶיהָ שְׁלָחָה לְאֲבִיוֹן: כֹּתֶחֶת לְבֵיתָהּ
מִשְׁלָל כִּי כָל־בֵּיתָהּ לִבָּשׁ שָׁנִים: כֹּתֶחֶת

עֲשֵׂתֶּה־לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְבָּעִים לְבוּשָׁה: כֹּתֶחֶת בְּשָׁעֲרִים
בַּעֲלָה בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־אֶרֶץ: כֹּתֶחֶת עֲשֵׂתֶּה
וּתְמַכֵּר וְחִגּוֹר נִתְּנָה לְכֹנַעְנִי: כֹּתֶחֶת לְבוּשָׁה
וְתִשְׁחַק לַיּוֹם אַחֲרוֹן: כֹּתֶחֶת פְּתַחַה בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת
חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָהּ: כֹּתֶחֶת הַלִּיכּוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם
עֲצָלוֹת לֹא תֹאכַל: כֹּתֶחֶת בְּנִיָּה וַיִּצְאָהּ בַּעֲלָהּ
וַיִּהְלָלָהּ: כֹּתֶחֶת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל־
כְּלָנָהּ: כֹּתֶחֶת חֲסוֹ וְהִבֵּל הִלְפִּי אִשָּׁה וַיִּרְאֶת־יְהוָה
הִיא תִתְהַלָּל: כֹּתֶחֶת מִפְּרִי יָדֶיהָ וַיִּהְלָלוּ
בְּשָׁעֲרִים מַעֲשֵׂיהָ:

סֵפֶר אִיּוֹב

א אִישׁ הָיָה בְּאֶרֶץ־עוֹץ אִיּוֹב שְׁמוֹ וְהָיָה | הָאִישׁ
הַהוּא תָם וַיִּשְׁעַר וַיִּירָא אֶ־לֵּהִים וְסָר מֵרָע: וַיִּוָּלְדּוּ
לּוֹ שִׁבְעָה בָנִים וְשְׁלוֹשׁ בָּנוֹת: וַיְהִי מִקְנֵהוּ שִׁבְעַת
אֶלְפֵי־צֹאן וּשְׁלֹשָׁת אֶלְפֵי גְמָלִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת
צֹמֶד־בָּקָר וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲתוֹנוֹת וַעֲבָדָה רַבָּה מְאֹד
וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָדוֹל מִכָּל־בְּנֵי־קֶדֶם: וַיְהִי
בְּנֵיו וַעֲשׂוּ מִשְׁתָּה בֵּית אִישׁ יוֹמוֹ וּשְׁלָחוּ וַקְרָאוּ
לְשִׁלְשֵׁת אַחִיתִּיָּהֶם לְאָכַל וּלְשִׁתּוֹת עִמָּהֶם: וַיְהִי
כִּי הִקִּיפוּ יָמֵי הַמִּשְׁתָּה וַיִּשְׁלַח אִיּוֹב וַיִּקְדָּשׁ
וְהַשָּׂכִּים בִּבְקָרָה וְהָעֵלָה עֲלוֹת מִסְפָּר כָּלֶם כִּי אָמַר
אִיּוֹב אוֹלִי חֲטָאוּ בְנֵי וּבָרְכוּ אֶ־לֵּהִים בְּלִבְבָם כִּכָּה
יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל־הַיָּמִים: וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֵאוּ בְּנֵי
הָאֶ־לֵּהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָה וַיָּבֹאוּ גַם־הַשָּׁטָן
בְּתוֹכָם: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׁטָן מֵאֵין תָּבֵא וַיַּעַן
הַשָּׁטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמֶר מִשּׁוֹט בְּאֶרֶץ וּמִהֶתְהַלֵּךְ
בָּהּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׁטָן הֲשִׁמְתָּ לְבָבְךָ עַל־
עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּאֶרֶץ אִישׁ תָּם וַיִּשְׁעַר
וַיִּירָא אֶ־לֵּהִים וְסָר מֵרָע: וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת־יְהוָה
וַיֹּאמֶר הֲחִנָּם וַיִּירָא אִיּוֹב אֶ־לֵּהִים: הֲלֹא־אֲתָה שֹׂכֶת
בַּעֲדוֹ וּבַעֲד־בֵּיתוֹ וּבַעֲד כָּל־אֲשֶׁר־לּוֹ מִסְּבִיב
מַעֲשֶׂה יָדָיו בְּרַכָּת וּמִקְנֵהוּ פָּרַץ בְּאֶרֶץ: וַיֹּאמֶר
שְׁלַח־נָא יָדְךָ וַגַּע בְּכָל־אֲשֶׁר־לּוֹ אִם־לֹא עַל־פְּנִיךָ
וּבָרְכֶךָ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׁטָן הִנֵּה כָל־אֲשֶׁר־
לּוֹ בְּיָדְךָ רַק אֵלָיו אֶל־תִּשְׁלַח יָדְךָ וַיֵּצֵא הַשָּׁטָן

מֵעַם פָּגִי י-הוָה: וַיְהִי הַיּוֹם וּבָנָיו וּבָנֹתָיו אֲכָלִים
וְשֹׁתִים לִין בְּבֵית אֲחֵיהֶם הַבְּכוֹר: וַיִּמְלֹאֲךָ בָּא אֱלֹ-
אִיּוֹב וַיֹּאמֶר הַבָּקָר הֵיוּ חֲרָשׁוֹת וְהָאֲתָנוֹת רְעוֹת
עַל-יְדֵיהֶם: וַיַּחֲסֹךְ שָׂבָא וַתִּקְחֶם וְאֶת-הַנְּעָרִים
הָכּוּ לְפִי-חֲרָב וְאִמְלֹטָה רַק-אֲנִי לְבָדִי לְהַגִּיד לָךְ:
וַיָּעוֹד | זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמֶר אֲשֶׁ-לֵהִים
נִפְלָה מִן-הַשָּׁמַיִם וַתִּבְעַר בַּצָּאן וּבַנְּעָרִים וַתֹּאכְלֵם
וְאִמְלֹטָה רַק-אֲנִי לְבָדִי לְהַגִּיד לָךְ: וַיָּעוֹד | זֶה
מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמֶר כְּשֵׁדִים שָׂמוּ | שְׁלֹשָׁה
רָאשִׁים וַיִּפְשְׁטוּ עַל-הַגְּמָלִים וַיִּקְחוּם וְאֶת-
הַנְּעָרִים הָכּוּ לְפִי-חֲרָב וְאִמְלֹטָה רַק-אֲנִי לְבָדִי
לְהַגִּיד לָךְ: וַיָּעַד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמֶר בְּנִיךָ
וּבָנוֹתֶיךָ אֲכָלִים וְשֹׁתִים לִין בְּבֵית אֲחֵיהֶם הַבְּכוֹר:
וַיִּהְיֶה רוּחַ גְּדוֹלָה בָּאָה | מֵעֵבֶר הַמְּדַבֵּר וַיִּגַעַל
בְּאַרְבַּע פְּנוֹת הַבַּיִת וַיִּפֹּל עַל-הַנְּעָרִים וַיָּמּוּתוּ
וְאִמְלֹטָה רַק-אֲנִי לְבָדִי לְהַגִּיד לָךְ: כִּי־קָם אִיּוֹב
וַיִּקְרַע אֶת-מְעִילוֹ וַיִּגֹּז אֶת-רֹאשׁוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה
וַיִּשְׁתַּחוּ: כִּי־וַיֹּאמֶר עָרֹם יָצֵאתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹם
אָשׁוּב שָׁמָּה י-הוָה נָתַן וַי-הוֹה לָקָח יְהִי שֵׁם
י-הוָה מְבָרָךְ: כִּי־כָל-זֹאת לֹא-חָטָא אִיּוֹב וְלֹא-נָתַן
תַּפְלָה לֹא-לֵהִים:

הלכות עדות פֿרק ה

ה,א אין חותבין דין מן הדינין על פי עד אחד, לא דיני נפשות ולא דיני ממונות שנאמר "לא יקום עד אחד באיש, לכל עון ולכל חטאת"; ומפי השמועה למדו שקם הוא לשבועה, כמו שבארנו בהלכות טוען. ה,ב בשני מקומות האמינה תורה עד אחד בפסוקה שלא תשתה מי המרים, ובעגלה ערופה שלא תערה, כמו שבארנו במקומן. וכן מדבריהן, בעדות אשה שיעיד לה שמת בעלה. וכן כל מקום שעד אחד מועיל, אשה ופסול בן מעידין חוץ מעד אחד של שבועה: שאין מחיבין שבועה אלא בעדות עד פֿשר הראוי להצטרף עם אחר, ויתחייב זה הנשבע על פיו ממוזן.

ה,ג "על פי שנים עדים, או על פי שלשה עדים", לעשות שלושה בשנים. מה השנים, אם נמצא אחד מהן קרוב או פסול, בטלה העדות אף השלושה. והוא הדין למאה, אם נמצא אחד מהן קרוב או פסול בטלה העדות, בין בדיני נפשות בין בדיני ממונות.

ה,ד במה דברים אמורים, בזמן שנתפנו כלם להעיד. אבל אם לא נתפנו כלם להעיד מה יעשו שני אחים בכלל העם וראו בשחרג זה את זה, או בשחבל בו, או בשחטף חפץ מידו.

ה,ה וביצד בודקין הדבר: פשיבואו לבית דין עדים מרבין פת אחת, אומריין להם פשראיתם זה שחרג או חבל, להעיד באתם או לראות: כל מי שאמר לא באתי להעיד עליו, אלא לראות מה הדבר, ובכלל העם באתי מפרישין אותו; וכל מי שאמר להעיד

באתי, ולבון העדות מפרישין אותו. אם נמצא באלו שנתפנו להעיד קרוב או פסול, עדות כלם בטלה.

ה,ו במה דברים אמורים, בפשיה בהן קרוב או פסול. אבל אם היו כלם פשרים, אחד המתפון להעיד ואחד שלא נתפון להעיד הואיל וראה הדבר וכוון עדותו, והיתה שם התראה, חותבין הדין על פיו, בין בדיני ממונות בין בדיני נפשות.

ה,ז שטר שהיו עדיו מרבין, ונמצא אחד מהן פסול, או שהיו בהם שנים קרובים זה לזה, וחרו אין העדים קנימין כדי לשאל אותן אם יש שם עדות ברורה שכלם ישבו לחתם, שהרי נתפנו כלם להעיד חרי זה בטל; ואם לאו, תתקנים העדות בשאר.

ה,ח ולמה מקנימין העדות בשאר שהרי אפשר שחתמו הפשרים, והניחו מקום לגדול לחתם, ובא זה הקרוב או הפסול, וחתם שלא מדעתם. אף על פי שהעד שחתם תחלה בשטר, הוא הפסול חרי השטר פֿשר. ה,ט כל עד שהעיד בדיני נפשות, אינו מורה בדין זה הנחרג, ולא ילמד עליו לא זכות, ולא חובה. ואם אמר יש לי ללמד עליו זכות, או חובה, משתקין אותו שנאמר "ועד אחד, לא יענה בנפש למות", בין לזכות בין לחובה. ומהו זה שנאמר "למות": כלומר עד שהעיד בנפש למות לא יענה דבר, אלא יעיד וישתק.

ה,י אבל בדיני ממונות, יש לעד ללמד זכות וחובה. אבל לא ימנה מן הדינין, ולא יעשה דין, שאין עד נעשה דין, אפלו בדיני ממונות. במה דברים אמורים, בדבר שצריך עדים מן התורה, וצריך דינין לדון

באותו הדבר מן התורה. אבל בשלדבריהם,
עד געשה דין.

היא פיצד: אחד שהביא את הגט ואמר,
בפני נכתב ובפני נחתם הוא ושנים נותנין
אותו לה, ונמצא כאלו נטלתו בבית דין.
וכן כל פיוצא בזה.

הלכות עדות פרק ו

וא כבד בארנו שקיום שטרות מדבריהם,
כדי שלא תנעל דלת בפני לוין. ואם על פי
כן אין מקימין שטרות אלא בשלושה, אפלו
שלשתן הדיוטות, מפני שהוא דין. ולפיכך
אין מקימין שטרות בלילה, כמו שבארנו.

ובבאחד מחמשה דרכים, יתקנם השטר
בבית דין: הדרך האחת, שיהיו הדיינים
מפירין כתב ידי העדים, שזו עדות פלוני
וזו עדות פלוני. הדרך השנייה, שיחתמו
העדים בפניהם. הדרך השלישית, שיבואו
העדים החותמין לפניהם ויאמר כל אחד
ואחד, זה כתב ידי ואני עד בדבר זה. הדרך
הרביעית, שאם מתו עדי השטר או שהיו
במדינה אחרת, ויבואו עדים אחרים ויעידו
על כתב ידן שהוא זה. הדרך החמישית,
שיהיה כתב ידן יוצא בשטרות אחרות,
ועורכין בית דין זה הכתב לאותו הכתב
שבשטרות האחרות ויהיה דומה זה לזה,
ויראה להם ביחד, שכתב ידי אלו הוא כתב
ידי אלו.

וג אין מקימין את השטר משטרות
אחרות, אלא משתי שטרות שלשתי שדות,
שאכלום בעליהם שלוש שנים אכילה נכונה
גלויה בלא שום יראה ולא פחד מתביעה
בעולם, בדרך שאוכלין כל בעלי שדות
שדותיהן; או משתי שטרי כתבות: והוא,

שיצאו שני השטרות מתחת ידי אחר לא
מתחת ידי זה שרוצה לקנם שטר, שמא זיף
הכל.

וג וכן מקימין את השטר משטר שקרא
עליו ערער, והחזק בבית דין מקימין ממנו
לבדו, כמו שמקימין משטרי שתי שדות או
שתי כתבות.

וה בית דין שכתבו במושב שלושה היינו,
ונתקנם שטר זה בפנינו הרי זה מקנם, אם
על פי שלא פרשו באיזה דרך מחמש
הדרכים נתקנם: שאין חוששין לבית דין,
שמא יטעו. וכבר נהגו כל בתי דינים
שראינו ושמענו, שיכתבו הדרך שנתקנם
בה בפניהם. ולעולם אין בית דין בודקין
אחר בית דין אחר, אלא מחזיקין אותן שהן
בקיאים ולא יטעו; אבל בודקין אחר העדים.
וג שלושה שישיבו לקנם את השטר, ומת
אחד מהם צריך לכתב במושב שלושה
היינו, והאחד איננו: שמא יראה הרואה,
ויאמר בשנים קימוהו; אפלו היה פתוב בו
בבית דין, יאמר הרואה שמא דמו ששניהם
בית דין הם. ואם יש בו משמע שהיו
שלושה, אינו צריך.

וג שלושה שישיבו לקנם את השטר, ובאו
שני עדים וערערו על אחד מהן שהוא גזלן
וכיוצא בו, ובאו שנים אחרים והעידו
שחזר בתשובה אם עד שלא חתמו העידו
שחזר הרי זה חותם עמהם, שהרי שלושה
היו. ואם אחר שחתמו השנים העידו עליו
שחזר בתשובה אינו חותם עמהם, שהרי
הוא כמי שאינו בעת חתימת השנים.

וג במה דברים אמורים, בשערערו עליו
בעברה. אבל אם ערערו עליו בפנים

במשפחה, בגוף שאמרו אמו לא נשתחררה ועבד הוא, או לא נתגירה אמו וגוי הוא, ונודע אחר שחתמו השנים שאין במשפחתו פגם, ושהוא פשר הרי זה חותם עמהם, שזה גלוי דבר שהיה מקדם.

ו,ט מתר לכתב הקיום בשטר, קדם שיתקנים השטר וחותמין הדינין אחר שיתקנים השטר שאין הכתיבה עיקר, אלא החתימה. ואין הדינין צריכין לקרות השטר שמקימין אותו, אלא מקימין אותו מעדיו, אף על פי שלא ידעו מה כתוב בו.

הלכות עדות פרק ז

ז,א מעיד הקרוב, על כתב ידי קרובו. כיצד: שטר שעדיו ראובן ושמעון ומתו, או הלכו למדינת הים, ובא בנו שלראובן ואמר, זה כתב ידו שלאבי, ובא בנו שלשמעון ואמר, זה כתב ידו שלאבי הרי אלו בשני עדים שאינן קרובים; ואם נצטרף עמהם שלישי, והעיד על כתב ידי שניהן הרי נתקנים השטר.

ז,ב ואלו מדברים שנאמנין הגדולים להעיד בגדלן, מה שראו בקטנן. נאמן אדם לומר בשחוא גדול, זה כתב ידו שלאבא וזה כתב ידו שלרבי, וזה כתב ידו שלאחי, שהייתי מכיר בכתב ידם בשחייתי קטן: והוא שיצטרף עמו, אחר שמכיר כתב ידם בשחוא גדול.

ז,ג שטר שעדיו ראובן ושמעון, ובאו שנים והעידו שניהם שזה כתב ידו שלראובן וזה כתב ידו שלשמעון נתקנים השטר. אבל אם העיד זה על כתב ידי ראובן, והשני העיד על כתב ידי שמעון לא נתקנים השטר, לפי שצריך שני עדים על כל כתב יד אחד

בשניהם; ואם יש שלישי מעיד על כתב ראובן ושמעון באחד, נתקנים.

ז,ד אמר הראשון הרי זה כתב ידי, והעיד הוא ואחר על כתב ידי השני לא נתקנים השטר, לפי שנמצא שלשת רבעי הממון שבשטר תלוי בעדות האחד. וכן אם העיד אחיו או בנו שלראשון עם אחר, על כתב ידי השני לא נתקנים, שהרי שלשת רבעי הממון תלוי בעדות הקרובים.

ז,ה שנים החותמין על השטר, ומת אחד מהן צריך שני עדים להעיד על כתב ידו שלמת. ואם לא נמצא אלא עד אחד, עם זה העד החי הרי זה החי פותב חתימת ידו בפני עדים אפלו על החרם, ומשליכו בבית דין, עד שיחזק כתב ידו בבית דין, ולא יהא צריך לומר שזה כתב ידי; ויעיד הוא והאחר על כתב ידי המת, ויתקנים כתב ידו הוא שלא מפיו.

ז,ו שלושה שישבו לקנים את השטר, שנים מהן מכירין חתימות ידי עדים ואחד אינו מכיר עד שלא חתמו, מעידין בפניו וחותם: שהעדים נעשים דינין בדבר שהוא מדבריהם, כמו שבארנו. אבל אחר שחתמו, אין מעידין בפניו וחותם שהרי בעת שחתמו, לא היו המכירין אלא שנים, ואין מקימין בשנים אלא עד שיחיו שלשתן מכירין, או יעידו העדים על הכתב בפני כל אחד ואחד.

ז,ז שנים שהיו חתומין על השטר, ומתו, ובאו שנים ואמרו כתב ידם הוא זה, אבל אנוסים היו, קטנים היו, פסולי עדות היו אף על פי שיש שם עדים אחרים שזה כתב ידם, או שהיה כתב ידם יוצא משטר שקרא עליו

עֲרַעֲר וְהַחֲזֹק בְּבֵית דִּין חָרִי זֶה לֹא נִתְקַנָּם;
אֲלֹא מֵעֲמִידֵין הַשָּׁנִים שֶׁבַּשְּׁטָר כִּנְגַד הַשָּׁנִים
שֶׁהֶעִידוּ עָלֵיהֶן שָׁחַן פְּסוּלִין, וְאִין גּוֹבִין בּוֹ
כָּלוּם.

ה'לכות עדות פֶּרֶק ח

ח,א מִי שֶׁחָתַם עַל הַשְּׁטָר, וּבֹא לְהַעֲיִד עַל
כְּתָב יָדוֹ בְּבֵית דִּין, וְהַפִּיר כְּתָב יָדוֹ, שְׁזֶה
הוּא בּוֹדֵאִי, אֲכָל אֵינּוּ זֹכֵר הָעֵדוּת כָּלָל,
וְלֹא יִמָּצֵא בְּלִבּוֹ זְכָרוֹן שְׁזֶה לָזֶה מִזֶּה מַעֲוָלָם
חָרִי זֶה אֲסוּר לְהַעֲיִד עַל כְּתָב יָדוֹ זֶה בְּבֵית
דִּין: שְׂאִין אָדָם מַעֲיִד עַל כְּתָב יָדוֹ שֶׁהוּא
זֶה, אֲלֹא עַל הַמָּמוֹן שֶׁבַּשְּׁטָר הוּא מַעֲיִד שְׁזֶה
חַיֵּב לָזֶה, וּבְכָתֵב יָדוֹ, כִּדִּי לְהַזְכִּירוֹ הַדָּבָר;
אֲכָל אִם לֹא נִזְכָּר, לֹא יַעֲיִד.

ח,ב אֶחָד הַזֹּכֵר אֶת הָעֵדוּת מֵעֲצָמוֹ אַחֵר
שֶׁרָאָה כְּתָב יָדוֹ, אוֹ שֶׁהַזְכִּירוּהוּ אַחֲרָיִם
וְנִזְכָּר וְאֶפְלוּ הַזְכִּירוֹ הָעֵד הַשֵּׁנִי שֶׁהֶעִיד עִמּוֹ
אִם נִזְכָּר, חָרִי זֶה מַעֲיִד. אֲכָל אִם הַזְכִּירוֹ
הַתּוֹבֵעַ עֲצָמוֹ אַף עַל פִּי שֶׁנִּזְכָּר אֵינּוּ מַעֲיִד,
מִפְּנֵי שְׁזֶה דוֹמָה בְּעֵינֵי בַּעַל דִּין כִּאֲלוֹ הֶעִיד
לוֹ בְּשִׁקָּר בְּדָבָר שֶׁלֹא יָדַע.

ח,ג וּלְפִיכָּךְ אִם הָיָה הַתּוֹבֵעַ תִּלְמִיד חֲכָמִים,
וְהַזְכִּיר הַתּוֹבֵעַ הַזֶּה אֶת הָעֵד וְנִזְכָּר חָרִי זֶה
יַעֲיִד לוֹ: שֶׁתִּלְמִיד חֲכָמִים יוֹדֵעַ שֶׁאֵלְמָלִי לֹא
זָכַר הַדָּבָר, לֹא הָיָה מַעֲיִד. וְקָל הוּא שֶׁהִקְלִיל
בְּדִינֵי מִמוֹנֹת, שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁשָּׂכַח הַדָּבָר
מִפְּמָה שָׁנִים, וְהַכְּתָב הוּא שֶׁהַזְכִּירוֹ הַדָּבָר
חָרִי זֶה מַעֲיִד.

ח,ד הוֹאִיל וְהַדָּבָר כֵּן, שְׁטָר שֶׁיֵּצֵא לְבֵית דִּין,
וּבֹאוּ עֲדָיו וְאָמְרוּ, כְּתָב יָדֵינוּ הוּא זֶה, אֲכָל
מַעֲוָלָם לֹא יִדְעֵנוּ עֵדוּת זוֹ, וְאִין אֲנִי זֹכְרִין
שְׁזֶה לָזֶה מִזֶּה אוֹ מִכָּר לוֹ לֹא נִתְקַנָּם הַשְּׁטָר,
וְחָרִי הוּא בַּחֲרָם: עַד שֶׁיִּזְכְּרוּ עֵדוּתָן. וְכָל מִי

שֶׁאֵינּוּ דִּין כֹּזֵה לֹא יָדַע בְּדִינֵי מִמוֹנֹת, כִּין
יִמִּינוּ לְשִׁמְאֻלוֹ.

ח,ה אֲכָל אִם הָיָה כְּתָב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם
אַחֵר, אוֹ שֶׁהָיוּ עֲדִים שְׁזֶה כְּתָב יָדָם מִקְיָמִין
אֶת הַשְּׁטָר. וְאִין מִשְׁגִּיחִין עַל דְּבָרֵיהֶן
שֶׁאָמְרוּ, אִין אֲנִי זֹכְרִין עֵדוּת זוֹ: שְׂמָא
חֲזָרוּ בָּהֶן, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ אִין אֲנִי זֹכְרִין, כִּדִּי
לְבַטֵּל הַשְּׁטָר; וּכְאִלוֹ אָמְרוּ קִטְנִים חֵינֵנוּ,
פְּסוּלֵי עֵדוּת חֵינֵנוּ שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנִין, הוֹאִיל
וְיִתְקַנָּם הַשְּׁטָר שֶׁלֹא עַל פִּיהֶם.

ח,ו וּמִפְּנֵי טַעַם זֶה מִקְיָמִין כָּל הַשְּׁטָרוֹת,
וְאִין אֲנִי צָרִיכִין לְהַבִּיא עֲדִים וְלִשְׁאֹל אוֹתָם,
אִם הֵם זֹכְרִין עֵדוּת זוֹ, אוֹ אֵינָם זֹכְרִין
אוֹתָהּ: שֶׁאֶפְלוּ בָּאוּ וְאָמְרוּ, אִין אֲנִי זֹכְרִין
אוֹתָהּ אִין שׁוֹמְעִין לָהֶן, הוֹאִיל וְאֶפְשָׁר
לְקַיְמוֹ שֶׁלֹא מִפִּיהֶן.

ח,ז אֶחָד הַכּוֹתֵב עֵדוּתוֹ עַל הַשְּׁטָר, אוֹ
שֶׁנִּמְצָא כְּתוּב אֶצְלוֹ בְּפִנְקֻסוֹ וּבְכָתֵב יָדוֹ,
כְּלוּנִי הֶעִיד אוֹתִי עָלָיו כִּיּוֹם כְּלוּנִי כְּכֹךְ וְכֹךְ
אִם זָכַר מֵעֲצָמוֹ, אוֹ הַזְכִּירוּהוּ אַחֲרָיִם וְנִזְכָּר
מַעֲיִד. וְאִם לֹאוֹ, אֲסוּר לְהַעֲיִד: שְׂאִין זֶה
דוֹמָה אֲלֹא לְמִי שֶׁאָמַר לוֹ אָדָם נֶאֱמָן, כְּלוּנִי
יֵשׁ לוֹ אֶצְל כְּלוּנִי כֹךְ וְכֹךְ, וְהֶעִיד הוּא, שֶׁיֵּשׁ
לָזֶה אֶצְל זֶה; וְהוּא אֵינּוּ יוֹדֵעַ מִן הַדָּבָר
כָּלוּם, אֲלֹא מִפִּי אַחֵר שָׁמַע וְהֶעִיד.

ה'לכות עדות פֶּרֶק ט

ט,א עֲשֶׂרָה מֵינֵי פְּסָלֹת הֵם; כָּל מִי שֶׁנִּמְצָא
בּוֹ אֶחָד מֵהֶן, חָרִי הוּא פְּסוּל לְעֵדוּת. וְאִלוֹ
הֵן הַנָּשִׁים, וְהַעֲבָדִים, וְהַקִּטְנִים, וְהַשּׁוֹטִים,
וְהַחֲרָשִׁים, וְהַסּוּמִים, וְהַרְשָׁעִים, וְהַבְּזוּיִין,
וְהַקְּרוֹבִין, וְהַנּוֹגְעִין בְּעֵדוּתָן; חָרִי אִלוֹ
עֲשֶׂרָה.

ט,ב נָשִׁים פְּסוּלוֹת לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה,

שֶׁנֶאֱמַר "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים" לְשׁוֹן זָכַר, לֹא לְשׁוֹן נִקְבָּה. וְכֵן הַטְּמָטוֹם וְהַנְּדִרְגִינוֹם פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שֶׁחֵן סִפְּק אִשָּׁה. וְכָל מִי שֶׁהוּא סִפְּק בָּשָׂר, סִפְּק פְּסוּל חֲרִי הוּא פְּסוּל: שְׂאִין הָעֵד בָּא אֵלָּא לְהוֹצִיא מִמּוֹן עַל פִּיו, אוֹ לְחִיב עַל פִּיו; וְאִין מוֹצִיאִין מִמּוֹן מִסִּפְּק וְאִין עוֹנְשִׁין מִסִּפְּק, דִּין תּוֹרָה.

ט, הַעֲבָדִים פְּסוּלִין לְעֵדוּת, דִּין תּוֹרָה: שֶׁנֶאֱמַר בְּעֵדִים "וְעִשִּׂיתֶם לוֹ, כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו", מִכָּלֵל שְׂאִחִיו כְּמוֹהוּ מִה אָחִיו בֶּן בְּרִית, אִם הָעֵד בֶּן בְּרִית. קַל וְחֹמֶר לְגוֹיִים: אִם עֲבָדִים שֶׁחֵן בְּמִקְצַת מִצְוֹת פְּסוּלִין הַגּוֹיִים, לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

ט, מִי שֶׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו בֶּן חוּרִין, פְּסוּל. וְכָל מִי שֶׁנִּשְׁתַּחֲרַר, וְחֲרִי הוּא מִחֹסֶר גֹּט שֶׁחֲרוּר פְּסוּל: עַד שִׁיגִיעַ הַגֹּט לִידוֹ וַיִּטְבַּל, וַיַּעֲשֶׂה מִכָּלֵל בְּנֵי בְרִית; וְאַחֵר כֶּף יַעֲיֵד.

ט, הַקְּטָנִים פְּסוּלִין לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה: שֶׁנֶאֱמַר בְּעֵדִים "וְעִמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב, לִפְנֵי ה'" "אֲנָשִׁים", לֹא קְטָנִים. אֲפִלּוּ הָיָה קָטָן נָכוֹן וְחָכָם חֲרִי הוּא פְּסוּל, עַד שִׁיבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת אַחֵר שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה גְּמוּרוֹת. וְאִם הִגִּיעַ לְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְלֹא חִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, וְנָלַד בּוֹ סִימָן מִסִּימָנֵי סָרִיס חֲרִי זֶה סָרִיס, וַיַּעֲיֵד. וְאִם לֹא נָלַד בּוֹ לֹא יַעֲיֵד עַד רֹב שְׁנוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּהַלְבוֹת אִישׁוֹת.

ט, קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְכָלֵל שְׁנוֹתָיו, שֶׁנִּרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי בְּגָרוּת מְלַמְעֵלָה אֵינּוּ צָרִיךְ. וְאִם לֹא אִין מִקְבָּלִין עֵדוּתוֹ, עַד שִׁיבִידֵק. וְכֵן שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיּוֹם אֶחָד שֶׁחִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, וְאֵינּוּ יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתָּן אִין עֵדוּתוֹ עֵדוּת בְּקִרְקָעוֹת, מִפְּנֵי שֶׁאֵינּוּ מִדְּקָדֵק

בְּדִבְרִים: שֶׁחֲרִי אֵינּוּ יוֹדֵעַ. אֲבָל בְּעֵדוּת מִטְּלָטְלִין מִקְבָּלִין עֵדוּתוֹ, הוּאִיל וְהוּא גְּדוּל. ט, הַשּׁוֹטָה פְּסוּל לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה, לִפְנֵי שֶׁאֵינּוּ בֶּן מִצְוֹת. וְלֹא שׁוֹטָה שֶׁהוּא מִחֻלָּף עָרֹם, וּמִשְׁפָּר כְּלִים וְזוֹרֵק אֲבָנִים בְּלִבָּד; אֵלָּא כָּל מִי שֶׁנִּטְרָפָה דַּעְתּוֹ, וְנִמְצָאת דַּעְתּוֹ מִשְׁבָּשֶׁת תְּמִיד אֲפִלּוּ בְּדָבָר מִן הַדִּבְרִים אִם עַל פִּי שֶׁהוּא מְדַבֵּר וְשׂוֹאֵל כְּעִנְיָן בִּשְׂאֵר דִּבְרִים חֲרִי זֶה פְּסוּל, וּבְכָלֵל הַשּׁוֹטִים יִחְשַׁב.

ט, הַנִּכְפָּה בָּעֵת כְּפִיתוֹ, פְּסוּל; וּבָעֵת שֶׁהוּא בָּרִיא, כָּשֶׁר; וְאַחַד הַנִּכְפָּה מִזְמָן לְזְמָן, אוֹ הַנִּכְפָּה תְּמִיד בְּלֹא עֵת קְבוּעָה: וְהוּא, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה דַּעְתּוֹ מִשְׁבָּשֶׁת תְּמִיד שֶׁחֲרִי יֵשׁ שָׁם נִכְפִּים שָׁגֵם בָּעֵת בְּרִיאָתָם, דַּעְתָּן מִטְּרָפָת עֲלֵיהֶם. וְצָרִיךְ לְהַתִּישֵׁב בְּעֵדוּת הַנִּכְפִּים חֲרָבָה.

ט, הַפְּתִיִּים בְּיוֹתֵר שְׂאִינָן מִכִּירִין דִּבְרִים הַסּוֹתְרִין זֶה אֶת זֶה, וְלֹא יְכִינּוּ עֲנִינֵי הַדָּבָר בְּדֶרֶךְ שְׁמִכִּינִין שְׂאֵר עִם הָאָרֶץ, וְכֵן הַמִּבְחָלִין וְהַנְּחָפְזִין בְּדַעְתָּם, וְהַמְשַׁתְּגָּעִים בְּדַעְתָּן בְּיוֹתֵר חֲרִי כָּל אֵלּוּ בְּכָלֵל הַשּׁוֹטִים. וְדָבָר זֶה, לִפְנֵי מִה שִׁירָאָה חֲדָין, שְׂאִי אֲפָשָׁר לְכוֹן הַדַּעְוֹת בְּכַתָּב.

ט, הַחֲרָשׁ כְּשׁוֹטָה, שְׂאִין דַּעְתּוֹ נְכוּנָה, וְאֵינּוּ בֶּן מִצְוֹת. וְאַחַד חֲרָשׁ שֶׁמְדַבֵּר וְאֵינּוּ שׁוֹמֵעַ, אוֹ שֶׁשׁוֹמֵעַ וְאֵינּוּ מְדַבֵּר אִם עַל פִּי שֶׁרְאִיתוֹ רְאִיָּה מְעֵלָה, וְדַעְתּוֹ נְכוּנָה צָרִיךְ לְהַעֲיֵד בְּבֵית דִּין בְּפִיו, אוֹ שִׁיחָה רְאוּי לְהַעֲיֵד בְּפִיו, וַיִּיחָה רְאוּי לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי חֲדִינִין, וְהָאִינוֹם שְׂמֵאִימִין עָלָיו.

ט, יֵאָדָּא וְכֵן אִם נִשְׁתַּתֵּק אִם עַל פִּי שֶׁנִּבְדָּק בְּדֶרֶךְ שְׁבוּדָקִין לְגִפְטִין, וְנִמְצָאת עֵדוּתוֹ מְכוּנָתָה, וְהַעֲיֵד בְּפִנְיָנוּ בְּכַתָּב יָדוֹ אֵינָהּ

עדות כלל: חוץ מעדות אשה, לפי שבעגונה הקילו.

ט, יב הסומין אף על פי שמכירין הקול, וידעו האנשים הרי אלו פסולין מן התורה: שנאמר "והוא עד, או ראה" מי שהוא ראוי לראות, הוא שמעיד. והסומה באחת מעיניו, פשר להעיד.

הלכות עדות פרק י

י, א הרשעים פסולין לעדות מן התורה, שנאמר "אל תשת ידך עם רשע, להיות עד חמס"; מפני השמועה למדו, אל תשת רשע עד. ואפלו עד פשר שידע בחברו שהוא רשע, ואין הדינין מכירין רשעו אסור לו להעיד עמו, אף על פי שהוא עדות אמת: מפני שמצטרף עמו; ונמצא זה הפשר השית ידו עם הרשע, עד שנתקבלה עדותו. יב ואין צריך לומר עד פשר שהוא יודע בעדות לחברו, וידע שהעד השני שעמו עד שקר שאסור לו להעיד, שנאמר "אל תשת ידך עם רשע".

יג איזה הוא רשע: כל מי שעבר עברה שחייבין עליה מלקות הרי זה רשע, ופסול לעדות, שהרי התורה קראה למחייב מלקות רשע, שנאמר "והיה אם בן הכות, הרשע". ואין צריך לומר למחייב מיתת בית דין שהוא פסול, שנאמר "אשר הוא רשע למות".

יד עבר על עברה שחייבין עליה מלקות מן התורה, הרי זה פסול מן התורה; ואם היה החיוב שבה מדבריהם, הרי זה פסול מדבריהם.

יח פיצד: אבל פשר בהמה בחלב, או

שאכל גבלות ושקצים וכיוצא בהן, בין לתאבון בין להכעיס, או שחלל את יום טוב ראשון, או שלבש שעטניז, שהוא שווע או טווי או גוויז הרי זה פסול לעדות מן התורה. יו אבל אם אכל פשר עוף בחלב, או שחלל יום טוב שני שלגליות, או שלבש בגד צמר שאבד בו חוט שלפשתן וכיוצא בו הרי זה פסול לעדות מדבריהם. וכבר מנינו כל עברה שחייבין עליה מלקות; וכבר נתבאר בכל מצוה ומצוה דברים שאסורין מן התורה, ודברים שאסורין מדבריהם.

יז ועוד יש שם רשעים שהן פסולין לעדות, אף על פי שהן בני תשלומין, ואינן בני מלקיות. הואיל ולזקחין כמזון שאיננו שלהם בחמס פסולין, שנאמר "פי יקום עד חמס": כגון הגנבים והגוזלים אף על פי שהחזיר הרי הוא פסול לעדות, מעת שגנב או גזל.

יח וכן עד זומם אף על פי שהזם בעדות כמזון, ושלם הרי זה פסול מן התורה, לכל עדות. ומאימתי הוא נפסל: מעת שהעיד בבית דין אף על פי שלא הזם על אותה עדות, אלא אחר כמה ימים.

יט וכן המלוה ברבית אחד הלווה, ואחד המלוה שניהם פסולין לעדות: אם רבית קצוצה עשו, הרי הן פסולין לעדות מן התורה; ואם אבק רבית עשו, הרי הן פסולין מדבריהם.

י, י וכן כל העובר על גזל שלדבריהם, הרי הוא פסול מדבריהם. פיצד: החמסנים, והן הלוקחין קרקע או מטלטלין שלא ברצון הפעלים אף על פי שנותנין הדמים, הרי אלו פסולין מדבריהם.

יא וכן הרועים אחד רועה בהמה דקה,

ואחד רועה בהמה גסה שלעצמן חרי אלו פסולין: שחזקתן פושטין בגזל, ומניחים בהמתן לרעות בשדות ובפרדסים; ולפיכך סתם רועה פסול. ומגדלי בהמה דקה בארץ ישראל, פסולין; אבל בחוצה לארץ, פשרין. ומתיר לגדל בהמה גסה, בכל מקום.

י,ב וכן המוכסין, סתמן פסולין מפני שחזקתן לקח יותר מדבר הקצוב להם בדין המלכות, ולזקחין חיתר לעצמן. אבל גבאי מנת המלך, סתמן פשרין; ואם נודע שלקחו אפלו פעם אחת, יתר מן הראוי להם לגבות חרי אלו פסולין.

י,ג וכן מפריחי יונים בישוב פסולין, מפני שחזקתן שגוזלין יונים שלאחרים בחנם. וכן סוחרי שביעית והם בני אדם שיושבין בטליו, וכיון שבאה שביעית, פושטים זרועותיהן, ומתחילין לשא ולתן בפרות שחזקת אלו שהן אוספין פרות שביעית, ועושין בהן סחורה.

י,ד וכן המשחק בקביה והוא, שלא תהיה לו אמנות אלא היא הואיל ואינו עוסק בישוב העולם, חרי זה בחזקת שאוכל מן הקביה, שהוא אבק גזל. ולא בקביה בלבד אמרו, אלא אפלו בקלפי אגוזים וקלפי רמונים.

י,טו וכן לא יונים בלבד אמרו, אלא אפלו הממירין בבהמה חיה ועוף, ואמרו כל הקודם את חברו או כל הנזיח את חברו, וטל בעליו את שניהן, וכן כל כיוצא בשחוק זה והוא, שלא תהיה לו אמנות אלא שחוק זה חרי זה פסול. וכל אלו פסולין מדבריהם.

י,טז ארים שלקח דבר מועט מן הפרות

שבפרו בימי ניסן וימי תשרי, קדם שתגמר מלאכתן אף על פי שלקח שלא מדעת בעל השדה אינו גנב, וכשר לעדות: שאין בעל השדה מקפיד על זה. וכן כל כיוצא בזה.

הלכות עדות פרק יא

יא,א מי שאינו לא במקרא, ולא במשנה, ולא בדרך ארץ חרי זה בחזקת רשע, ופסול לעדות מדבריהם: שכל מי שירד עד בזה חזקה שהוא עובר על רב העברות שיבואו לידו.

יא,ב לפיכך אין מוסרין עדות לעם הארץ, ואין מקבלין ממונו עדות: אלא אם בן החזק שהוא עוסק במצוות, ובגמילות חסדים, ונוהג בדרך הישרים, ויש בו דרך ארץ מקבלין עדותו, אף על פי שהוא עם הארץ, ואינו לא במקרא, ולא במשנה.

יא,ג נמצאת אומר, כל תלמיד חכמים בחזקת פשר, עד שיפסלו; וכל עם הארץ בחזקת פסול, עד שיחזק שהוא חולף בדרך הישרים. וכל מי שיקבל עדות עם הארץ קדם שתהיה לו חזקה זו, או קדם שיבואו עדים ויעידו שהוא נוהג במצוות ובדרך ארץ חרי זה חדיט, ועתיד לתן את הדין: שהרי מאבד ממונו ישראל, על פי רשעים.

יא,ד וכן הבזויין, פסולין לעדות מדבריהם; והם האנשים שהולכין ואוכלין בשוק לפני כל העם, ובגזן אלו שהולכין ערמים בשוק בעת שהן עוסקין במלאכה מנולת, וכיוצא באלו שאינן מקפידין על הבשת: שכל אלו חשובין ככלב, ואינן מקפידין על עדות שקר.

יא,ה ומכלל אלו, האוכלין צדקה שלגויים בפרהסיא אף על פי שאפשר לתן שיזונו

יִשְׂרָאֵל. אֲבָל אֵלֹהֵי הַמּוֹרִידִין הַכּוֹפְרִין, פְּחוּתִין
הֵן מִן הַגּוֹיִים: שְׁחֵגוּיִים לֹא מַעֲלִין וְלֹא
מוֹרִידִין, וַיֵּשׁ לַחֲסִידֵיהֶן חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא;
וְאֵלֹהֵי מוֹרִידִין וְלֹא מַעֲלִין, וְאִין לָהֶן חֵלֶק
לְעוֹלָם הַבָּא.

מִהֵן בִּצְנֻעָה מְבִיִּים עֲצֻמָּן לְפָנָי, וְאִינִן
חוֹשְׁשִׁין. כָּל אֵלֹהֵי פְסוּלִין מִדְּבָרֵיהֶם.

יֵאוּמָה בֵּין פְּסוּל לְעִדּוֹת מִן הַתּוֹרָה, לְפָסוּל
מִדְּבָרֵיהֶם: שֶׁפְּסוּל מִן הַתּוֹרָה שֶׁהָעִיד עִדּוּתוֹ
בְּטִלָּה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִכְרִיזוּ עָלָיו בְּבִתִּי
בְּנִסִּיּוֹת וּבְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת. וְהַפְּסוּל
מִדְּבָרֵיהֶם, צָרִיךְ הִכְרָזָה.

יֵאוּ, לְפִיכָף כָּל עִדּוֹת שֶׁהָעִיד קִדָּם שֶׁהִכְרִיזוּ
עָלָיו מִקְבָּלִין אוֹתָהּ, כִּדִּי שֶׁלֹּא לְאִבֹּד זְכוּת
הָעַם: שֶׁחֲרִי לֹא יִדְעוּ בּוֹ שֶׁהוּא פְּסוּל, וְאִין
פְּסוּלוֹ אֵלֹא מִדְּבָרֵיהֶם.

יֵאוּ, עַד אֶחָד נֶאֱמַן בְּאַסּוּרִין, אַף עַל פִּי
שֶׁהוּא פְּסוּל לְשֹׂאֵר עֲדִיּוֹת, שֶׁחֲרִי רָשָׁע
בַּעֲבָרָה שֶׁשָּׁחַט שְׁחִיטָתוֹ בְּשִׂרָה, וְנֶאֱמַן
לֹאִמַר בַּחֲלָכָה שְׁחִטָּתִי. אֲבָל הִחָשׁוּד עַל דְּבַר
אִינוֹ נֶאֱמַן עַל שָׁלוֹ, אֲבָל נֶאֱמַן עַל
שֶׁלֹּאֲחֵרִים; לְפִיכָף הִחָשׁוּד עַל דְּבַר יֵשׁ לוֹ
לְדוֹן בּוֹ וּלְהָעִיד בּוֹ, לְאַחֲרִים: חֲזָקָה אִין אָדָם
חוֹטֵא, כִּדִּי שִׁיחֵנוּ אֲחֵרִים.

יֵאוּ, ט פִּי צַד: נֶאֱמַן עִם הָאֶרֶץ לֹאִמַר, פִּירוֹת
פְּלוּנִי מִעֲשָׂרִין הֵן; וְנֶאֱמַן הִנָּחֲשָׁד לְמִכּוֹר
בְּשֵׁר בְּכוֹר לֹאִמַר, בְּשֵׁר זֶה שְׁמוּכָר פְּלוּנִי
חֲלִין הוּא; וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה, מִשְׁאָר
הָאֶסּוּרִין. לְפִי שְׁאִימַת הָאֶסּוּרִין עַל הָרָשָׁעִים,
וְאִין אִימַת הַמּוֹמֵז עָלֵיהֶן.

יֵאוּ, מִלְכֵי יִשְׂרָאֵל לֹא מְעִידִין, וְאִין מְעִידִין
עָלֵיהֶן: שֶׁהֵן בְּחֻזְקַת אֱלֹמִים בַּעֲלֵי זְרוּעַ,
וְאִינִן נִכְנָעִין תַּחַת עַל חֲדָיָנִין. אֲבָל בּוֹהֵן
גְּדוֹל מְעִידִין עָלָיו, וּמְעִיד הוּא לְמַלְךְ בְּבִית
דִּין הַגְּדוֹל כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

יֵאוּ, הַמּוֹסְרִין, וְהָאֶפִּיקוֹרוֹסִין, וְהַמִּינִים,
וְהַמְשֻׁמְדִים לֹא הִצְרָכּוּ חֲכָמִים לְמִנּוֹת אוֹתָן
בְּכֻלָּל פְּסוּלֵי הָעִדּוֹת, שֶׁלֹּא מָנוּ אֵלֹא רָשָׁעִי

אנשי שלומנו מספרים שאצל מוהרנ"ת ז"ל הרגישו בחנכה הארה נוראה ונפלאה מאד, והיו דבוריו אש להבה, ודבר הרבה בהתחזקות, להתחזק בחשך הגלות ולהרגיל את עצמו לתן תודה והודאה להקדוש ברוך הוא, ואמר, שאם האדם נותן תודה והודאה להקדוש ברוך הוא על כל מה שעובר עליו, אז אומרים מלמעלה, זה נקרא טוב? אנחנו נראה לה באמת מה זה טוב, וממשיכים עליו חסדים ורחמים גמורים, ולהפך כשאדם מתאנח וקובל על כל הצרות והרעות שעוברות עליו, אז אומרים מלמעלה, זה נקרא רע? אנחנו נראה לה באמת מה זה רע, וממשיכים עליו גבורות ודינים גמורים רחמנא ליצלו, ועל כן צריכים להרגיל את עצמו לתן תמיד תודה והודאה להקדוש ברוך הוא.

רבנו ז"ל אמר, שימי חנכה הם ימי תודה והודאה, שזה עקר שעשוע עולם הבא, הינו שאדם צריך להרגיל את עצמו תמיד להודות ולהלל ולשבח ולפאר את הבורא יתברך שמו, ולהסתכל על כל החסדים והנסים נגלים שעושה עמו הקדוש ברוך הוא, וזה עקר שעשוע עולם הבא, כי כשאדם מרגיל את עצמו להודות ולהלל ולשבח את הבורא יתברך שמו על ידי זה מתקרב אליו ביתר שאת וביתר עז, עד שנתגלה אליו האור הגנוז, וזה כל ענין חנכה, שאדם נותן תודה והודאה להקדוש ברוך הוא בתוך דחקותו ושפלותו, ועל ידי זה נתרחב לבו ודעתו, וזוכה להשיג את האור הגנוז המתגלה בימי חנכה שזה שעשוע עולם הבא.

מוהרנ"ת ז"ל אמר, שעקר ענין חנכה הוא לשון חנוך, שאדם צריך לחנך את עצמו בעבודת השם יתברך, ולעשות בכל פעם התחלה חדשה, ואי אפשר בשום פנים ואפן לחזר בתשובה שלמה, אלא כששוכח בכל פעם את העבר שלו, ולעשות התחלה חדשה להכנס אל הקדשה, וזו היתה מלחמת היונים שרצו להטביע את נשמות ישראל, בטיט היון שהוא יאוש והעצבות והמרירות, ועל ידי שאדם זוכה לחדש עצמו בכל פעם ולחנך עצמו בעבודת השם יתברך מחדש על ידי זה הוא מכניע את קלפת היונים שהם כלל האפיקורסים שבכל דור ודור.

			ערב חנוכה			
14 DEC	ראשון Sunday	כד 24	 בבלי: זבחים צא ירושלמי: מדר י תוספתא: טהרות ו נ"ך: משלי כו רמב"ם: עדות ה	נץ החמה..... 7:13 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:31 סו"ז תפלה - גר"א... 10:17 צה"כ לשיטת ר"ת... 5:42	עלות השחר..... 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:55 סו"ז תפלה - מג"א... 9:53 שקיעה..... 4:29	
			א דחנוכה		1st Day of Chanukah	
15 DEC	שני Monday	כה 25	 בבלי: זבחים צב ירושלמי: מדר יא תוספתא: טהרות ז נ"ך: משלי כז רמב"ם: עדות ו	נץ החמה..... 7:13 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:31 סו"ז תפלה - גר"א... 10:18 צה"כ לשיטת ר"ת... 5:42	עלות השחר..... 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:55 סו"ז תפלה - מג"א... 9:54 שקיעה..... 4:29	
			ב דחנוכה		2nd Day of Chanukah	
16 DEC	שלישי Tuesday	כו 26	 בבלי: זבחים צג ירושלמי: מדר יב תוספתא: טהרות ח נ"ך: משלי כח רמב"ם: עדות ז	נץ החמה..... 7:14 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:32 סו"ז תפלה - גר"א... 10:18 צה"כ לשיטת ר"ת... 5:42	עלות השחר..... 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:56 סו"ז תפלה - מג"א... 9:54 שקיעה..... 4:29	
			ג דחנוכה		3rd Day of Chanukah	
17 DEC	רביעי Wednesday	כז 27	 בבלי: זבחים צד ירושלמי: מדר יג תוספתא: טהרות ט נ"ך: משלי כט רמב"ם: עדות ח	נץ החמה..... 7:15 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:33 סו"ז תפלה - גר"א... 10:19 צה"כ לשיטת ר"ת... 5:43	עלות השחר..... 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:57 סו"ז תפלה - מג"א... 9:55 שקיעה..... 4:30	
			ד דחנוכה		4th Day of Chanukah	
18 DEC	המישי Thursday	כח 28	 בבלי: זבחים צה ירושלמי: מדר יד תוספתא: טהרות י נ"ך: משלי ל רמב"ם: עדות ט	נץ החמה..... 7:15 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:33 סו"ז תפלה - גר"א... 10:19 צה"כ לשיטת ר"ת... 5:43	עלות השחר..... 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:57 סו"ז תפלה - מג"א... 9:55 שקיעה..... 4:30	
			ה דחנוכה		5th Day of Chanukah	
19 DEC	ששי Friday	כט 29	 בבלי: זבחים צו ירושלמי: מדר טו תוספתא: טהרות יא נ"ך: משלי לא רמב"ם: עדות י	נץ החמה..... 7:16 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:34 סו"ז תפלה - גר"א... 10:20 צה"כ לשיטת ר"ת... 5:43	עלות השחר..... 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:58 סו"ז תפלה - מג"א... 9:56 שקיעה..... 4:30	
Candle Lighting 4:13 הדלקת הנרות						
			ז דחנוכה		6th Day of Chanukah	
20 DEC	הפטרה: רבי ושמחי שב"ק Shabbos	ל 30	 בבלי: זבחים צז ירושלמי: מדר טז תוספתא: מקואות א נ"ך: איוב א רמב"ם: עדות יא	נץ החמה..... 7:16 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:34 סו"ז תפלה - גר"א... 10:21 צה"כ לשיטת ר"ת... 5:44	עלות השחר..... 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:58 סו"ז תפלה - מג"א... 9:57 שקיעה..... 4:31	
Shabbos Ends 5:44 זמן מוצש"ק						

דורְכָן צִינְדֵען חֲנוּכָה לִיכְט און שַׁבַּת לִיכְט, איז מָען זוכָה צו קִינְדער תַּלְמִידֵי חֻכָּמִים.

(ספֿר המִּדּוֹת אות בְּנִים סִמָּן ו"ד)